

Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.

Synspunkter og erfaringer fra barnevernsansatte.

Kari Cecilie Selstø Egeland

Master i barnevern

UNIVERSITETET I BERGEN

Det psykologiske fakultet

HEMIL – Senteret

Våren 2018

FOTO: Unicef

Forord

To år som student ved Masterstudiet i barnevern, psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen har vært en drøm som har gått i oppfyllelse. Jeg har fått muligheten til å utdannet meg i noe jeg har brent for så lenge jeg kan huske. Jeg har tatt studiet parallelt med mitt arbeid som miljøterapeut i rus og psykiatri tjenesten, samt. Tilsynsfører for flere barn i barnevernet.

Dette studiet har gitt meg mulighet til å jobbe innenfor det feltet jeg ønsker og jeg har gjennom denne masteroppgaven blitt kjent med et samfunnsaktuelt tema som jeg har fått en stor interesse for i løpet av de siste årene.

Å skrive denne masteroppgaven har for meg vært spennende, krevende og til tider svært frustrerende. Jeg har fått utfordret og blitt kjent med meg selv i denne lærerike prosessen. Jeg er svært takknemlig for å bli kjent med ulike de informantene som har stilt opp og delt sin kunnskap og sine erfaringer til mitt studium. Ikke minst har jeg fått fordypning innenfor enslige mindreårige flyktninger sin situasjon.

Min veileder Milfrid Tonheim, fortjener en stor takk. Hun har motivert meg, gitt meg god og konstruktiv veiledning og hatt troen på meg hele veien. Milfrid har vist et stort engasjement rundt både meg, oppgaven min og temaet mitt. Jeg kommer alltid til å huske å sette punktum i

en hver tekst fremover. Uten Milfrid hadde ikke denne prosessen blitt det samme.

Jeg er også svært takknemlig for at min kjære mor, Wenche som har støttet meg og vist tålmodighet gjennom hele skriveprosessen min. Jeg har gjennom hele prosessen kunne dele mine tanker, tårer, frustrasjon og ikke minst glede uten å føle meg til bry. I tillegg vil jeg takke mine medstudenter Rebekka og Gro for datateknisk hjelp, sene kvelder, gode innspill og et godt samarbeid på veien mot en ferdig masteroppgave. Min samboer Robert har også vist tålmodighet for meg da jeg har vært inni en skriveboble i nesten 1 år. Tusen takk for alt.

Bergen 2018. Kari Cecilie Selstø Egeland.

*"Å kome til eit anna land,
setje føtene på ukjent strand.
Usikker og redd
etter det som har skjedd.
Himmelen er blå,
men eg kan ikkje sjå
nokon som eg kjenner –
familie eller venner
Det er som om ingen ser meg,
alle må berre skunda seg.
Men så ser eg at du stoppar opp
Og seier: - kom, opp og hopp!
Du har ei framtid framfor deg.
Ta mi hand og bli med meg.
Eg tek tak i ei vennleg hand
som leier meg roleg
inn i eit ukjent land."*

(Marie S. Holm, 14.juli 2016. Hentet fra www.flyktninghjelpen.no)

SAMMENDRAG

Formålet med denne studien har vært å frembringe kunnskap om hvordan barnevernet håndterte bosettingsarbeidet ved den økte tilstrømningen i 2015. Det var som mål å fremme informantenes erfaringer og opplevelser i forhold til temaet. Problemstillingen og forskningsspørsmålene ble opprettet ut i fra dette: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.*

Forskningsspørsmål:

- 1. Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
- 2. Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
- 3. Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

Nasjonal forskning viser at den økte tilstrømningen i 2015 kunne være påkrevende i forhold til bosettingsarbeidet for enslige mindreårige flyktninger. Herunder blir vi kjent med bosettingsarbeid, bo- og omsorgstilbud, enslige mindreårige flyktninger og samarbeid. Internasjonal forskning viser også til enslige mindreårige flyktninger situasjon i forhold til bosettingsarbeid. Jeg har benyttet kvalitativ metode, utført to fokusgruppediskusjoner og et individuelt intervju, med tilsammen elleve informanter som jobbet med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Jeg har gjennomført tematisk analyseringsmetode av datamaterialet som er detaljert beskrevet. Mine funn viser at barnevernsansatte opplevde utfordringer som omhandler kvalitet på botilbud, tid og politiske føringer. Samarbeidet mellom barnevernstjenesten og asylmottak er også et fremtredende tema. Det fremkommer varierte samarbeidsforhold, noen av informantene har mer positive erfaringer enn andre. Det fremkommer flere positive erfaringer fra perioden i 2015, blant annet bruk av fosterhjem. Nøkkelord i oppgaven min er: Enslige mindreårige flyktninger, økt tilstrømning, barnevern, bo- og omsorgstilbud, politisk føring og samarbeid.

SUMMARY

The aim of this study was to provide knowledge about how the Norwegian child welfare services handled the work of settling during the increased inflow in 2015. This including a focus in challenges the caseworkers experienced, the cooperation between child services and other agencies, the caseworkers experience of the housing offers and the quality of these relative to the increased inflow in 2015. My focus has been on promoting the caseworkers experiences and my research queries in my thesis concerns their experiences.

National research shows that the increased inflow in 2015 could have been demanding relative to latency, settling and housing relative to single, minor refugees. It also is shown to settling process and housing offers relative to single, minor refugees before the increased inflow in 2015. International research refers to conditions single, minor refugees live under in difference living and care services.

My method for this thesis is qualitative and I have done two focusgroup interviews and one individual interviews with all in all 11 informants with experiences in working with housing of single, minor refugees. I have used a thematically analysis method of the data material, which is described in detail. My findings show that caseworkers experienced challenges that involves time, quality of the housings offers and political guidelines. Cooperation between child welfare services and reception centers is a prominent theme. It emerges variety in cooperative relations, and some of the informant had more positive experience than others. It also emerges positive experiences in the period in 2015, among other things the use of foster care. The keyword in my thesis is: Single minor refugees, increased inflow, settlement work, living- and care services, political guidelines, cooperation and child welfare services.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	4
SUMMARY	5
1.0 INNLEDNING	8
1.1 TEMA	8
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	11
1.3 FNs BARNEKONVENSJON	12
1.4 OPPGAVENS STRUKTUR.....	14
2.0 TEORETISK BAKGRUNN	16
2.1 BRONFENBRENNERS UTVIKLINGSØKOLOGISKE MODELL.....	16
2.1.1 MIKROSYSTEMET	17
2.1.2 MESOSYSTEMET	17
2.1.3 EKSOSYSTEMET	18
2.1.4 MAKROSYSTEMET	18
2.2 Å SIKRE TRYGGHET, TILHØRIGHET OG SUKSESS.....	18
2.2.1 SAFETY.....	19
2.2.2 BELONGING.....	20
2.2.3 SUCCESS	20
2.3 SAMARBEIDSTEORI.....	20
2.4 TRAUMEBEVISST OMSORG	22
2.4.1 TRYGGHET.....	22
2.4.2 RELASJON	22
2.4.3 FØLELSESEKSTASIS.....	23
3.0 LITTERATURGJENNOMGANG	24
3.1 FORANKRING AV BOSETTING SARBEIDET	24
3.1.2 DET KONKRETE BOSETTING SARBEIDET	25
3.2 SÅRBARHET HOS ENSLIGE MINDREÅRIGE	28
3.3 OMSORGSSITUASJONEN	28
3.5 KOMPETANSE, KARTLEGGING, TILTAKSPLAN OG OPPFØLGINGSPLAN	32
4.0 FORSKNINGSMETODE	34
4.1 METODER	34
4.2 FENOMENOLOGI OG HERMENEUTIKK.....	34
4.3 VALG AV METODE	36
4.4 METODISKE VERKTØY.....	37
4.4.1 FOKUSGRUPPER SOM METODISK VERKTØY.....	37
4.4.2 INDIVIDUELT INTERVJU SOM METODISK VERKTØY.....	38
4.4.3 TEMABASERT INTERVJUGUIDE.....	38
4.6 INNSAMLING AV DATA	39
4.6.1 REKRUTTERING	39
4.6.2 SAMMENSETNING AV FOKUSGRUPPENE.....	40
4.6.3 GJENNOMFØRING AV FOKUSGRUPPEDISKUSJONENE	41
4.6.3 FOKUSGRUPPE 1	42
4.6.4 FOKUSGRUPPE 2	43
4.6.5 GJENNOMFØRING INDIVIDUELT INTERVJU.....	43
4.6.6 TRANSKRIBERING	44
4.7 ANALYSE AV DATAMATERIALET	44
4.7.1 TEMATISK ANALYSEPROSESS	44
4.7.2 FALLGRUVER	45

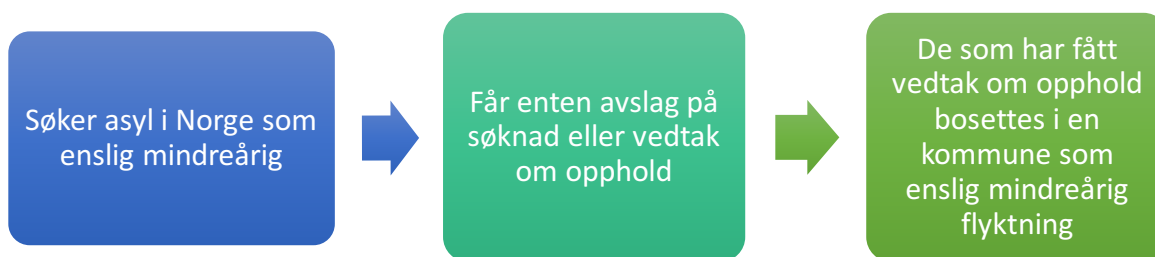
4.7.3 FASER	47
4.8 BESKRIVELSE AV KODER/TEMA	50
5.0 FORSKNINGENS KVALITET	52
5.1 ETISKE VURDERINGEN	52
5.2 FORFORSTÅELSE OG NÆRHET I FORSKNINGSFELTET	53
5.3 KVALITET I OPPGAVEN	53
5.3.1 GYLDIGHET	54
5.3.2 OVERFØRBARHET	55
5.3.3 PÅLITELIGHET	55
5.3.4 BEKREFTBARHET	55
5.4 MULIGE SVAKHETER I OPPGAVEN	56
6.0 PRESENTASJON AV FUNN	57
6.1 FORHOLD KNYTTET TIL BOSETTINGSARBEID	58
6.1.1 ULIKE BOTILBUD	58
6.1.3 MANGEL PÅ TID	63
6.2 EKSTERNE FORHOLD	64
6.2.1 SAMARBEID MED MOTTAK	64
6.2.2 TILLEGGSTJENESTER	66
6.2.3 POLITISK FØRING	67
6.3 FORHOLD KNYTTET TIL DE ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGENE	68
6.3.1 KULTUR	69
6.3.2 MANGELFULL INFORMASJON TIL DE ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNING-ENE	69
6.3.3 NYTTIG LÆRDOM	70
7.0 DRØFTING	72
7.1 BOTILBUD OG SÆRLIGE UTFORDRINGER I BOSETTINGSARBEIDET	72
7.1.1 FOSTERHJEM OG BOFELLESSKAP	72
7.1.2 MANGEL PÅ TID	75
7.1.3 KULTUR I BO- OG OMSORGSTILBUDENE	77
7.1.4 KVALITET I BO- OG OMSORGSTILBUDENE	78
7.1.5 PSYKISK HELSE	79
7.2 TVERRFAGLIG SAMARBEID	80
7.2.1 SAMARBEID MED MOTTAK OG OMSORGSSENTER	80
7.2.2 TILLEGGSTJENESTER	82
7.2.3 MANGELFULL INFORMASJON TIL ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER	83
9.0 KONKLUSJON	84
9.1 IMPLIKASJONER	85
9.2 BEHOVET FOR MER KUNNSKAP OG FORSKING?	86
10.0 LITTERATURLISTE	88
Vedlegg 1: Temabasert intervjuguide fokusgruppediskusjon	91
Vedlegg 2: Temabasert intervjuguide semi-strukturert intervju	93
Vedlegg 3: Godkjenning NSD	95
.....	96
Vedlegg 4: Samtykkeskjema	97

1.0 INNLEDNING

1.1 TEMA

Flere kommuner har i en årrekke arbeidet med å ta i mot og bosette enslige mindreårige flyktninger. Enslige mindreårige defineres som de asylsøkere under 18 år som ankommer Norge uten foreldre eller andre voksne med foreldreansvar. De har vært på flukt og ønsker å søke beskyttelse (asyl) i Norge. Enslige mindreårige er en sammensatt gruppe med store individuelle forskjeller. De har ulik alder, kjønn, nasjon, sosial og kulturell bakgrunn, oppvekst, familieforhold, skolegang og grad av traumatisering (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Enslige mindreårige som blir betegnet som flyktninger har søkt asyl som enslig mindreårig og fått opphold i Norge.

Figur 1 - Veien fra enslig mindreårig asylsøker til enslig mindreårig flyktning

I perioden 1996-2016 har cirka 17 500 søkt asyl som enslig mindreårig. 8 746 enslige mindreårige har blitt bosatt som enslig mindreårig flyktning (Dalgard, Wiggen & Dyrhaug, 2018). I 2015 ankom det 5 480 enslige mindreårige Norge, dette er fem ganger mer enn hva som var normalt i årene tidligere (Dalgard et al., 2018).

Enslige mindreårige flyktninger i Norge er på lik linje med andre barn og unge beskyttet av Barnevernloven (1992). Dette for å sikre barnas rettigheter i samfunnet. Bosettingsarbeidet skjer i samsvar med en kommune som ønsker å bosette enslige mindreårige flyktninger. Kommunene selv står fritt til å organisere arbeidet rundt bosettingsarbeidet (Eide, 2012). Velger kommunen å bosette enslige mindreårige flyktninger har de en plikt til å vurdere barnets individuelle behov etter barnevernloven. Det er enslige mindreårige flyktnings behov som skal legges til rette ved utarbeidelsen av bo- og omsorgstilbudet (Barnevernloven, 1992; Stang, 2007).

Rundt 2200 enslige mindreårige flyktninger mottok tiltak fra barnevernet i 2015 (Dalgard et al., 2018). Det blir vist til varierte tiltak som ble gitt, og et barn kan ha flere tiltak. 7 200 tiltak fra barnevernet ble benyttet i forhold til enslige mindreårige, det mest brukte tiltaket i 2015 var bolig med oppfølging og økonomisk hjelp. 95 prosent av de bosatte enslige mindreårige fortsatt har blitt boende i landet etter bosetting (Dalgard et al., 2018).

Av de enslige mindreårige flyktningene som hadde plasseringstiltak i utgangen av 2015 var det 83 prosent som hadde bolig med oppfølging (Dalgard et al., 2018). Dette er bo- og omsorgsboliger som har ulike former for oppfølging. Tiltak som er med på å styrke enslige mindreårige flyktningers utvikling er i stor grad benyttet. Dette er tiltak som fritidsaktiviteter, støttekontakt, økonomisk hjelp, støtte til utdanning og jobb (Dalgard et al., 2018).

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) legger frem hvor tidskrevende bosettingsarbeidet kan være. Målet er å få bosatt de enslige mindreårige flyktningene innen 3 måneder, noe som kan være utfordrende ved økte tilstrømninger av flyktninger. Det vil derfor være viktig at det er god kommunikasjon mellom saksbehandlere og ledere i mottak i forhold til bosettingsprosessen. Et godt samarbeid mellom mottaket og bosettingskommunene vil ha påvirkningskraft på bo- og omsorgstilbudet til hver enkelt enslig mindreårig flyktning. God kommunikasjon og et godt samarbeid vil også være avgjørende for at de enslige mindreårige flyktningene kan holde seg jevnlig orientert om bosettingsprosessen, som igjen kan skape trygghet hos de enslige mindreårige flyktningene. Den enslige mindreårige flyktningen skal også ha mest mulig informasjon om bosettingskommunen og botilbudet, det kan for eksempel være bilder av bolig, ansatte og lignende (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011; Glavin & Erdal, 2000). Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) viser også til viktigheten av å forberede den enslige mindreårige flyktningen på det nye dagliglivet i boligen. Å besøke den enslige mindreårige flyktningen i mottaket/omsorgssenteret for å opplyse om hvordan hverdagen vil se ut i forhold til hverdagen på mottaket vil være en viktig faktor for at barnet bedre skal kunne forstå de nye rollene som kommer i møte. Det blir videre vist til at den enslige mindreårige flyktningen skal føle det trygt å stille spørsmål rundt bosettingen, det vil være nødvendig for å planlegge eventuelle hjelpetiltak rundt barnet (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Det er pålagt å foreta kartlegging av barnet etter Barnevernloven (1992) § 5A-6. Det står beskrevet at omsorgssentrene skal foreta kartlegging av hvert barn i forhold til deres behov

som skal danne et grunnlag for et eventuell best mulig botilbud i bosettingskommunen de får tildelt. Kartleggingen skal også utarbeides sammen med barnet og være en god informasjonskilde til kommunen som videre vil få ansvar for barnet. Kartleggingene som gjøres av barna skal fokusere på deres omsorgsbehov, personlige behov og personlige ressurser (Barnevernloven, 1992).

Andre paragrafer fra Barnevernloven (1992) som også er relevant i forhold til bosettingsarbeid er: § 3-2 som omhandler barnevernstjenesten samarbeid med andre sektorer og forvaltningsnivåer også være relevant å presentere. Denne paragrafen viser til at barneverntjenesten skal medvirke til at barns interesse ivaretas både av dem og av andre offentlige organer. Denne paragrafen er viktig både før, under og etter bosettingsprosessen. Et godt samarbeid er en faktor som kan påvirke bo- og omsorgstilbudets kvalitet (Barnevernloven, 1992).

Videre vil Barnevernloven (1992) § 3-4 som omhandler enslige mindreårige flyktninger og asylsøkeres botiltak. Det blir vist til at kommunen skal vurdere hver enkelt enslig mindreårig sitt behov og ut i fra dette tilby et botiltak som er egnet hvert enkelt barn. Dette er en paragraf som aktivt burde brukes under bosettingsprosessen i forhold til de enslige mindreårige flyktningene (Barnevernloven, 1992).

Barnevernloven (1992) § 4-1 legger vekt på barnets-beste prinsippet, som også fremkommer i FNs Barnekonvensjon (1989) som presenteres senere i kapitlet. Denne paragrafen anses som svært relevant i bosettingsprosessen. Paragrafen viser at det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet, der barnet skal ha en stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen (Barnevernloven, 1992). Videre kan man se på at et helhetlig og godt tilbud til de enslige mindreårige flyktninger skal utformes med utgangspunkt i hvert individuelt barn og hva det enkelte barnet trenger. Blant annet vises det til at barnets bakgrunn, omsorgsbehov og alder skal tas hensyn til i tilbudet. Videre skal også kommunen legge vekt på barnets egen oppfatning av tilbudet (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING

Jeg har valgt å avgrense studien min til å handle om enslige mindreårige flyktninger som har fått innvilget opphold i Norge og ble bosatt av barnevernstjenesten i 2015. Bosettingsarbeidet rundt de enslige mindreårige flyktingene blir derfor hovedfokuset i mitt studie. Ettersom det ankom et høyt antall enslige mindreårige flyktninger enn det normalt har gjort tidligere kan det tenkes at bosettingsarbeidet i forhold til denne gruppen ble påvirket (Dalgard et al., 2018). Det var derfor av interesse å oppsøke ulike barnevernsansatte for å lytte til deres erfaringer og opplevelser rundt den økte tilstrømningen i 2015. Det har vært viktig for meg å fokusere på deres opplevelser og sette dem i lys opp mot aktuell teori og tidligere forskning.

Jeg har tatt utgangspunkt i tre kommuner som har valgt å forankre bosettingsarbeidet hos barnevernet. Alle barn som kommer uten familien sin til Norge skal ha særlig rett på vern og omsorg i følge FNs Barnekonvensjon (1989). FNs barnekonvensjon er sentral i arbeid med barn som vi skal se nærmere på seinere i kapittelet.

Som vist tidligere har jeg valgt å fokusere på året 2015 som også har blitt omtalt som «flyktningkrisen» etter det høye ankomsttallet av flyktninger i Norge og Europa i 2015 (Dalgard et al., 2018). Jeg har valgt å ikke benytte meg av ordet «flyktningkrisen» videre i oppgaven med det grunnlaget at denne såkalte krisen har pågått og pågår rundt i verden hele tiden.

Formålet med masteroppgaven er å synliggjøre barnevernsansattes arbeid, kunnskap og erfaringer fra bosettingsprosessen av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Med tanke på den store økningen i antall flyktninger i 2015, og at det nesten kan forventes at det kan komme store økninger igjen anser jeg det som viktig å synliggjøre det arbeidet og de erfaringene som har og blir gjort med denne gruppen flyktninger.

Jeg har utarbeidet en problemstilling og tre forskningsspørsmål som skal belyses med utgangspunkt i fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet som er gjennomført. Informantene som deltok er barnevernsansatte som hadde en arbeidsrelatert tilknytning til bosettingsarbeidet av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Å få belyst denne problemstillingen kan tenkes å være nyttig for de som arbeider med enslige mindreårige flyktninger. Det vil gi mulighet til å få et innsyn i hvordan noen kommuner har valgt å jobbe i denne økte tilstrømningen og hvordan barnevernsansattes hverdag blir preget av et høyt antall barn og unge som skal bosettes i Norge. Det kan også tenkes at utenforstående kan få et

innblikk i barnevernsansatte sin hverdag.

Problemstilling:

Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.

Jeg fokuserer særlig på tre aspekter ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2015; utfordringer, tverrfaglig samarbeid og botilbudene de fikk. Disse aspektene reflekteres i følgende tre forskningsspørsmål:

- 1. Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
- 2. Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
- 3. Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

1.3 FNs BARNEKONVENSJON

Jeg vil her presentere og gjøre rede for noen relevante artikler fra barnekonvensjonen i forhold til de enslige mindreårige. Herunder kan det handle om både asylsøkere og enslige mindreårige som har fått flyktningstatus. Artikkene kan være gjeldene for begge parter. Jeg anser dette som viktig i forhold til at dette er artikler som skal tas hensyn til i forhold til arbeid med enslige mindreårige.

FNs barnekonvensjon er en konvensjon som fremmer barn og unge under 18 år sitt menneskerettighetsvern. Konvensjonens viser til at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i forhold til alle handlinger som angår barn. Konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1989 og ratifisert av Norge i 1991. I 2003 ble konvensjonen inkorporert i den norske lov. I arbeid med enslige mindreårige er noen av artikkene spesielt viktige å ta i bruk. Jeg vil videre gå nærmere inn på dem (Høstmælingen, Kjørholt & Sandberg, 2016).

Artikkel 1. Artikkelen viser til at alle mennesker under 18 år skal regnes som barn. Denne artikkelen viser at enslige mindreårige flyktninger under 18 år skal regner som barn og da ofte er under omsorg hos barnevernet.

Artikkel 2. Viser til forbud mot forskjellsbehandling. Det blir fremlagt forbud mot diskriminering av asylsøkere og andre barn som oppholder seg i Norge. Det er statens ansvar at ingen diskrimineres. Denne artikkelen gjelder også om barnet oppholder seg i landet ulovlig.

Artikkel 3. Denne artikkelen viser til barnets beste. Hele artikkelen bygger på barnets beste, alle saker som berører barn og alle tilbud/tiltak som blir tilbydd barn skal bli gjort til hensyn av barnets beste. Det settes krav til at alle som jobber med barn jobber for barnets beste. Det vil si at for eksempel bosettingsarbeidet og botilbudene som blir tilbydd de enslige mindreårige flyktingene skal gå ut i fra barnets beste.

Artikkel 12. Artikkelen omhandler barnets rett til å si sin mening og bli hørt. Det vil si at hver enslig mindreårig flykting skal ha rett til å si sin mening om det eventuelle botilbudet som skal bli gitt. Den enslige mindreårige flyktingens mening skal bli tatt hensyn til i bosettingsprosessen. Den enslige mindreårige flyktingen har også rett på tilgang til informasjon om sine rettigheter.

Artikkel 20. Denne artikkelen omhandler de barn som er i et land uten omsorg fra familien. Disse barna har rett på vern og omsorg og skal få et alternativ til omsorgsform. I forhold til enslige mindreårige flyktinger her vil et bo- og omsorgstilbud være et alternativ til omsorgsform. I bo- og omsorgstilbudet som skal opprettes må det legges vekt på barnets oppdragelse, barnets etniske, kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn.

Artikkelen 22. Denne artikkelen handler om flyktingbarn. Den viser til at barn som søker flyktingstatus eller anses som flykting skal få beskyttelse og humanitær hjelp i eksillandet. Barna skal få hjelp til å oppspore foreldre eller andre familiemedlemmer. Om det ikke er muligheter til å finne foreldre eller andre familiemedlemmer har barnet rett på beskyttelse på lik linje med andre barn som er uten familiemiljø.

Artikkel 24. Denne artikkelen omhandler barnets helse. Enslige mindreårige har rett på helsetilbud på lik linje med andre barn. Det blir også vektlagt at det skal tas hensyn til de enslige mindreåriges sårbarhet.

Artikkel 25. Artikkelen viser til retten de enslige mindreårige har på å jevnlig få en vurdering på behandlingen de får. Tilsyn i det gitte bo- og omsorgstilbudet blir påpekt i denne artikkelen. Dette vil være særs viktig i forhold til at barnet har fått riktig bo- og omsorgstilbud og at dette jevnlig vurderes.

Artikkel 28. Denne artikkelen omhandler barns rett til utdanning. Det blir vist til statens plikt til å sørge for at barn har mulighet til å utvikle sine mentale og fysiske evner, samt sin personlighet og sine talent. Det blir også vist til at grunnutdanningen er obligatorisk, gratis og tilgjengelig for alle. Dette gjelder også for enslige mindreårige.

Artikkel 31. Denne artikkelen viser til at alle barn har rett til å ha en fritid, delta i kulturliv, ha lek og hvile i hverdagen sin. Dette gjelder alle barn, også enslige mindreårige flyktninger.

Artikkel 39. Artikkelen har fokus på integrering og rehabilitering. Når et barn har opplevd ulike former for traumer har de rett til fysisk og psykisk rehabilitering og sosial integrering. Denne rehabiliteringen skal finne sted i et miljø som fremmer barnets beste. Herunder kan bo- og omsorgstilbudene være et sted for både rehabiliteringen og integreringen (FNs Barnekonvensjon, 1989; Høstmælingen et al., 2016).

1.4 OPPGAVENS STRUKTUR

Jeg har i dette kapittelet presentert informasjon rundt oppgavens tema. Videre har jeg fremlagt problemstilling, forskningsspørsmål og noe relevant liv og rammeverk. I kapittel 2 vil jeg presentere teori. Jeg har valgt å bruke Bronfenbrenner (1979) utviklingsøkologiske modell og Kohli (2011) sin modell som gir en beskrivelse av hvordan enslige mindreårige oppnår trygghet, tilhørighet og suksess i eksillandet. Videre har jeg valgt å benytte samarbeidsteori og teori om traumebevisst omsorg. Dette kapittelet skal danne det teoretiske rammeverket for oppgaven. I kapittel 4 redegjør jeg aktuell nasjonal og internasjonal forskning som belyser forankring av bosettingsarbeidet, sårbarhet hos enslige mindreårige flyktninger, omsorgssituasjonen i forhold til enslige mindreårige flyktninger, ny kultur og en oversikt over kompetanse, kartlegging, tiltaksplan og oppfølgingsplan. I kapittel 5 presenteres valg av metode, herunder inngår vitenskapsteoretisk bakgrunn, metodiske verktøy, utvalget av informanter, bruk av fokusgrupper, analyse og kvalitet i forskningen. I kapittel 6 presenteres funnene som fremkom i analysen av datamaterialet og i kapittel 7 drøftes disse opp mot teori

og tidligere forskning. Masteroppgaven avsluttes med et kort konklusjons kapittel. Alle figurene i oppgaven er laget av meg og har derfor ikke kildehenvisning. God lesning.

2.0 TEORETISK BAKGRUNN

Jeg har valgt å presentere teori innenfor flere områder da bosettingsarbeidet omhandler en tverrfaglig og helhetlig prosess mellom flere tjenester enn barnevernstjenesten.

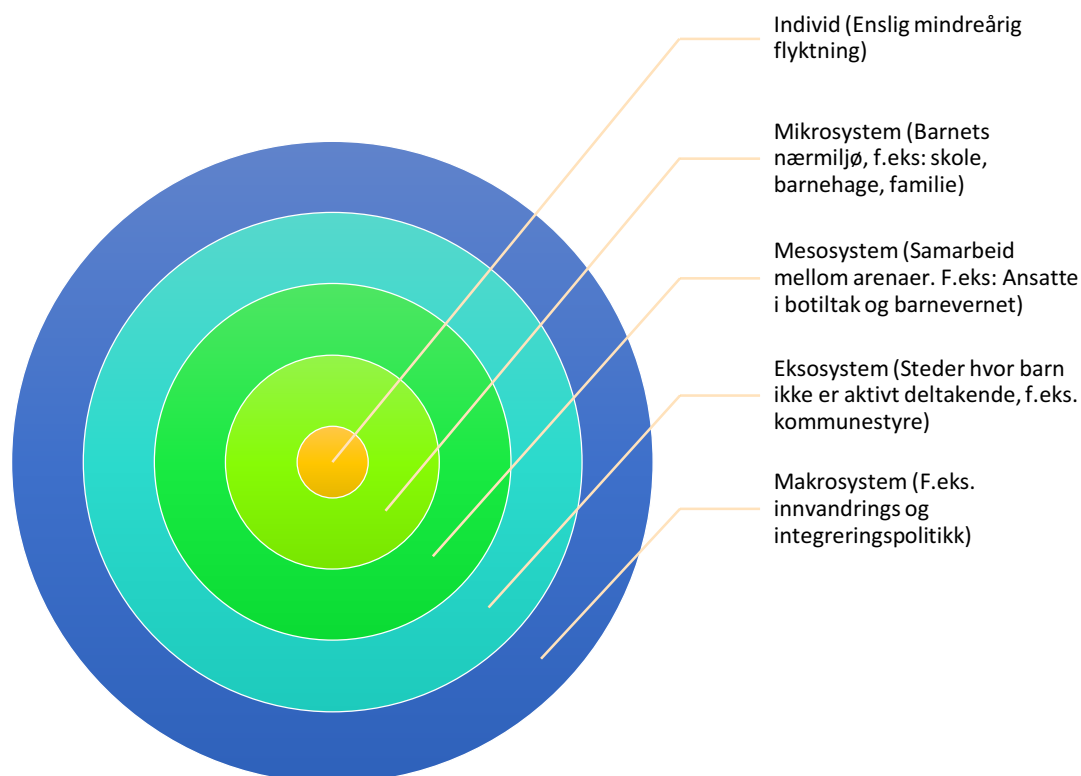
Bosettingsarbeidet blir påvirket av nåtidens politiske ståsted, enheter og instanser, samt de enslige mindreårige flyktingenes behov og bakgrunn. Teoriene jeg har valgt er to modeller, den første modellen er Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell. Bronfenbrenner (1979) sin modell viser sammenhengen mellom de ulike nivåene i livet til hver mennesker og hvilke påvirkningskraft ulike miljø har på mennesket. Denne modellen har høy relevans for mitt studie da enslige mindreårige og bosettingsarbeidet stadig blir påvirket av ulike miljø og system. Den andre modellen omhandler Kohli (2011) sin beskrivelse av hvordan enslige mindreårige oppnår trygghet, tilhørighet og suksess. Begrepene trygghet, tilhørighet og suksess baserer seg på resultat fra Kohli sine egne prosjekter og forskning i Storbritannia. De fremkom ut i fra hvilke ønsker de enslige mindreårige har i forhold til voksenkontakt, omsorgspersoner, aktivitetstilbud, samtalepartnere og utdanning. Jeg har valgt å fokusere på Glavin og Erdal (2000) beskrivelser av tverrfaglig samarbeid. Traumebevisst omsorg (Jørgensen & Steinkopf, 2013) anser jeg som relevant i forhold til de enslige mindreårige flyktingenes psykiske helse, arbeidsmåter og kvalitet etter bosettingsprosessen.

2.1 BRONFENBRENNERS UTVIKLINGSØKOLOGISKE MODELL

Bronfenbrenner (1979) tar utgangspunkt i individets omgivelser som er gjensidig avhengig av hverandre og er i et vekselspill. Bronfenbrenner (1979) mente at utviklingen hos mennesker blir påvirket av relasjoner i og mellom de ulike miljøene mennesker inngår i. Disse miljøene eller settingene kan ha direkte eller indirekte påvirkning hos mennesker. Videre oppfattet han miljøet som sammenhengende strukturer hvor den ene kjernen utgjør den andre. Jeg har aktivt brukt mikro og mesosystemet i drøftingsdelen min da disse systemene er relevant i forhold til enslige mindreårige flyktinger bosettingsprosessen. Enslige mindreårige flyktinger er aktiv i kontakt med mikrosystem som har et samspill som omhandler den enslige mindreårige flyktingen, som da kan betegnes som mesosystem. Nivåene som påvirker hvert enkelt individ omtales som ulike system: mikrosystem, mesosystem, eksosystem og makrosystem som presenteres nærmere her:

Figur 2 - Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

2.1.1 MIKROSYSTEMET

Det første systemet er mikrosystemet. Dette systemet omhandler alle arenaer som mennesket er i kontakt med. Mikrosystemet kan forstås som nærmiljøet der mennesker er i direkte samhandling med hverandre. Det kan bestå av foreldre, venner, søsken, barnehage og skole. Mikrosystemet er et utviklingsmiljø hvor barn skaper sin virkelighet og sine erfaringer (Bronfenbrenner, 1979; Kvello, 2015). Byggesteinene i mikrosystemet handler om mellommenneskelige relasjoner, roller og aktivitet hvor en opprettholder kontakt med andre (Fyrand, 2005; Gulbrandsen, 2017).

2.1.2 MESOSYSTEMET

Det andre systemet er mesosystemet som blir betegnet som overgangen fra et mikrosystem til et annet. Det er samspillet mellom ulike arenaer og miljøer som individet er i. Mesosystemet er et viktig system for å skape en sammenheng i hvert enkeltpersons liv (Bronfenbrenner, 1979). Et mesosystem består derfor av minst to ulike mikrosystemer (Kvello, 2015). Å ha gode bindeledd mellom mikrosystemene som er preget tillit, samarbeid og gjensidighet har stor betydning for tilhørighet, trivsel og utvikling, særlig for barn (Fyrand, 2005;

Gulbrandsen, 2017). Overgangen kan derfor føre til utrygghet om den ikke gjøres så myk som mulig (Bronfenbrenner, 1979).

2.1.3 EKSOSYSTEMET

Det tredje systemet, eksosystemet omfatter mikrosystemer som har en mer indirekte rolle i livet. Relasjonene i eksosystemet står derfor ikke individet veldig nært og kan påvirke individet uten at det er i direkte kontakt med systemet (Bronfenbrenner, 1979; Kvello, 2015). Selv om dette er steder barn og unge sjeldent er, er det steder hvor det blir tatt beslutninger som kan ha betydning for personer som har med barna å gjøre (Bronfenbrenner, 1979; Bø, 2015). Fagforeninger, foreldrenes venner, kommunestyre, samarbeid mellom skole og hjem og barnevernet kan være eksempler på eksosystemer (Gulbrandsen, 2017; Kvello, 2015).

2.1.4 MAKROSYSTEMET

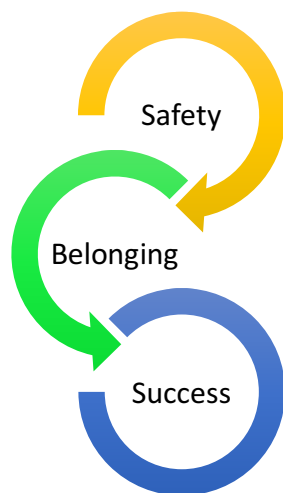
Det fjerde systemet, makrosystemet omhandler det kulturelle aspektet rundt individets oppvekst. Det består av overordnede mønstre som kan sammenlignes på tvers av kulturer og subkulturer om omhandler hvilke beslutninger som tas for samfunnet (Bronfenbrenner, 1979). Makrosystemet innebærer normer, tradisjoner, verdier, religioner, ideologier og økonomiske forhold kommer. Dette systemet skal være med på å skape rammer for menneskets liv. Regjeringen og stortinget kan være eksempler på makrosystemer (Gulbrandsen, 2017; Kvello, 2015).

2.2 Å SIKRE TRYGGHET, TILHØRIGHET OG SUKSESS

Kohli (2011) tar i sitt studie for seg hva trygghet, tilhørighet og suksess innebærer for enslige mindreårige flyktninger i Storbritannia. Kohli's teori omhandler hvordan denne gruppen takler sjokkene når de kommer til et nytt land som innebærer ukjente språk, mennesker, lover og skikker. Kohli (2011) mener at forutsetningen som ligger til grunn for at enslige mindreårige flyktninger skal oppleve trygghet innebærer en garanti på at de får varig opphold i eksillandet. Etter en garanti på varig opphold kan følelsen av tilhørighet og suksess komme. Alle tre begrepene er relevante i forhold til min masteroppgave. Enslige mindreårige flyktninger kan oppleve trygghet ettersom de har fått en garanti på varig opphold i eksillandet. Om de enslige mindreårige flyktningene har en opplevelse av tilhørighet og suksess vil også være relevant å se på i forhold til bosettingsarbeidet og bo- og omsorgstilbudet som ble gitt i 2015. Jeg har aktivt i drøftingsdelen vært inne på disse tre begrepene.

Kohli (2011) vektlegger tre begreper som vi skal se nærmere på. 1. *Safety*; Trygghet, 2. *Belonging*; Tilhørighet og 3. *Success*; Suksess. Disse tre begrepene presenterer Kohli (2011) som generelle grunnleggende behov som skal tilfredsstilles hos alle barn og unge.

Figur 3 - Kohli's begreper

2.2.1 SAFETY

Begrepet *safety*, kan omtales som trygghet. Å etablere trygghet kan for mange enslige mindreårige ta lang tid. Som nevnt tidligere mener Kohli (2011) at det først og fremst må være garanti for varig opphold i eksillandet. For at denne gruppen barn og unge skal føle økt trygghet viser Kohli (2011) til at de må oppleve forutsigbare hverdager hvor de har kontakt med jevnaldrende og voksne, går på skole, fritidsaktiviteter og har tilgang til helsetjenester mener. Trygge og stabile voksne er en viktig forutsetning for at de enslige mindreårige skal kunne etablere et trygt liv. En opplevelse av støttende mennesker som respekterer barnas fortid kan erfares som betryggende og trygge og stabile voksne vil også være støtten for å bygge et sosialt nettverk. Den sosiale konteksten den enslige mindreårige befinner seg i spiller en stor rolle for å etablere trygghet. I forhold til resiliens faktorer vil det være viktig å fokusere på det sosiale rommet de enslige mindreårige lever i (Kohli, 2011). Ved å fokusere på det sosiale rommet vil en få innsyn i hvordan det sosiale har en rolle i forhold til personlige resiliens. Den sosiale konteksten kan være en stor utfordring i barnas livssituasjon. Å skape god kontakt med en trygg voksenperson vil derfor være viktig i forhold til at enslige mindreårige skal få hjelp og støtte til å åpne seg opp om hvordan en har det. Når de enslige mindreårige får muligheten til å åpne seg opp og tørr å prate om det vanskelige vil det

vanskelige kunne oppleves mindre vanskelig og en kan kjenne mer på tryggheten (Kohli, 2011).

2.2.2 BELONGING

For å utvikle sin *belonging*, eller tilhørighet i eksillandet vil det være viktig for barnet å kunne ha mulighet til å ivareta sin identitet, kultur og religion og få muligheten til å bruke sine egenskaper og ressurser (Kohli, 2011). For å kunne skape en trygghet og tilhørighet i et nytt land hevder Kohli (2011) at de voksne må respektere språkutfordringene og gi den enslige mindreårige mulighet til å gjøre seg forstått. Tolk vil for eksempel være et godt hjelpemiddel her. Han legger også frem at den ansatte må være imøtekommende og vise at de ønsker å kommunisere. At den enslige mindreårige får muligheten til å prate, fortelle sin mening og sine erfaringer vil ha en påvirkning for å føle tilhørighet (Kohli, 2011).

2.2.3 SUCCESS

Begrepet *success* kan omtales som suksess og omhandler de enslige mindreåriges mulighet til å oppnå suksess i fremtiden. Å ha muligheten til å oppnå suksess er også med på å skape et hjem for de enslige mindreårige (Kohli, 2011). Suksess kan knyttes opp mot å oppnå materielle goder, som å ta utdanning og få en arbeidsplass å gå til. Kohli (2011) fremlegger at enslige mindreåriges resultater på skolen var bedre enn andre barnevernsbarn i Storbritannia. Dette viser til at det er ønskelig å få et bedre liv og deres resiliens bygger på denne muligheten gjennom å ta en utdanning.

Disse tre faktorene bygger på muligheten til å oppnå et godt liv i et nytt land. Trygghet, tilhørighet og suksess henger sammen med hverandre og har som forutsetning at den enslige mindreårige har en garanti på varig opphold i eksillandet. Gjennom å kunne ha et hjem, ta en utdanning og føle tilhørighet vil de enslige mindreårige kunne oppleve mer kontroll over egen livssituasjon, noe som de gjerne ikke har følt på i flukten (Kohli, 2011).

2.3 SAMARBEIDSTEORI

Glavin og Erdal (2000) definerer tverrfaglig samarbeid som en arbeidsform, her inkluderes flere yrkesgrupper som jobber sammen med en felles utfordring og jobber mot et felles mål. Samarbeid blir også definert som samspill. De viser til at det utføres mye bra samarbeid i ulike kommuner, men noe av samarbeidet har lite struktur og er lite målrettet. For å gi barn og

unge med ulike utfordringer et godt tiltak kreves det et godt tverrfaglig samarbeid. Når det samarbeides på systemnivå, hvor de involverte partene kan dele sin kompetanse med hverandre og har en felles målsetning om å gi disse barna og ungdommene hjelp, vil det være lettere å gi dem tidligere og bedre hjelp (Glavin & Erdal, 2000). Samarbeid mellom ulike instansene som jobber med barn og unge vil også kunne skape en bedre kvalitet på tilbudene og tiltakene de tilbyr barna. Dette vil være med å bidra til å styrke oppvekstmiljøet for barna.

Glavin og Erdal (2000) viser til at tverrfaglig samarbeid er nødvendig for å få en best mulig vurdering av barnets situasjon. Tverrfaglig samarbeid vil være en viktig faktor for at de ulike instansene skal kunne danne seg en helhetlig bilde av barnets situasjon. I tverrfaglig samarbeid kan ulike erfaringer og kunnskap deles samt muligheten til å diskutere oppfatninger av barnets situasjon sammen. For å øke kompetansen og kunnskapsnivået hos de ulike instansene vil tverrfaglig og tverretatlige møter være en viktig faktor. Her kan de ved hjelp av diskusjon, evaluering, kunnskapsdeling og lignende være med på å bygge hverandre opp.

Videre viser Glavin og Erdal (2000) til at samarbeid mellom ulike yrkesgrupper er avgjørende i barnevernets tiltaksarbeid og alle burde bruke sin kompetanse til barnets beste. Det kommer frem flere kriterier for å oppnå et godt tverrfaglig samarbeid. Viktigheten av å ha trygghet i eget fag, at man har utviklet en god kompetanse gjennom teoretisk forståelse og erfaringer gjennom praktisk arbeid er viktige kriterier. En felles forståelse for problemet, eller utfordringen man skal jobbe med er en annen faktor som fører til godt samarbeid. Om man har ulik forståelse for hva man jobber med vil det være vanskelig å oppnå et felles mål. De ansatte som er involvert i samarbeidet må også oppleve at samarbeidet er nyttig. De må oppnå en nytteopplevelse av samarbeidet og hverandres kompetanse. Samarbeidet skal føre til at arbeidsbyrden blir mindre for hver enkelt ansatt. Videre er respekt en viktig faktor i et samarbeid. De ansatte innenfor samarbeidet må også ha en gjensidig respekt for hverandre, deres ulikheter og faglighet. De ansatte i samarbeidet må lære å kjenne hverandres roller, oppgaver, kompetanse og ansvarsområdet. Instansene i samarbeidet må ha en evne til å være selvkritiske. Om det oppstår en konflikt må de ha en større vilje til å endre egen praksis enn å være i konflikten. De må ha et realistisk syn på mulighetene under samarbeidet (Glavin & Erdal, 2000).

2.4 TRAUMEBEVISST OMSORG

Traumebevisstomsorg (TBO) er en modell som gir mulighet for å utvikle måter å møte barn og unge i krise på (Jørgensen & Steinkopf, 2013). I følge Jørgensen og Steinkopf (2013) har TBO modellen vist seg å være en effektiv støtte for omsorgspersoner. Den gir mulighet for å gjøre omsorgspersoner i bedre stand til å møte barn med ulike utfordringer med anerkjennelse og respekt. I tillegg kan omsorgspersonene sette seg mer inn i barnas atferd og hva atferden kan bety. Hver enkelt pilar har ikke blitt brukt aktivt i oppgaven, fokuset har vært på hele modellen som omhandler traumebevisst omsorg. Traumebevisst omsorg er brukt i drøftingskapittelet mitt i forhold til arbeidsmetoder brukt i bo- og omsorgstiltak.

I traumebevisstomsorg modellen finnes det tre grunnpilarer (Jørgensen & Steinkopf, 2013). I følge metoden hviler alt omsorgsarbeid på disse tre pilarene: Trygghet, relasjon og følelsesregulering.

2.4.1 TRYGGHET

Barn som er utsatt for traumatiske opplevelser kan danne en utrygghet som de kan ta med seg i menneskelige relasjoner. Det kan utvikles en mistillit til voksne personer og barna lager seg strategier hvor de holder voksne på avstand. Trygghet i TBO handler ikke bare om å skape den fysiske tryggheten, men også den følelsesmessige tryggheten gjennom et trygt miljø. For omsorgspersonene vil fokusområdet ligge på at barna får en genuin opplevelse av trygghet. En kan si at trygghet vil være det viktigste prinsippet når man jobber med traumatiserte barn (Bath, 2008; Jørgensen & Steinkopf, 2013).

2.4.2 RELASJON

Relasjonspilaren henger sammen med trygghetspilaren og omhandler viktigheten av forholdet til andre mennesker (Jørgensen & Steinkopf, 2013; Søftestad & Andersen, 2014).

Traumatiserte barn kan ha mistet tilliten til voksne etter traumatiske hendelser som har hendt i oppveksten. Relasjonsdelen handler om at miljøpersonalet er anerkjennende, sensitiv og opptrer respektfullt ovenfor barnet. Det er viktig at omsorgspersonene jobber for å skape gode og positive relasjoner der barnet får muligheten til å kjenne på følelsene, trygghet, lykke og glede. Traumatiserte barn trenger å oppleve omsorgsfulle og støttende forhold som kan utvikles til personene i omsorgsmiljøet sitt. Kvaliteten på relasjonene de opplever i omsorgsmiljøet sitt vil derfor være avgjørende for at hjelpen skal kunne oppleves

meningsfull. Målet i arbeidet er at barnet skal kunne skille mellom voksne som vil dem godt og voksne som vil dem vondt (Bath, 2008; Jørgensen & Steinkopf, 2013; Søftestad & Andersen, 2014).

2.4.3 FØLELSESREGULERING

Følelsesregulering handler om at barn som har opplevd traumer ofte kan ha vansker med å regulere egne følelser. Omsorgspersonene har da en viktig jobb med å samregulere barnas følelser. Barn som har opplevd traumer kan ha vanskelig å selv regulere følelser, som for eksempel stress. Når en voksen tar en samregulerende posisjon fokuseres det på barnets følelser mer enn barnets atferds uttrykk. Dette kan gjøres ved for eksempel trøst. Barnet skal også få hjelp til å sette ord på følelser og bruke stemmen. Barna kan da få hjelp til å sette ord på og se at følelsen de har er normal og hjelpe de til å ufarliggjøre følelsene (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

3.0 LITTERATURGJENNOMGANG

Fremgangen for å finne tidligere forskning og utredninger på relevante tema for mitt studie ble universitetet i Bergens sin søkemonitor BORA benyttet. Vedsiden av dette ble google sin søkemonitor for vitenskapelig litteratur, Google Scholar benyttet. Jeg brukte stikkord som flyktningkrisen 2015, enslig mindreårig, flyktning, bosettingsarbeid for enslige mindreårige, barnevernet, tverrfaglig samarbeid for å finne forskning som omhandlet tema for mitt studie. Utenom søkemonitorene som jeg har beskrevet fikk jeg tips fra min veileder til å finne relevant litteratur for min studie, herunder for eksempel andre masteroppgave med relevante tema og litteratur brukt av andre artikler og forskninger. På denne måten bygde jeg meg opp en rekke relevant tidligere forskning som ble benyttet i mitt studie.

Dalland (2012) viser at forskning bør være kumulativ. Dette innebærer at det skal tas hensyn til allerede eksisterende forskning som finnes rundt det aktuelle temaet. Videre skal jeg redegjøre noe forskning som foreligger om bosettingsarbeid og enslige mindreårige flyktninger (Dalland, 2012). For å fremleggen en oversiktlig god struktur har jeg valgt å dele inn litteraturgjennomgangen i seks kapitler som vi nå skal se på.

3.1 FORANKRING AV BOSETTINGSARBEIDET

Svendsen, Berg og Thorshaug (2010) viser til at bo- og omsorgs tiltakene som tilbys de enslige mindreårige flyktningene bør innebære en god balanse mellom trygghet og selvstendighet. Mulighet for et sosialt nettverk er også en faktor som skal legges vekt på. Videre er tilbud om skole, arbeid og fritid vist som viktig. Det er viktig å gi en god hjelpeverge ordning som tidligere har vist seg å være en utfordring. Enslige mindreåriges bakgrunn, nasjonalitet og kulturelle behov skal også vurderes i forhold til bo- og omsorgstilbudet (Eide, 2005; Svendsen et al., 2010). Hoel (2014) viser til funn i sin masteroppgave relatert til bosettingsarbeidet rundt enslige mindreårige. Et av funnene viser at disponering av midler og økonomi i hver enkelt kommune virker har en stor påvirkning i forhold til bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Hun viser også til at barnets beste ikke alltid ligger i grunn for bestemmelsen av bosettingen av enslige mindreårige flyktninger selv om barnevernloven sier det (Hoel, 2014).

Rettighetene til de enslige mindreårige skal bli godt ivarettatt under bosettingsprosessen og i etterkant av denne. Det blir vist til at rettighetene til de enslige mindreårige blir ivarettatt på en

bedre måte når bofellesskapet er godkjent som barnevernsinstitusjon. Det blir satt større krav til kompetanse og oppfølging av de enslige mindreårige flyktingene (Garvik, Paulsen & Berg, 2016). Eide (2012) viser til forskning rundt omsorg i botiltak for enslige mindreårige flyktinger. Der går han inn på ulike funn rundt dette. Han legger frem at høy kunnskap og erfaring hos de ansatte som jobber med enslige mindreårige flyktinger vil være viktig og avgjørende for blant annet en god integreringsprosess, skape god tilknytning og minske og følge opp utvikling av psykiske lidelser. Hvordan turnusordningen er forankret i botiltak som for eksempel barnevernsinstitusjon kan ha også ha en påvirkning på de enslige mindreårige flyktingene. Munthe-Kaas, Hammerstrøm, Kurtze og Nordlund (2013) viser til at medlever turnus, hvor de ansatte jobber flere døgn i strekk kan skape en mer naturlig familiefølelse i bofellesskapet/institusjonen. Gautun, Sasaoka og Gjerustad (2006) sin kvalitative undersøkelse viser også til at ungdommene som ble intervjuet var mer positiv til medlever turnus enn vanlig tredelt turnusordning, hvor de ansatte ikke jobber flere døgn på. Dette på grunn av alle vaktskiftene som kunne føles som stressende.

3.1.2 DET KONKRETE BOSETTINGSARBEIDET

Det er bosettingskommunen som avgjør hvilke instans de skal forankre bosettingsarbeidet hos. Ved bosetting av enslige mindreårige flyktinger står dermed kommunene fritt til hvem de forankrer omsorg og bosettingsarbeidet hos (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011; Eide, 2012). Det er flere faktorer som spiller inn her som vi skal se nærmere på. Paulsen, Thorshaug og Berg (2014) viser at man i arbeidet med enslige mindreårige flyktinger kan trekke inn to ulike perspektiver. Disse perspektivene handler om hvilke faktorer man bruker innenfor arbeid med enslige mindreårige. Det er ulike perspektiver som ansatte i ulike enheter jobber etter. I flyktingtjenesten fokuseres det på traumer, de enslige mindreårige sine flukthistorier og årsaken til deres flukt. Dette er med andre ord faktorer de bruker i sitt arbeid med bosetting av enslige mindreårige flyktinger. Dette betegnes som flyktingfaglige perspektiver. Barneverntjenesten fokuserer i større grad på omsorg, beskyttelse og trygghet enn på selve flukthistorien og kan bli betegnet som barnevernfaglige perspektiver (Paulsen et al., 2014). Heggen, Jørgensen og Rød (2013) legger frem at det kommunale barnevernet har fått større og flere oppgaver som skal utføres de siste årene. Dette kan resultere i mindre tid til arbeidsoppgavene som igjen kan påvirke kvaliteten som blir gitt i hver arbeidsoppgave.

Econ (2007) sin studie *”Bo- og omsorgstiltak for enslige mindreårige i kommunene”* fastslår at flest kommuner har valgt å forankre bosettingsarbeidet hos barnevernet. Kommunene som har fastsatt dette begrunner det med at enslige mindreårige bosettes etter barnevernloven. Videre blir det beskrevet at enslige mindreårige mangler omsorgspersoner og at barnevernet har best kompetanse til å arbeide med barn og unge. Kommunene som har valgt å forankre bosettingsarbeidet hos flyktingtjenesten begrunner dette med at de har bedre ressurser enn barnevernet og at flyktingtjenesten har best kompetanse i forhold til enslige mindreårige flyktninger. Likevel har barnevernet et overordnet ansvar for alle barn og unge som er i Norge, uavhengig av hvor kommunene velger å forandre arbeidet med de enslige mindreårige. Det vil si at ved behov skal barnevernet kunne vurdere behovet for tiltak etter barnevernloven uavhengig om arbeidet med enslige mindreårige er forandret hos sosial/flyktingtjenesten eller barneverntjenesten (Econ, 2007).

Garvik et al. (2016) viser i sin undersøkelse til at 75 prosent av de som ble spurt hadde forankret bosettingsarbeidet hos barneverntjenesten. Det vises likevel til et samarbeid mellom barneverntjenesten og flyktingtjenesten, hvor for eksempel at barneverntjenesten fatter vedtak og flyktingtjenesten følger opp barna. De fleste i denne undersøkelsen mener at arbeidet rundt bosetting og oppfølging av enslige mindreårige behøver både flyktingfaglig og barnevernfaglig kompetanse. Det kommer frem at noen av deltakerne ønsker en tettere oppfølging av de enslige mindreårige, på lik linje med oppfølgingen av andre barnevernsbarn (Garvik et al., 2016). Dette samsvarer med Myhrer og Stenerud (2011) sine funn som viser til en stor grad av enighet om at barneverntjenesten er rette instans for å arbeide med enslige mindreårige. Sønsterudbråten, Tyldum og Raundalen (2018) sin rapport viser til at omsorgen for enslige mindreårige påvirkes av uforutsigbarheten av ankomsttallet. De fokuserer spesielt på asylsøkere og asylmottak, men det er likevel relevant å tenke at variasjonen i ankomsttall av enslige mindreårige flyktninger også påvirker omsorgstilbudet for flyktingene uansett hvor arbeidet forankres (Sønsterudbråten et al., 2018).

Kommunenes håndbok om arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger av Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) understreker viktigheten av å starte bosettingsprosessen så fort som mulig. Det blir anbefalt at en representant fra kommunen reiser og møter den enslige mindreårige flyktingen i mottaket for å presentere planen bosettingskommunen har i forhold til bo- og omsorgstilbudene. Å holde barnet oppdatert frem til bosettingen skjer vil være avgjørende for at barnet skal føle seg trygg og ivaretatt under

bosettingsprosessen. Etter at bosettingskommunen har fått informasjon om den enslige mindreårige flyktningen vil det være avgjørende å bruke all informasjonen for å tilrettelegge en passende boform for det enkelte barnet. Når barnet ankommer bosettingskommunen vil det være viktig at de som har besøkt barnet er tilstede, samtidig som verge, saksbehandlet og en eventuelt tolk (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011)

B. Berg (2013) viser i sin studie at botiltakene de enslige mindreårige flyktningene blir tilbydd skal hjem som gir stabilitet, trygghet og rom for å blir selvstendig og ha sosialt samvær. Boligen skal gi mulighet for å få omsorg og frihet, samt gi en forberedelse til voksenlivet. På denne måten viser B. Berg (2013) at botilbudet spiller en stor rolle i forhold til integreringen av de enslige mindreårige flyktningene. Barnevernloven § 3-4 viser til at kommunen skal foreta en vurdering av hver enkelt enslige mindreårige flyktnings behov og på bakgrunnen av behovene tilby et egnet botiltak (Barnevernloven, 1992). Det finnes botilbud med individuelle eller kollektive løsninger og skal bli vurdert ut i fra behov for oppfølging og eventuelle behov for hjelpetiltak. Alder, bakgrunn og hvor selvstendige barna er vil også være en faktor for vurderingen av botilbudet. Botilbud som blir benyttet kan være barnevernsinstitusjon, fosterhjem, hybelleilighet hvor det enten er med eller uten organisert oppfølging, slektsplassering, bofellesskap som ikke er godkjent barnevernsinstitusjon eller privat bosetting (Econ, 2007). Nasjonal praksis og statistikk for SSB viser at det de enslige mindreårige flyktningene under 15 år oftere blir bosatt i fosterhjem enn de over 15 år. De enslige mindreårige flyktningene over 15 år mottar stort sett botiltak i bolig eller hybel med eller uten oppfølging (Haugen & Dyrhaug, 2014).

Gjennom prosjektet *"dialogmøter mellom barnevernet og etniske minoriteter"* legger Ali (2015) frem at kompetansen rundt de enslige minoritetsbarn i barnevernet øker. Det blir også fremlagt ønske om at barnevernet skal danne seg en større forståelse for innvandrere. De fokuserer også på forebyggende arbeid, da det blir vist til behovet for bedre tiltak i forhold til utdanning, fritid, barnehage og lignende for flyktninger. Dette med det grunnlaget at barn med minoritetsbakgrunn ofte har få mestringsarenaer og derfor bør få bedre alternativer til dette. I forhold til botilbud forslår de fosterhjem som har samme etnisitet som ungdommen. Dette for at fosterhjemmet kan gjenspeile barnets kulturelle og språklige bakgrunn (Ali, 2015).

3.2 SÅRBARHET HOS ENSLIGE MINDREÅRIGE

Kvello (2015) sin bok om barn i risiko gir en beskrivelse av at enslige mindreårige har høy risiko for å utvikle psykiske lidelser. Vanlige utfordringer kan være konsentrasjonsvansker, angst, uro, søvnproblemer, tilbakefall til fortid og irritabilitet. Det er individuelt hvordan den enslige mindreårige opplever de ulike problemene og det blir vist til funn av faktorer her som omhandler barnas alder, resiliens og asylsøkersituasjon. Bosituasjonen og bemanningen i asylmottakene kan derfor ha en innvirkende faktor her. I et forprosjekt gjort av Eide og Broch (2010) blir det fremlagt at enslige mindreårige flyktninger er i en situasjon preget av mange påkjenninger på individnivå. Ensomhet var en fremtredende utfordring som kom i følge av nye kulturelle omgivelser, språkvansker og den lave trygghetsfølelsen. Det fremkom at barna var preget av relasjonsbrudd til nær familie, sorg og traumatiske opplevelser som de hadde opplevd i hjemlandet og på flukten til eksillandet (Eide & Broch, 2010).

Også Eide og Hjern (2013) påpeker sårbarheten hos de enslige mindreårige. Enslige mindreårige har blitt separert fra sine foreldre og har større sjans for depressive symptomer. Et godt støttesystem i ankomstfasen med støtte fra stabile voksenpersoner viste til at de enslige mindreårige flyktningene klarte seg bedre senere i livet. Det blir vist til at de enslige mindreårige ønsker tilhørighet og trygghet sammen med stabile og ansvarlige ansvarpersoner og de ønsker å bli sett på som normale barn og unge (Eide & Hjern, 2013).

Wallin og Ahlström (2005) sin studie fra Sverige har fulgt enslige mindreårige flyktninger som ankom Sverige på 1990- tallet. Studien fokuserte på barnas livssituasjon og mentale helse fra ankomst og ti år etter. Dette var enslige mindreårige over 16 år som ble bosatt i egne leiligheter. Opplevelsen av angst, depressive plager, ensomhet og bekymring var utfordringer de enslige mindreårige flyktningene hadde opplevd i starten. Oppfølgingsstudien fant at de enslige mindreårige som hadde kommet seg inn på arbeidsmarkedet og fikk muligheten til å ta vare på seg selv økonomisk hadde i større grad fått opplevelsen av kontroll over sitt eget liv, mindre ensomhet og større tilhørighet i landet enn andre (Wallin & Ahlström, 2005).

3.3 OMSORGSSITUASJONEN

Tilknytningsteorien viser til at barnet må etablere nære relasjoner til minst en omsorgsperson for å kunne utvikle seg sosialt og emosjonelt i normale forløp (Bowlby, 1980). En norsk studie gjort av Oppedal, Seglem og Jensen (2009) finner at enslige mindreårige flyktninger

under 16 år har voksne som står de nær. Eldre enslige mindreårige flyktninger opplever ikke like ofte en nær relasjon til trygge voksne. Studien finner også at enslige mindreårige flyktninger som har nære voksenrelasjoner blant familie i Norge har mindre psykiske plager enn andre (Oppedal et al., 2009). Likevel vises det også til at de enslige mindreårige som har nære relasjoner til offentlige ansatte opplever å få emosjonell og praktisk støtte fra de. Det antas i studien at hjelpetjenestene jobber med ungdommenes psykiske plager og at dette er med på å bidra til en trygghet hos ungdommene. Studien viser til at offentlige ansatte er mindre tilgjengelig enn familie, relasjonen mellom de ansatte og de enslige mindreårige er også mer avgrenset i tid i forhold til familien. De legger derfor frem i studien at det er viktig at offentlige omsorgspersoner å starte prosessen med å finne tilknytningspersoner tidlig. Å etablere kontakt med trygge voksenpersoner i lokalmiljøet hvor de enslige mindreårige kan opprettholde stabilitet og kontinuitet i relasjoner med de voksne fremkommer som en viktig forutsetning for at de enslige mindreårige flyktningene skal opprettholde en trygghet. Dette er også gjeldende etter kontakten med for eksempel barnevernet er ferdig. Å ha nære forhold til voksne vises derfor til som viktig i botiltakene for enslige mindreårige flyktninger (Oppedal et al., 2009).

Econ (2007) sin rapport beskriver at målet med et bo- og omsorgstiltak skal være at de enslige mindreårige har det bra og kan utvikle seg. De skal ha mulighet til å utvikle seg slik at de kan takle hverdagen slik den er i dag og videre når de blir eldre (Econ, 2007). Wade, Mitchell og Baylis (2005) sin studie fra England vist til at enslige mindreårige flyktninger som hadde blitt bosatt i fosterhjem ofte var under 16 år. Det fremkommer også at det ofte var denne gruppen som fikk best oppfølging og støtte av voksenpersoner. Basert på en kartlegging av praksis rundt mottak av asylsøkerbarn som har vært utsatt for krig og konflikt konkluderer Tonheim, Derluyn, Rosnes og Zito (2015) at det er et behov for å rekruttere fosterfamilier fra forskjellige etnisiteter og kulturer slik at fosterfamiliene i størst mulig grad kan gjenspeile befolkningen og de enslige mindreårige. Videre ble det anbefalt at fosterfamilier må få god opplæring rundt de enslige mindreåriges situasjon og at søsken som ankommer landet bør så lang det lar seg gjøre plasseres sammen i botilbudet. Garvik et al. (2016) viser også til at etnisk norske fosterhjem bidrar til en god start på integreringsprosessen i Norge. De enslige mindreårige flyktningene som var over 16 år og var plassert i andre botiltak enn fosterhjem fikk mindre oppfølging og støtte som første til større brudd i utdanningen, isolasjon fra omverdenen og manglende tilbud om ettervern når de fylte 18 år (Garvik et al., 2016; Wade et al., 2005). Studien til B. Berg (2013) viser til at de ansatte i bofellesskap har stor mulighet for

å skape en nær relasjon til hver enkelt enslig mindreårig. Forholdene i et bofellesskap legger til rette for å etablere en stabil hverdag sammen med ungdommene. Voksenes nærvær i bofellesskap fremheves i rapporten som positiv og det fremkommer at flere mener at et sterkt nærvær i startfasen vil være en avgjørende faktor for å skape trygghet og la de enslige mindreårige bli kjent med sin nye norske hverdag. Videre blir fosterhjem fremmet som et godt botilbud. Det blir vist til at barna får oppfølging både i forhold til skole og ungdomstiden, de får nærhet og en stabil relasjon til voksenpersoner som de kan ta med seg videre selv etter barnevernets ansvar er utført. Det fremkommer også at flere enslige mindreårige ønsket et tilbud om fosterhjem og voksne som de kan ha en varig relasjon med (B. Berg, 2013).

Luster, Qin, Bates, Rana og Lee (2010) har gjort en studie i USA som belyser fosterforeldrenes påvirkning i forhold til integrering. Det blir fremlagt at fosterforeldrene hadde utført god veiledning og støtte til de enslige mindreårige flyktingene som spilte en stor faktor for at integreringen ble vellykket. Det ble gjort funn på at de enslige mindreårige flyktingene som hadde valgt å flytte fra fosterforeldrene i tidlig alder ikke hadde klart seg like bra for eksempel i forhold til utdanning og jobb som de som ble boende hos fosterforeldrene. Fostersøsken ble også betegnet som en viktig del av en god integrering. De enslige mindreårige flyktingene hadde lært hvordan om den amerikanske kulturen og hvordan de ulike kontekstene fungerte, for eksempel på skolen. Videre utviklet de da et bredt nettverk av venner. De enslige mindreårige flyktingene som fikk mulighet til å utdanne seg og skaffe seg en jobb følte seg vellykket og opplevde at de hadde oppnådd suksess i livet (Luster et al., 2010).

Kohli (2007) sin studie fra England viser til betydningen sosialarbeiderne hadde for de enslige mindreårige. Flere av ungdommene betegnet sosialarbeiderne som de hadde mye kontakt med som venner eller reserve familie. Ikke alle sosialarbeiderne var begeistret for dette og ønsket å opprettholde en grense mellom det profesjonelle og et vennskap. Andre sosialarbeidere hadde en mer avslappet holdning i forhold til dette. Det var flere av de enslige mindreårige som knyttet tillitsfulle relasjoner til sosialarbeiderne for å forsøke å finne en plass i det nye landet (Kohli, 2007). Svendsen et al. (2010) viser i sin rapport til balansen mellom trygghet og selvstendighet i botilbudet. Det blir vist til at det skal foreligge en balanse mellom trygghet og selvstendighet slik at de enslige mindreårige får muligheten til å skape et sosialt nettverk. Det

skal også legges vekt på utdanning, god helse, trygghet, relasjoner, mestring og tilhørighet som skal bidra til gode oppvekstbetingelser (Svendsen et al., 2010).

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) viser også til at oppfølging fra en voksen kan påvirke mestringen av skole og fritiden. Bo og omsorgsløsningen som blir benyttet skal gi de enslige mindreårige flyktingene mulighet til å forholde seg til trygge voksenpersoner som gir stabile forhold og støtter deres utvikling (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Dette støttes av Wade et al. (2005) som viser til omsorgspersoner i bo- og omsorgstilbudet skal gi en støtte i forhold til de enslige mindreårige flyktingenes skolegang.

3.4 EN NY KULTUR

Oppedal et al. (2009) viser til enslige mindreårige flyktingers møte med akkulturasjon. Dette omhandler tilpasningen til to kulturer. I rapporten fremkommer det at enslige mindreårige synes det er belastninger rundt å tilpasse seg norsk kultur samtidig som sin egen. Faktorer her kan være forståelsen rundt tankegang og oppførsel i norsk kultur, språkutfordringer og venner fra Norge. De eldre ungdommene viser til at de ofte opplever at andre fra hjemlandet mener at de ikke kjenner tradisjonene sine godt nok. Studien viser til at akkulturasjonsbelastninger de enslige mindreårige opplever kan føre til depressive plager. Likevel vises det til at jo lengre den enslige mindreårige har vært i Norge, jo mindre belastende er forståelsen rundt den norske kulturen. Komforten med norske venner blir betegnet som en fremtredende utfordring for de enslige mindreårige flyktingene uten at de helt kan begrunne hvorfor (Oppedal et al., 2009). Garvik et al. (2016) viser til at etniske norske fosterhjem kan begrense muligheten for å opprettholde kontinuitet i forhold til enslige mindreårige flyktingers etnisitet, kultur og religiøse bakgrunn. Fosterhjem uten minoritetsbakgrunn viste noe usikkerhet rundt de enslige mindreårige flyktingenes behov. Det ble videre vist til at etnisk norske fosterforeldre som har kontakt med innvandrermiljøer har følt seg mer opplyst i forhold til enslige mindreårige flyktingers behov (Garvik et al., 2016).

De fleste informantene i Wallin og Ahlström (2005) sin studie viste til at de hadde begynt å tilpasse seg hverdagen i det nye landet og at de var fornøyd med livene sine i Sverige. Samtidig blir det vist til at et mindretall av de enslige mindreårige flyktingene ikke hadde klart seg like bra. En årsak til dette var manglende nettverk i landet, og at de derfor følte seg aleine. Dette samsvarer med (Oppedal et al., 2009) sin studie som også finner at enslige

mindreårige opplever ensomhet. De viser til funn hvor mange enslige mindreårige opplever en vanskelig situasjon i forhold til å få kontakt med andre ungdommer med majoritetsbakgrunn. Dette er en faktor som er med på å påvirke ensomheten i hverdagen til de enslige mindreårige flyktningene.

3.5 KOMPETANSE, KARTLEGGING, TILTAKSPLAN OG OPPFØLGINGSPLAN

Garvik et al. (2016) sin rapport viser til den forberedende fasen i bosettingsarbeidet. Her er kartleggingsarbeid og kvalifiseringsarbeidet i mottaket/omsorgssenteret sentralt. En tiltaksplan for hvert enkelt barn skal utarbeides, men det er noe forskjell fra gruppen under 15 år og over 15 år. Garvik et al. (2016) viser til at gruppen under 15 år skal få utarbeidet en individuell kompetanse og tiltaksplan (IKTP). Gruppen med enslige mindreårige over 15 år skal få utarbeidet en kartlegging og oppfølgingsplan (KOPP). Det blir vist til at IKTP/KOPP brukes av bosettingskommunene og instansene som skal arbeide med bosettingen av hvert enkelt barn. Det vil derfor være sentralt å innhente så mye relevant informasjon som mulig fra omsorgssenteret/mottaket for å gi best mulig tilbud til hvert enkelt barn. Det kommer frem at mangelfull kartlegging og informasjon før bosettingsarbeidet starter påvirker forberedelsen på møte med den enslige mindreårige som skal bosettes. Det blir liten mulighet for å danne seg et bilde av hvilke bo- og omsorgstilbud som kan være aktuelt (Garvik et al., 2016).

Videre viser Garvik et al. (2016) at drøyt halvparten av mottakene og omsorgssentrene sender IKTP/KOPP til kommunene før bosetting arbeidet starter. 22 prosent av mottakene aldri eller sjeldent sender dette. Garvik et al. (2016) viser i sin rapport at kommunene er avhengig av best mulig informasjon i startfasen for å utføre et godt bosettingsarbeid, likevel fremlegges det at kommunene selv vil foreta egne kartlegginger når de enslige mindreårige kommer til kommunen. Videre kommer det frem at mottakene og omsorgssentrene sjeldent sender IKTP/KOPP etter bosettingen. De fremlegget at en av grunnene til dette ligger i mangel på personale i mottakene og omsorgssentrene, som samsvarer med Lidén, Eide, Hidle, Nilsen og Wærdal (2013) sine funn. Samtidig hevder Lidén og kollegaer (2013) at omsorgssentrene har en personaltetthet som burde gjøre det mulig å utføre kartlegginger. Mottakene har lavere bemanning enn omsorgssentrene som kan forklare at kartleggingen svikter.

Informasjonen som blir sendt om de enslige mindreårige inneholder ofte barnets alder, kjønn og nasjonalitet. Informasjon om de enslige mindreåriges helsetilstand, utdanningsbakgrunn, atferd, mulig familiejenforening og andre spesielle behov kommer dårligere frem (Garvik et

al., 2016). Begrunnelsen til dette er enten for lite bemanning, at bemanningen ikke har tilstrekkelig kompetanse til å kartlegge dette, som f.eks. helse eller utdanningsspørsmål, at kartleggingen ikke anses som viktig eller at kartleggingsverktøyet ikke er bra nok. Videre fremkommer det funn som viser at omsorgssentrene skårer høyest på informasjonsoverføring og det er særlig kartleggingen fra asylmottakene som kritiseres (Garvik et al., 2016).

Lidén og kollegaer (2013) fremlegger forskning gjort rundt asylmottak, enslige mindreårige og omsorg. Det fremkommer funn som er gjort i forhold til asylmottak. Det blir vist til at ikke alltid er gode nok ressurser i mottakene, boligstandarder ikke er optimal og normer rundt driften av asylmottakene ikke alltid stiller like sterkt som de burde (Lidén et al., 2013). Kohli (2007) har gjort en studie i Storbritannia om enslige mindreårige som går mer i dybden på deres meninger rundt bo- og omsorgstilbud. Han belyser at omsorgen for enslige mindreårige ikke fungerer på en like tilfredsstillende måte som omsorgen for britiske barn gjør. Han viser til at enslige mindreårige ikke opplever det som fremstilles i offentlige dokumenter og retningslinjer hvordan omsorg skal fungere i for eksempel et mottak. Dette viser en motstridende holdning ovenfor enslige mindreårige.

4.0 FORSKNINGSMETODE

Jeg skal i dette kapitlet er å redegjøre hvordan jeg har gått frem for å belyse studiens tema og problemstilling gjennom metodens ulike steg.

4.1 METODER

Metode blir beskrevet som en planmessig framgangsmåte for å nå et mål. Problemstillingen, forskerens kunnskapssyn og erfaringer i et forskningsprosjekt er med på å styre valg av metode (Creswell, 2014; Kvale, Brinkmann, Anderssen & Rygge, 2009). Målet med metode er å bringe frem kunnskap om noe bestemt som igjen skal frembringe en forståelse for kunnskapen som har fremkommet (Grønmo, 2016). Forskning belyses som en refleksiv prosess som utvikler kunnskap som kan deles og etterprøves av andre (Malterud, 2012).

Det kan beskrives at det er vanlig å skille mellom kvantitativ metode og kvalitativ metode. Hele forskningsprosessen blir påvirket av hvilke metode man velger. Den kvantitative metode bygger på matematiske data som vektlegger antall og for å gå breddekunnskap. Dette kommer ofte av statistikk og eksperimentelle forskningsmetoder. (Grønmo, 2016; Halvorsen, 2002; Thagaard, 2009). Kvantitativ metode bygger på tanken om den absolutte sannhet, det er ingen åpning for subjektive tolkninger fra forskerens eller lesernes side (Grønmo, 2016; Halvorsen, 2002). Kvantitativ metode kan hente inn større mengder datamaterialet enn kvalitativ metode (Grønmo, 2016).

Den kvalitative metoden bygger på at mennesker skaper sin sosiale virkelighet og gir mening til egne erfaringer (Dalen, 2004). Grønmo (2016) fremlegger at den kvalitativ metode gir mulighet for å tilegne seg en dypere forståelse av kunnskap og erfaringer fra et tema. Malterud (2012) fremlegger at den kvalitative metoden bygger på en forutsetning at mennesker gir meninger til egne erfaringer og skaper sin egen sosiale virkelighet. I den kvalitative metoden brukes det en mer subjektiv forståelse der metoden ønsker å gå mer i dybden på et gitt tema eller fenomen (Thagaard, 2009).

4.2 FENOMENOLOGI OG HERMENEUTIKK

Kvalitativ metode bygger på filosofiske teorier om fortolkning av menneskelige meninger og menneskelige erfaringer. Fenomenologi og hermeneutikk er to slike filosofiske teorier (Kvale, Brinkmann, Anderssen & Rygge, 2015; Malterud, 2011). I hermeneutikken vektlegges det at

det ikke bare finnes en sannhet og vi kan beskrive hermeneutikken som læren om fortolkning. Det handler om å forstå den menneskelige tenking og handling i helhet. En hermeneutisk tilnærming viser til at fenomener kan tolkes på flere måter og at meningen bare kan forstås i lys av den sammenheng det vi studerer er en del av (Langelo, 2016). Innenfor denne tilnærmingen hevdes det at man ikke kan ha forståelse av verden uten vår egen forforståelse. Dette er en forutsetning i hermeneutisk tankegang. Jeg vil derfor gi en beskrivelse av min forforståelse slik at andre skal få en forståelse rundt min kunnskap og mine synspunkt rundt temaet jeg studerer (Kvale et al., 2015; Thagaard, 2009; Aadland, 2004). Hermeneutikk bygger også på forskjellen mellom muntlig tekst og skriftlig tekst. Under transkribering som vi skal gå inn på senere må man i noen tilfeller gjette seg til betydningen av hva for eksempel informantene sa. For å tolke teksten hermeneutisk må man lese den flere ganger, dele inn i tema og sammenligne og drøfte de valgte temaene med annen relevant litteratur (Lindseth & Norberg, 2004).

Fenomenologi blir beskrevet som erfaringsorientert og en forståelsesform der menneskers erfaringer regnes som gyldig kunnskap (Malterud, 2011). Målet er å undersøke fenomener slik de blir oppfattet av mennesker (Giorgi, 1985). Ved å ha en fenomenologisk tilnærming hadde jeg som mål at den innsamlede dataen skulle være de barnevernsansatte egne og subjektive erfaringer og opplevelser som omhandlet bosettingsarbeidet i 2015 (Kvale et al., 2015). For å at informantene skal føle seg trygge til å fortelle sin historie og forsker skal hente ut informasjon med fenomenologisk tilnærming i et intervju må forsker så langt det går legge til side sin egen forforståelse og eventuelle antakelser forsker har om fenomenet. Jeg skal senere i oppgaven beskrive min forforståelse og forhold rundt dette (Lindseth & Norberg, 2004).

Et annet viktig aspekt ved fenomenologi og hermeneutikk er at kravet til objektivitet faller bort. Disse to retningene hevder ikke at man kan eller skal kvitte seg med all forforståelse og subjektivitet. Jeg presenterer derfor ikke en objektiv sannhet, men en sannhet som har blitt til gjennom samspill mellom mine informanter og meg som forsker (Kvale et al., 2015).

Selv om jeg er inspirert av fenomenologi og hermeneutikk i forhold til problemstilling, datainnsamling og analyse har jeg ikke etterlevd alle kravene disse teoriene stiller. Jeg har derfor en pragmatisk tilnærming til disse to teoriene, jeg benytter og beskriver derfor det som er relevant for mitt studie. Grønmo (2016) fremlegger at fenomenologi og hermeneutikk

fokuserer på meningsinnholdet til informantene. Gjennom den kvalitative vitenskapelige tilnærmingen ønsker jeg å få frem barnevernsarbeidernes egne opplevelser og erfaringer rundt bosettingsarbeidet i 2015. Med dette vil min studie være inspirert av fenomenologi. Studien min er også noe inspirert av hermeneutikk da jeg søker å få en dypere forståelse for informantene mine sine perspektiver og erfaringer. Likevel velger jeg i oppgaven å beskrive mer enn å tolke informantenes fremleggelse av opplevelsene og erfaringene de deler (Grønmo, 2016).

4.3 VALG AV METODE

I denne studien ønsket jeg å etablere kunnskap og utvide forståelsen av barnevernets håndtering bosettingsarbeidet til enslige mindreårige flyktninger i 2015. Det var betydningsfullt å kunne utforske beskrivelser, erfaringer, oppfatninger og refleksjoner rundt håndteringen av bosettingen. Malterud (2011) fremlegger kvalitativ metode som en god metode for å utforske mennesker sine erfaringer, tanker, forventninger, motiver, holdninger og opplevelser. For å avgrense temaet til en problemstilling valgte jeg å ta for meg ulike arbeidsoppgaver barnevernet hadde i forhold til enslige mindreårige og tilstrømningen, jeg landet til slutt på bosettingsarbeidet. Bosettingen er noe jeg anser som viktig for den enslige mindreåriges fremtid i Norge og anså det som interessant å frembringe større kunnskap rundt dette temaet. Jeg måtte videre avgrense antall informanter og intervju for å få et strategisk utvalg av informanter og for å få tid til å gjennomføre intervjuene i god tid. Valg av kvalitativ metode gjør at jeg kan utforske et begrenset antall informanter og deres personlige erfaringer og opplevelser. Dette utgjør at funnene ikke kan svare for alle barnevernsansatte. Kvalitativ metode legger til rette for å gå i dybden på et tema, men ikke i bredden. Funnene kan derfor ikke regnes som den fulle sannhet for alle. Ved bruk av den kvalitative metoden er jeg ute etter å forstå og beskrive erfaringer og opplevelser informantene i mitt studie forteller (Grønmo, 2016; Malterud, 2011).

Studiens problemstilling er: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015*. For å besvare problemstillingen min om barnevernsansattes opplevelser på best mulig måte brukte jeg kvalitativ metode. Denne metoden gir mulighet for å tilegne seg en dypere forståelse av kunnskap og erfaringer fra et tema (Grønmo, 2016). Innenfor kvalitativ metode kan vi grovt sett velge mellom observasjon og intervju, herunder dybdeintervju og gruppeintervju (Creswell, 2014). Jeg valgte å benytte

fokusgruppediskusjon som innsamlingsmetode. Dette er en god metode for å få frem kunnskaper som stammer fra menneskers fortellinger om sine erfaringer (Malterud, 2012). Videre ble et individuelt semi- strukturert intervju også benyttet som innsamlingsmetode da en av kommunene hadde kun en ansatt som hadde jobbet med bosettingsarbeid over tid.

4.4 METODISKE VERKTØY

4.4.1 FOKUSGRUPPER SOM METODISK VERKTØY

Det var veilederen min som introduserte meg for datainnsamlingsmetoden fokusgruppediskusjon. Jeg hadde i starten bestemt meg for å utføre individuelle intervju og var skeptisk til fokusgrupper som metodisk verktøy da jeg ikke kjente til dette. Jeg gjorde meg etterhvert bedre kjent med fokusgruppe designet og valgte å bruke denne metoden for å belyse min problemstilling best mulig. Jeg ønsket å gå i dybden på hvordan det var som barnevernsansatt å jobbe med bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Det var et tema som var ganske nytt for meg og for å kunne belyse problemstillingen ville det være viktig for meg å få innspill fra flere erfarne barnevernsansatte. Fokusgrupper foregår med flere personer samtidig og jeg ønsket med dette å samle kollegaer til diskusjon og refleksjon vil kunne være med å styrke datamaterialet mitt (Malterud, 2012).

Fokusgruppediskusjon åpner opp for å tilegne seg kunnskap rundt erfaring og opplevelser. En får også et større innblikk og dybdeforståelse for studiets tema. Informantene kan gjennom deltakelse få nytte av refleksjon og dybde rundt arbeidet sitt (Malterud, 2012). I følge Wibeck (2000) kan fokusgruppediskusjonene være med å bevisstgjøre informantene om temaet og problemområdet som berører dem indirekte og/eller direkte. For eksempel kan deltagerne sammen komme frem til meninger og idéer under samtalen som kan utprøves og omformuleres og igjen danne nye idéer (Wibeck, 2000).

Samhandling står sentralt i fokusgrupper. Fokusgrupper gir anledning til å møte mennesker til diskusjon og samhandling. En god diskusjon kan føre til gode og viktige innspill som kan få en relevant betydning i oppgaven min (Malterud, 2012). Som moderator vil utfordringen rundt samhandling være å få alle interessert i hovedtemaet, lage stemning for informantene gir de assosiasjoner som vil bringe frem relevante historier rundt temaet. Malterud (2012) hevder at en viktig faktor for å skape god samhandling og variasjon i fokusgruppene er balanse. En

god balanse i fokusgruppen vil gjøre det lettere for alle informantene å få sagt sine konkrete og relevante historier i forhold til temaet.

4.4.2 INDIVIDUELT INTERVJU SOM METODISK VERKTØY

Det ble gjennomført et individuelt intervju. Dette var ikke en del av planen fra starten, men ettersom en av kommunene jeg ønsket å komme i kontakt med bare hadde en som hadde jobbet konkret med bosetting av enslige mindreårige flyktninger over tid hadde mulighet til å stille opp valgte jeg å gjennomføre det som et individuelt intervju. Dette intervjuet ble gjennomført som en samtale om ulike åpne spørsmål rundt temaet. For å skaffe kunnskap om hvordan informantene reflekterer og opplever egen situasjon vil kvalitativt intervju være et godt utgangspunkt (Thagaard, 2009).

Jeg valgte å utføre et semi-strukturert intervju, hvor spørsmålsformuleringen ikke var nøyaktig nedtegnet, på lik linje med fokusgruppediskusjonen. Thagaard (2009) beskriver semi-strukturert intervju som en ”samtale mellom forsker og informant som styres av de temaene forskeren ønsker å få informasjon om”. Videre fremlegger hun at semi-strukturerte intervjuer gir en viss grad av fleksibilitet, slik at innspill og data som produseres underveis kan påvirke og styre hvordan de neste spørsmålene blir stilt. B. L. Berg (2009) viser også at semi-strukturerte intervju har en viss fleksibilitet og gir en mulighet til å avdekke og undersøke nye ting underveis gjennom hele forskningsprosessen da antakelser ikke er fastlagte på forhånd. Dette var viktig for meg da jeg allerede hadde samlet inn mye data gjennom fokusgruppediskusjon. Den temabaserte intervjuguiden som ble brukt til fokusgruppediskusjonene ble svært lite korrigert før det individuelle intervjuet ble utført. Det individuelle intervjuet varte i en time.

4.4.3 TEMABASERT INTERVJUGUIDE

I forkant av fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet utviklet jeg en tematisk intervjuguide (Vedlegg 1 og 2). Intervjuguiden inneholdt ulike relevante tema med spørsmål som jeg skulle forholde meg til under innsamlingen av data. Denne guiden ble satt opp på bakgrunn av tidligere forskning og hva jeg anså som relevant for temaet for å kunne besvare problemstillingen. Guiden fungerte som en fleksibel huskeliste med forslag til spørsmål under intervjuene. Jeg hadde ingen fastlagt mal for rekkefølgen av spørsmålene eller hvordan jeg skulle stille disse, men jeg hadde konkrete spørsmål som jeg spurte ut i fra hvordan det passet. For å få et bedre innblikk i hvordan de ulike spørsmålene fungerte sendte jeg dem først til

veileder. Jeg fikk tilbakemelding på at jeg trengte flere tema og noen underspørsmål. Jeg utarbeidet enda flere stikkord, tema og spørsmål før jeg testet guiden ut på noen medstudenter. Innspillene og erfaringene som fremkom ved testingen gjorde at guiden ble noe korrigert før jeg prøvde den ut på en annen medstudent. Med dette fikk jeg nyttige innspill og en god øvelse før jeg skulle utføre datainnsamlingen. Jeg fikk et større innblikk i hvilke spørsmål som gav lange svar og hvilke spørsmål som gav korte svar. Det var viktig at spørsmålene i guiden min skulle oppfordre informantene til refleksjon og innspill.

Spørsmålene som stilles kan påvirke svarene dersom de for eksempel er dårlig formulerte. De kan også påvirke informanten til å gi de svarene informanten tror intervjuer ønsker å ha til svar (Kvale et al., 2015). Det var derfor viktig at spørsmålene jeg stilte ikke tok utgangspunkt i mine meninger, og på bakgrunn av dette ble spørsmålene stilt så åpent som mulig.

4.6 INNSAMLING AV DATA

4.6.1 REKRUTTERING

Rekrutteringen av fokusgrupper var en tidkrevende prosess. Malterud (2012) viser til tiden det tar, innsats, fantasi og inngående kjennskap til målgruppen for å etablere kontakt og få tak i relevante deltakere. Jeg kontaktet syv barnevernstjenester i ulike kommuner via e-post, disse kommunene var valgt ut i fra hvilke kommuner som hadde bosatt enslige mindreårige flyktninger og jeg anser dette som et strategisk utvalg (Malterud, 2011). I e-posten gav jeg en kort beskrivelse av meg selv og prosjektet, jeg la ved samtykkeskjema og en beskrivelse av hvordan de ulike instansen kunne bidra til mitt prosjekt. Jeg fikk svar fra to kommuner som henviste meg til to nye personer som kunne hjelpe meg. Den ene kommunen var positiv til mitt prosjekt, men her var det byrådsavdelingen som tok valget om de kunne delta. Jeg kontaktet byrådsavdeling men fikk ingen tilbakemelding her. Det har vært tidkrevende å komme i kontakt med barneverntjenester som var villig til å delta, mye av begrunnelsene var at de ikke hadde tid. Etter noe tid og flere e-poster var det tre barneverntjenester i tre ulike kommuner som var positive til deltakelse. Disse kommunene anså jeg at hadde et godt potensiale til å belyse problemstillingen min ettersom alle kommunene hadde bosatt flere enslige mindreårige flyktninger i 2015. Kommunene ble også valgt ut i fra hvem som var tilgjengelig for å delta, noe som kan betegnes som et bekvemmelighetsutvalg (Malterud, 2011).

Utvalget av informanter for studien er barnevernsansatte med arbeidserfaring fra bosetting av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015, dette representerer et strategisk utvalg (Malterud, 2011). Jeg hadde ikke satt krav til alder eller kjønn blant informantene mine, jeg da jeg ikke anså dette som relevant i forhold til å besvare min problemstilling. Jeg endte opp med elleve informanter, fire menn og syv kvinner. Fem informanter i fokusgruppe 1 og fem informanter i fokusgruppe 2, i tillegg til en som jeg hadde et individuelt intervju med. Informantene hadde variert alder og var mellom 26-50 år. Det var variasjon mellom informantene i forhold til arbeidserfaring med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Arbeidserfaring i forhold til bosetting av enslige mindreårige flyktninger startet fra 2 år og opp til 10 års erfaring. Gjennomsnittlig arbeidserfaring med enslige mindreårige hos alle de 11 informantene var 5 år.

I kommune 1 utførte jeg fokusgruppe 1. Fokusgruppe 1 bestod av fem kollegaer som jobber med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Informantene jobbet for det meste med bosetting av enslige mindreårige flyktninger, men hadde erfaring med arbeid i miljøet med de bosatte ungdommene, som for eksempel i bofellesskap.

I kommune 2 utførte jeg fokusgruppe 2. Fokusgruppen bestod av fem ansatte på samme arbeidsplass. Her jobbet de mer direkte i miljøet med de enslige mindreårige flyktningene som var bosatt, men hadde også deltatt i bosettingsprosessen til de enslige mindreårige flyktningene. Hovedforskjellen hos de to fokusgruppene var at fokusgruppe 2 hadde noe mer erfaring fra miljøarbeid med de enslige mindreårige flyktningene enn fokusgruppe 1.

I kommune 3 jobber informanten med bosetting av enslige mindreårige. Informanten hadde jobbet i ulike team, men også selvstendig med bosetting av enslige mindreårige flyktninger og hun var villig til å stille opp på et individuelt intervju. Informantens lange erfaring vil kunne bidra med viktig data til studiet mitt og jeg valgte derfor å utføre et individuelt intervju.

4.6.2 SAMMENSETNING AV FOKUSGRUPPENE

Da jeg skulle ta for meg antallet i hver fokusgruppe støttet jeg meg på Malterud (2012) sin teori om den positive siden med at en liten gruppe informanter kan gi mer dybde og variasjon i fokusgruppen. Hun anbefaler å gjennomføre en fokusgruppe med fem-åtte deltakere. På den ene siden viser Malterud (2012) at det opprinnelig er anbefalt at deltakerne i fokusgruppene ikke kjenner hverandre på forhånd. Fordelen skulle være at gruppen ikke allerede hadde

etablert en måte å prate om temaer på, eller at informantene ikke er ærlige rundt meningene sine foran bekjente. På en annen side viser hun til at det kan være positivt at informantene kjenner hverandre fra før, det kan da ta mindre tid for informantene å åpne seg etter som de har en relasjon som kan følges trygt. Hun trekker også frem at det kan være positivt at informanter som er vant med å arbeide i gruppesammenheng vil det være relevant og naturlig for dem å ha en diskusjon og fortelling om erfaringer i gruppe (Malterud, 2012). Halkier og Gjerpe (2010) peker på faren for at enkelte informanter får sagt mindre enn andre i fokusgruppen og det kan oppstå konformitet og tendens til polarisering.

Min evne som moderator vil bli påvirket av antall deltakere og deres relasjon. Ettersom jeg aldri har utført en fokusgruppediskusjon valgte jeg en liten gruppe informanter som allerede hadde en relasjon til hverandre. Jeg følte meg da trygg på å være moderator for gruppen, og at alle fikk uttalt seg og skulle få en positiv opplevelse av fokusgruppediskusjonen. I tillegg arbeider man ofte som et team i barnevernet og det kunne bli naturlig for dem å prate i en gruppesammenheng (Halkier & Gjerpe, 2010; Malterud, 2012).

Konsekvensen av å velge en mindre fokusgruppe er at en kan få mindre variasjon enn hva en ville gjort i større fokusgrupper. Ut i fra dette valgte jeg å utføre fokusgruppediskusjon med fem til seks personer fra samme arbeidsplass. Det var viktig å kunne skape et trygt miljø med grunnlag for at deltakerne kan dele opplevelser og meninger uten å nødvendigvis være enige. Jeg var med dette mer trygg på at jeg kunne bli en god leder for fokusgruppediskusjonen. Jacobsen (2005) hevder at informanter med et felles interesseområde kommuniserer lettere med hverandre. Å dele erfaringene sine med noen som kan kjenne seg igjen i det samme vil kunne åpne opp for en god flyt i samtalen noe jeg velger å støtte meg på (Jacobsen, 2005)

4.6.3 GJENNOMFØRING AV FOKUSGRUPPEDISKUSJONENE

Malterud (2012) beskriver at det er viktig å skape en gjensidig tillit og respekt i fokusgruppen, slik at alle sitter igjen med en god følelse etter endt fokusgruppediskusjon. Jeg startet derfor fokusgruppediskusjonen med en kort presentasjon av meg selv som forsker og hensikten med studiet slik at informantene fikk mulighet til å stille spørsmål som de satt inne med, samtidig som de kunne bli bedre kjent med meg som moderator. Videre informerte jeg om bruk av båndopptak, frivillig deltakelse og informantenes rettigheter. Jeg informerte om den avtalte tidsrammen på 2 timer og vi avtalte en pause. Som Malterud (2012) anbefaler var jeg opptatt av å se alle informantene, ha øyekontakt og vise min interesse til deres arbeid og diskusjon.

Etter fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet samlet jeg tilbakemelding fra informantene mine i hvilke grad de selv synes det gikk. Jeg spurte i plenum og alle informantene var enig om at det var positivt for dem å kunne diskutere og evaluere arbeidet sitt. Siden jeg bare spurte i plenum kan det være vanskelig for deltakerne å si sin mening om hvordan det opplevdes å være deltaker, om de synes andre tok mye plass eller de ikke kom til ordet. Dette er spesielt gjeldende i forhold til fokusgruppen (Malterud, 2012). Etter som hver enkelt informant fikk pratet mye brukte jeg ikke tid på dette. Jeg gav informasjon om at tilbakemelding også kunne sendes på e-post om ønskelig, men jeg fikk ikke e-post av noen av informantene i ettertid.

4.6.3 FOKUSGRUPPE 1

Første fokusgruppediskusjon ble gjennomført i kommune 1, her var det fem personer som jobber spesifikt med bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Tre av de hadde jobbet lenge innenfor dette feltet og de to andre hadde mindre arbeidserfaring innenfor bosetting av enslige mindreårige flyktninger, likevel hadde de mye erfaring innenfor barnevernsarbeid tidligere. Etter avtalte møte jeg informantene på deres arbeidsplass og det var klart gjort et rom vi skulle sitte på. Det var en engasjert gjeng som møtte meg og jeg ble tatt godt i mot. Vi satt i en ring rundt et bord hvor jeg kunne ha øyekontakt med alle deltakerne. Jeg presenterte meg selv og tema for studien min før jeg gjennom gikk samtykke skjemaet. Jeg var nøye på at alle deltakerne var innforstått med hva det innebar å være med i mitt studie og informerte også før jeg slo på båndopptakeren slik at jeg fikk en godkjenning til dette. Den første fokusgruppediskusjonen tok 2 timer inkludert en pause på 10 minutter. Det er moderators ansvar å sørge for at den avsatte tiden blir brukt hensiktsmessig og dette tok jeg utgangspunkt i (Malterud, 2012).

Jeg var også opptatt av å være en god lytter og ikke blande meg for mye i diskusjonen, likevel spurte jeg oppfølgingsspørsmål for å sikre en godt detaljert forklaring rundt de ulike temaene. Moderator skal kunne oppfordre til forklaring rundt tema som er uklare men uten å føle seg presset til å si mer enn de ønsker (Malterud, 2012). Det var en god dynamikk i gruppen og alle var engasjerte. Jeg hadde med meg en temabasert intervjuguide som ble benyttet godt, likevel var det mange av spørsmålene ble besvart i diskusjonen mellom informantene uten at jeg trengte å spørre. Informantene fremstod engasjerte i arbeidet sitt og det ble en god diskusjon mellom informantene. Jeg var opptatt av at alle skulle få komme til i diskusjonen og

dette var uproblematisk. Det virket som de fra før hadde et godt samarbeid og derfor var vant med å diskutere i plenum.

4.6.4 FOKUSGRUPPE 2

Fokusgruppe 2 ble gjennomført på lik linje med fokusgruppe 1. Jeg var forberedt på at denne gruppen hadde større erfaring fra arbeid i miljøet, men opptatt av å gjennomføre fokusgruppediskusjonene på like som mulig for å opprettholde troverdigheten og overførbarheten høyt. Fokusgruppe 2 ble gjennomført i kommune 2. Jeg kontaktet avdelingsleder på telefon og avtalte å få prate med seks personer som jobbet med bosetting og de bosatte enslige mindreårige som var blitt bosatt i 2015 og 2016. Jeg sendte ut en informasjonsmail med samtykkeskjema som deltakerne kunne få lese gjennom, slik at de kunne få et innblikk i studien min og informasjon i forhold til deltakelse i studiet mitt. Jeg møtte som avtalt opp på deres arbeidsplass hvor de hadde klargjort et bord vi satt rundt.

Før fokusgruppediskusjonen startet presenterte jeg meg selv og mitt studie, jeg gikk også gjennom samtykkeskjemaet og fikk godkjenning til å benytte båndopptakeren før jeg satt den på. Tidsrammen på 2 timer ble også informert om. Det var fem informanter som stilte da det kom noe i veien for en av deltakerne, jeg anså ikke dette som et problem da det var fem deltakere jeg hadde hatt i forrige fokusgruppe. Den tematiske intervjuguiden ble benyttet på lik linje som i fokusgruppe 1. Det var en engasjert gjeng som diskuterte godt ble det ikke nødvendig å stille andre spørsmål enn jeg hadde stilt fokusgruppe 1. Jeg brukte en god del oppfølgingsspørsmål rundt temaene som ble snakket om for å få detaljert informasjon om de mest relevante temaene. Vi satt rundt et bord hvor jeg hadde øyekontakt med alle deltakerne. Fokusgruppediskusjonen varte i 1 time og 40 minutter uten pause. Alle deltakerne pratet mye og gruppedynamikken var god.

4.6.5 GJENNOMFØRING INDIVIDUELT INTERVJU

Siste gjennomførelse av datainnsamling ble i kommune 3 gjennom individuelt semi-strukturert intervju. Jeg møtte på informantens arbeidsplass og vi hadde satt en tidsramme på cirka 1 time. Informanten hadde jobbet med å bosette enslige mindreårige både før, under og etter 2015. Informanten hadde lang erfaring med bosetting av enslige mindreårige flyktninger og hadde mange positive opplevelser med bosetting i fosterhjem. I denne kommunen hadde de stort sett benyttet seg av bosetting i fosterhjem, dette var en forskjell fra de to andre kommunene. Jeg startet med å presentere meg og mitt studie slik at informanten kunne bli

kjent med meg, videre gikk jeg gjennom samtykkeskjemaet og informerte om båndopptakeren før jeg satt den på. Informanten fremstod som engasjert rundt temaene og arbeidet sitt, det ble et stort fokus på fosterhjem som botilbud. Den temabaserte intervjuguiden var lite endret selv om det var individuelt intervju. Hoved endringene var at spørsmålene ikke la opp til en diskusjon mellom flere enn meg og informanten. Jeg hadde var opptatt av å stille oppfølgingsspørsmål om temaene som ble pratet om slik at jeg skulle få detaljert informasjon rundt hvert tema.

4.6.6 TRANSKRIBERING

Båndopptaker ble benyttet i gjennomførelsen av datainnsamlingen. Etter hver fokusgruppe og intervjuet ble alt transkribert så ordrett som overhode mulig. Ved gjennomføring av fokusgruppediskusjonene, intervju og transkripsjon selv ble jeg godt kjent med datamaterialet, jeg transkriberte både fokusgruppediskusjonene og intervjuet selv som utgjorde tilsammen 26 995 ord. Under fokusgruppediskusjonene og intervjuet var det få navn som kom frem, under transkripsjonen ble det av konfidensialitetshensyn da ikke nedtegnet navn på den ansatte eller organisasjonen/kommunen vedkommende jobbet i. Jeg valgte å kalle kommunene for kommune 1, 2 og 3 og deltakerne ble deltaker A-E. Den største utfordringen under transkripsjonen var at noen pratet lavt og noen hadde en dialekt som var utfordrende å forstå. Det var spesielt utfordrende i fokusgruppe 2 og gjorde arbeidet mer krevende da det medførte at jeg hørte på lydopptaket gjentatte ganger, likevel medførte det til at jeg ble ekstra godt kjent med materialet. Jeg valgte å transkribere med alle bifalle verbale uttrykk som latter, ”m, m, ehh, enig”. Jeg hadde også foretatt notater under gjennomførelsen av datainnsamlingen som ble brukt under transkriberingen. Her ble nonverbale uttrykk notert for å kunne bruke det som en sammenheng med det som ble sagt under lydopptaket. Etter transkriberingen ble alt skrevet ut og lest gjennom grundig flere ganger for å bli godt kjent med innholdet og danne et helhetsinntrykk. Jeg var opptatt av å få frem hver enkelte informant sin kunnskap, mening og erfaring (Braun & Clarke, 2006; Halkier & Gjerpe, 2010).

4.7 ANALYSE AV DATAMATERIALET

4.7.1 TEMATISK ANALYSEPROSESS

Jeg har i mitt studie valgt å benytte tematisk analyse. En tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere temaer i den innsamlede dataen. Metoden beskriver og organiserer datamaterialet i detalj (Braun & Clarke, 2006). Malterud (2011) viser til at en

analyse skal være en brobygger mellom rådata og resultatene som kommer av hvordan vi organiserer og tolker dataen. Jeg har under hele analyseprosessen hatt hensikt med å fremme informantenes uttalelser, kunnskap og erfaringer. Det er denne hensikten som kan ligge til grunn for den fenomenologiske retningen, å finne frem til informantens egen forståelse og hvilke mening informanten selv har (Grønmo, 2016; Malterud, 2011). Jeg har valgt å benytte meg av Braun og Clarke (2006) sin fremgangsmåte i den tematiske analyseprosessen.

Tematisk analyseringsmetode blir omtalt som en måte å gjenspeile virkeligheten på (Braun & Clarke, 2006). Etter å ha fått et innblikk i den tematiske analyseringsprosessen, vurdert andre analysemetoder og diskutert med veileder landet jeg på den tematiske analysen. Malterud (2012) viser til at det ikke finnes en bestemt analysemetode som passer til fokusgrupper. Videre skriver hun at det vil være aktuelt å gjennomføre en tematisk og tverrgående analyse hvor den teoretiske rammen har en begrenset rolle i forhold til utviklingen av kategoriene. Jeg anser tematisk analyseringsmetode som egnet for både fokusgruppediskusjon og semi-strukturert intervju da den tematiske analysen har en teoretisk frihet. Det er et fleksibel forskningsverktøy og kan gi meg en rik og detaljert redegjørelse av datamaterialet mitt. Dette anser jeg som relevant da jeg har brukt to ulike datainnsamlingsmetoder, med nesten samme temabasert intervjuguide og jeg ønsker å få frem så detaljer i datamaterialet mitt. Jeg har valgt å gjennomføre den tematiske analysen slik den blir beskrevet av Braun og Clarke (2006) for å belyse prosessen min på best mulig måte.

Jeg har så lang det lar seg gjøre brukt godt tid for å fullføre analyseprosessen og beskrive analyseprosessen punktlig. Dette for å vise til en overbevisende og velorganisert fremleggelse av dataen og emnet og vise en sammenheng mellom det jeg hevder at jeg har gjort og det jeg faktisk viser til. Å komme frem til temaene jeg legger frem har vært en tidskrevende prosess og temaene har ikke kommet av seg selv (Braun & Clarke, 2006).

4.7.2 FALLGRUVER

Braun og Clarke (2006) viser til flere fallgruver som er viktig å ha kunnskap om ved tematisk analyse:

1. Ha med en beskrivelse av hvordan man kom frem til tema og undertema for å vise at man ikke bare har utarbeidet disse fra intervjuguiden. I forkant av fokusgruppediskusjonene utviklet jeg en temabasert intervjuguide. Intervjuguiden åpnet opp for innspill, dette førte til at det ble flere tema ut i fra informantenes erfaringer og kunnskap. Det resulterer i at jeg som

forsker hadde mindre muligheter for å stille spørsmål ut i fra hva jeg forventet som svar. Jeg har kommet frem til tema og undertema ved å gå gjennom informantenes svar og innspill, ikke kun ut i fra egne tema fra intervjuguiden.

2. Tema som ikke er relevant i forhold til forskningsspørsmålene er en fallgrube i tematisk analyse. Her har jeg ved hjelp av koding utformet tema av de relevante funnene mine for å få med de mest relevante temaene i forhold til forskningsspørsmålene mine.

3: At de utvalgte temaene ikke samsvarer med funnene. Her har jeg så langt det lot seg gjøre brukt tema som går igjen i informantenes svar. Hvilke tema var mest relevant i forhold til svarene informantene gav meg. Jeg har tatt for meg hvilke ord som gjentar seg i svarene, kodet disse og satt funnene under det temaet som viste seg å være relevant.

4: Forskeren skal ikke legge frem sin mening om temaet og datamaterialet. Forskeren skal heller hjelpe leserne å danne seg et eget inntrykk ved å vise til de faktiske utsagnene fra datamaterialet. Jeg har så langt det lar seg gjøre holdt meg nøytral i analyseringsprosessen og beskrevet den så nøyaktig som mulig. Braun og Clarke (2006) viser til viktigheten av å beskrive hva du gjør i tematisk analyse. Beskrivelsen skal også samsvares med det du faktisk gjør, hvis ikke svekkes troverdigheten i studiet.

Attride-Stirling (2001) omtaler ulempen/svakheten ved tematisk analyse. Slik hun ser det er det en utfordring at det ikke er klar enighet i hvordan man skal gjennomføre en tematisk analyse og ingen klare retningslinjer om hva tematisk analyse egentlig er. Dette kan være forvirrende i forhold til at det ikke er klare retningslinjer og vage beskrivelser i forhold til hvordan metoden blir brukt på dataen. Det vil derfor være viktig at forskeren er flink til å presentere hvordan analysen blir gjennomført og ha et klart fokus (Attride-Stirling, 2001).

4.7.3 FASER

I tråd med Braun og Clarke (2006) tematiske analyseoppsettet har jeg delt analyseprosessen inn i seks ulike faser:

Fase 1: Å gjøre seg kjent med data.

Det første steget i tematisk analyse er å gjøre seg kjent med datamaterialet. For å etablere en god oversikt over dataene er det viktig å gjennomgå datamaterialet grundig (Braun & Clarke, 2006). Det at jeg personlig gjennomførte fokusgruppediskusjoner og intervjuet og selv transkriberte alle lydopptak (se eget avsnitt, 4.6.6) har vært viktig for å bli godt kjent med datamaterialet. Når jeg transkriberte datamaterialet hørte jeg gjennom lydopptakene flere ganger. Jeg tok også notater under datainnsamlingen. Jeg har videre lest gjennom transkripsjonene aktivt gjentatte ganger for å se etter betydninger, mønstre og for ikke å gå glipp av noe.

Fase 2: Koding av datamaterialet

Fase to, utvikling av koder skjer når man har blitt kjent med datamaterialet sitt. Koding bidrar til at analyseprosessen blir systematisk og organisert (Braun & Clarke, 2006). Jeg utforsket fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet gjennom åpen tematisk koding. Jeg trakk ut meningsinnholdet i utsagnene og benyttet meg av fargekoder for å få en god oversikt over hvilke informasjon som gjentok seg i fokusgruppediskusjonene og intervjuet. Utsagnene som hadde beslektet meningsinnhold fikk ble tatt under samme farge for å strukturere datamaterialet. Jeg kodet fokusgruppediskusjonene og intervjuet hver for seg for å holde strukturen i hvilke utsagn som kom fra hvem. Kodingen har skjedd manuelt uten et program da jeg selv følte at jeg fikk best oversikt over datamaterialet mitt på den måten. Det ble mange koder og disse ble tatt inn i en større sammenheng for å danne overordnede tema.

Fase 3: Søking etter tema.

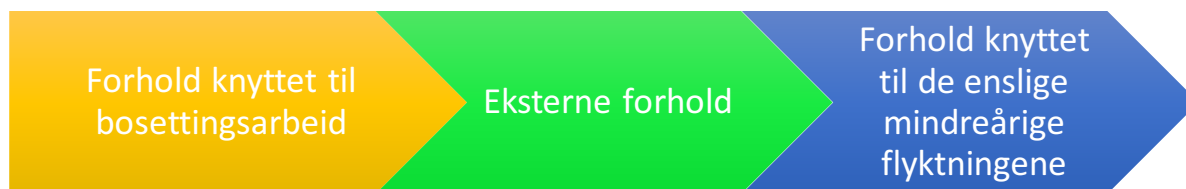
Braun og Clarke (2006) viser at fase 3 starter når all dataen er kodet og sortert for å finne temaer. Etter at kodene var inndelt i fargekoder lagde jeg ulike stikkord i tankekart for å se hvilke tema som gjentok seg. Det var flere utsagn som kunne passe under samme kategori, derfor lagde jeg meg mange tentative kategorier med tilhørende utsagn. Her tok jeg for meg alle kodene og satt de inn i en større sammenheng. En oversikt over potensielle tema og

undertema, samt en test analyse ble sendt til min veileder som kom med tips. Det var veldig nyttig å diskutere tema og undertema med veileder og ble det gjort store endringer i temaene mine. Jeg startet mer eller mindre på nytt med å finne gode tema. Jeg brukte flere tankekart for å gå gjennom ulike tema. Målet var å komme frem til hvilke tema som illustrerte funnene best i studien min. Hva var i den positive retningen, hva var i den negative retningen og prøvde meg frem. Se figur 4 over for eksempler på et av mange tankekart jeg gjorde meg og figur 5 og 6 for endelige tema og undertema.

Figur 4 – Eksempel på et tankekart gjennomført i fase 3.

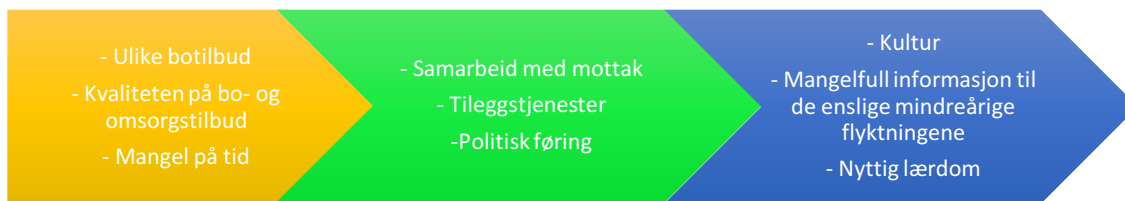

Figur 5 - Endelige tema

Figur 6 – Endelige undertema

Fase 4: Gjennomgang av tema.

Den fjerde fasen starter når det er utarbeidet et sett med tentative temaer som skal gjennomgås og ferdigstilles (Braun & Clarke, 2006). Det var en utfordring at jeg etterhvert så at jeg ikke kunne ha med alle temaene jeg ønsket. Braun og Clarke (2006) viser til det tematiske kartet som jeg også har brukt. Jeg lagde det på min egen måte men brukte anbefalingen som ble vis til. Jeg satt opp temaene mine for å se at de gjenspeiler seg i de faktiske utsagnene. Det blir videre vist til at det er vanskelig å se når man skal stoppe å endre eller finne tema som passer til utsagnene (Braun & Clarke, 2006). Ut i fra dette måtte jeg til slutt bare sette et punktum for endring av temaene, selv om dette var utfordrende.

Fase 5 og 6: Produksjon og ferdigstilte resultater:

Etter å ha laget en tilfredsstillende tematisk oversikt starter fase 5 og 6. Etter flere gjennomganger av temaene ble det tydelig at temaene kunne struktureres ytterligere. Jeg valgte å lage en struktur der et tema omhandlet forhold knyttet til bosettingsarbeid, et som omhandlet eksterne forhold og et om forhold knyttet til enslige mindreårige flyktninger, herunder undertema for å strukturere temaene. Jeg endte opp tre hovedtema hvor alle hadde tre underkategorier. Jeg tok utgangspunkt i begreper fra utsagnene til informantene for å utforme empirinære tema. De ulike temaene presenteres i neste kapittel. For best forståelse av utsagnene valgte jeg å skrive om på dialekten når jeg skulle presentere funnene. Det kan oppstå et rotete språk når man er engasjerte og flere snakker i munnen på hverandre. Med dette tror jeg at informantene mine setter pris på at jeg har omskrevet noe av det muntlige språket som fremkom i datamaterialet.

4.8 BESKRIVELSE AV KODER/TEMA

Hovedtema kodet som:

1.Forhold knyttet til bosettingsarbeid: Denne koden ble omgjort til hovedtema da bosettingsarbeidet er et sentralt hovedtema i forhold til problemstillingen min. Temaet omhandlet de bosettings forhold som informantene beskriver at de benytter i 2015. Herunder ble det kodet undertema som er relevant i forhold til bosettingsarbeidet.

2.Eksterne forhold: Denne koden ble omgjort til hovedtema da eksterne forhold har en stor innvirkning på bosettingsarbeidet som ble gjort i 2015. Herunder ble det kodet undertema i forhold til etatene barnevernstjenesten samarbeidet med i 2015, tilleggstjenester kommunene opprettet og den politiske føringen som var i 2015.

3.Forhold knyttet til de enslige mindreårige flyktingene: Denne koden ble omgjort til hovedtema da forholdene rundt de enslige mindreårige flyktingene er svært sentralt i forhold til problemstillingen min. Herunder ble det kodet undertema som var knyttet til de enslige mindreårige flyktingene i 2015, som fremkom fra mine informanter. Mangelfull informasjon, kultur og nyttig lærdom var fremtredende tema i forhold til de enslige mindreårige flyktingene.

UNDERTEMA KODET SOM:

Undertema under forhold knyttet til bosettingsarbeid.

Ulike botilbud: Her fremkommer de ulike botilbudene som informantene har benyttet. Botilbudene har blitt benyttet i bosettingsarbeidet som foregikk i forhold til den økte tilstrømningen i 2015. Informantene viser til erfaringer og diskusjon rundt de ulike botilbudene som ble benyttet og det fremkommer ulike meninger rundt botilbudene.

Kvaliteten på bo- og omsorgstilbud: Her omtales erfaringer fra informanter om kvaliteten som ble gitt på de ulike bo og omsorgstilbud. Det fremkommer ulik kvalitet i de ulike botilbudene som blir mye omtalt av informantene.

Mangel på tid: Denne koden ble omgjort til et undertema som var en fremtredende utfordring beskrevet av informantene. Mangel på tid ble beskrevet som en utfordring som kom i forhold til den økte tilstrømningen i 2015.

Undertema under eksterne forhold:

Samarbeid med mottak: Samarbeid med mottak og omsorgssentre fremkom fra mine informanter som fremtredende faktor for å tilrettelegge et best mulig bo- og omsorgstilbud for de enslige mindreårige flyktingene. Det fremkom ulike erfaringer rundt samarbeid som blir beskrevet under dette temaet.

Tilleggstjenester: Tilleggstjenester som ble opprettet under den økte tilstrømmingen i 2015 fremkommer som en positiv erfaring fra informantene. Fremtredende tilleggstjenester er leksehjelp og aktivitet som ble opprettet som et tilbud til de enslige mindreårige flyktingene.

Politisk føring: De politiske valgene som ble gjort i 2015 fremkommer fra informantene som en stor påvirkning i forhold til bosettingsarbeidet. Under dette temaet fremkommer informantenes erfaringer og opplevelser rundt den politiske føringen i 2015.

Undertema under forhold knyttet til de enslige mindreårige flyktingene:

Kultur: Kompetanse rundt de enslige mindreåriges ulike kulturer blir fremlagt som en viktig faktor i forhold til bosettingsarbeidet og evaluering av rett botilbud som hvert enkelt enslig mindreårig flyktning. Herunder blir det gitt uttrykk for at informantene opplever kultursjokket de enslige mindreårige kan oppleve i møte med en ny kultur.

Mangelfull informasjon til de enslige mindreårige flyktingene: Det ble gitt uttrykk for at de enslige mindreårige flyktingene fikk mangelfull informasjon i startfasen. Det fremkommer et ønske om et bedre introduksjonskurs for å sette rammer rundt de enslige mindreårige flyktingene.

Nyttig lærdom: Informantene gav uttrykk for flere nyttige erfaringer de gjorde seg i bosettingsarbeidet i 2015. Her fremkommer det positive faktorer som ble erfart av informantene og et ønske om hva som burde forbedres ved en eventuelt ny tilstrømning.

5.0 FORSKNINGENS KVALITET

5.1 ETISKE VURDERINGEN

Forskningsetikk handler om ulike *verdier, normer og vitenskapsmoral*. Dette gjelder innenfor alle typer forskninger hvor man samler inn informasjon om personer, organisasjoner og grupper for å finne ny kunnskap (NESH, 2016). Jeg som forsker er pliktig til å følge disse verdiene og normene i mitt forskningsarbeid.

Før jeg startet datainnsamlingen sendte jeg en søknad til Personvernombudet for forskning, NSD (se vedlegg 3) hvor jeg fremla informasjon om hvordan innsamlingen min skulle foregå. Jeg la ved et utkast av temabasert intervjuguide som jeg har brukt under fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet. Den tematiske intervjuguiden har vært endret noe under datainnsamlingen, endringene som ble foretatt var omformulering av spørsmål etter jeg hadde testet spørsmålene ut på medstudenter. Dette for at spørsmålene skulle være mest mulig åpen og gi lange svar. Disse endringene var ubetydelige endringer i forhold til personvernombudets krav og ble derfor ikke sendt inn på nytt. Alle informantene som ønsket å delta i studiet fikk tilsendt informert samtykke på forhånd og datamaterialet har blitt behandlet som konfidensielt, innelåst i et skap. Lydopptakene og transkripsjonene var i en periode lagret på datamaskinen min, dette under en mappe med passordbeskyttelse. Datamaskinen min er også passords beskyttet. Samtykkeskjema (se vedlegg 4) inneholdt informasjon om retningslinjer og informantenes rettigheter. Det ble også informert om at intervjuene ville bli tatt opp på lydopptak som ville bli transkribert og slettet i etterkant.

Jeg ønsket å opprettholde informantene anonymt så langt det lot seg gjøre. Fult navn ble notert på hver enkelt informant på samtykkeskjemaet, dette for å få en oversikt over hvem informantene var i forhold til om de ønsket å trekke seg fra studiet. Samtykkeskjemaene har vært oppbevart i et låst skap med kode på. Navnene ble ikke notert i transkripsjonen, kun ulike bokstaver for å ha en oversikt over hvem som sier hva. Dette for å opprettholde anonymiteten i transkripsjonen. Jeg tilkjennegir ikke navnene på navnene på hver enkelt informant tilhører, noe som også beskytter anonymiteten til informantene mine. Før intervjuet gikk jeg gjennom samtykkeskjemaet sammen med informantene hvis noen skulle ha noen spørsmål og fikk deres godkjenning til å starte fokusgruppediskusjonen. Jeg informerte også alle informantene om at de når som helst kunne trekke seg fra fokusgruppen/intervjuet og la vær å svare på spørsmålene de ikke ønsket å svare på. Ingen av

informantene benyttet seg av denne muligheten. Temaet for studien kunne være noe belastende med tanke på at det handler om barn, men jeg holdt fokuset så mye jeg kunne på informantenes arbeidsoppgaver og deres erfaringer. Som moderator var jeg opptatt av å ikke presse informantene til å si mer enn de selv ønsket. Jeg ønsket så langt jeg kunne å la alle få en god erfaring med både fokusgruppediskusjonen og det individuelle intervjuet (Malterud, 2012).

5.2 FORFORSTÅELSE OG NÆRHET I FORSKNINGSFELTET

Forforståelse handler om hvordan vi bruker våre kunnskaper og vår virkelighetsoppfatning til å kunne tolke det vi møter, opplever og det som skjer rundt oss. Forforståelsen kan få innflytelse på studiet og resultatene i en forskning om forskeren ikke er oppmerksom og viser til sin forforståelse i forhold til problemstilling og tema som skal belyses (Johannessen, Christoffersen & Tuft, 2011).

Min forforståelse for problemstillingen var ikke erfaringsbaser og er knyttet til teoretisk kunnskap og det jeg har lest i medier. Min interesse for minoritetsbefolkning og mennesker som ofte blir stilt under kategorien ”sårbare” stod i fokus da jeg skulle velge tema. Jeg ble også inspirert av artikler jeg har lest om artikler om barnevernet som i media ofte blir utsatt for krass kritikk. Den teoretiske forforståelsen gav den motsatte vinklingen om barnevernsarbeid hvor det blir vist til utfordringer barnevernet har i arbeidet sitt og hva de gjør for sårbare barn. Med dette fant jeg det interessant å skrive om enslige mindreårige flyktninger og få frem barnevernsansatte sine erfaringer: et perspektiv som ofte ikke kommer frem i sosiale medier grunnet taushetsplikten. Forforståelsen jeg beskriver ser jeg på som en styrke å ha da det ligger stor interesse i det og i tillegg ha noe teoretisk kunnskap. Jeg er opptatt av å utføre denne studien uten påvirkning av min forforståelse, likevel er det vanskelig å gå inn i på et tema uten en bakgrunn og tanker om dette. Å være klar over min posisjon i dette studiet har derfor vært viktig for meg. Det sentrale er å unngå at forforståelsen en har bidrar til at det informantene har delt skal bli misforstått (Kvale et al., 2015).

5.3 KVALITET I OPPGAVEN

Troverdighet ifølge Shenton (2004) er begrepet som brukes for studiens kvalitet i overordnet sett. Shenton (2004) argumentere for fire kriterier som må brukes i kvalitativ metode for å

oppnå troverdighet: gyldighet, overførbarhet, pålitelighet og bekreftbarhet. Jeg bruker disse fire som utgangspunkt når jeg nå presenterer kvaliteten på min empiriske studie.

5.3.1 GYLDIGHET

Troverdighet viser til studiens gyldighet. Hvor relevant datamaterialet er i forhold til studiens problemstilling er en faktor for å sikre gyldighet. Å sikre gyldigheten er en av de viktigste faktorene for å etablere troverdighet (Creswell, 2014; Shenton, 2004). Jeg har vurdert at materialet som kom frem i fokusgruppediskusjonene og intervjuet har en høy grad av troverdighet. Informantene var engasjerte og hadde lang erfaring rundt temaet jeg ønsket å belyse i mitt studie. Jeg brukte samme tematiske intervjuguide, med noen få endringer til alle informantene som ble utarbeidet i forkant. Dette var med på å bidra til å belyse problemstillingen svært godt. Jeg brukte lydopptaker som innhentet alle uttalelser i datainnsamlingen og jeg noterte uttrykk, kroppsspråk og kommentarer som kommer dårlig med på lydopptaket for å sikre transkriberingen.

Shenton (2004) viser også til viktigheten med å skape troverdighet til sine informanter. Frivillig deltakelse vil kunne ha en påvirkning for at informantene gir ærlige svar, da dette er noe de selv har valgt å delta på. Jeg informerte mine informanter før og under gjennomføringen av datainnsamlingen at det er frivillig deltakelse, at de kan trekke seg når som helst fra studiet.

Shenton (2004) belyser begrepet *probing*, som man på norsk kan beskrive som uttømming av informanter under datainnsamlingen som en faktor for å sikre troverdighet i svarene informantene gir. Dette er en teknikk hvor man prøver å få frem detaljert informasjon fra informantene. Under fokusgruppediskusjonene og det individuelle intervjuet ble det benyttet oppfølgings spørsmål, om det var svar jeg var usikker på eller ønsket mer informasjon om spurte jeg informantene om dette. Her var det selv opp til hver enkelt informant om de ønsket å svare på dette.

Shenton (2004) peker på at kritisk gjennomgang av prosjektet fra fagfeller er en annen måte å styrke troverdighet til gyldigheten til forskningsprosjekt. I min studie har dette blitt gjort gjennom hyppige veiledningstimer med veileder, samt jevnlig kontakt på mail hvor jeg har fått tilbakemeldinger på innholdet mitt. Jeg har gjennom briefingsøker med min veileder fått utvidet kunnskapsnivået mitt og åpnet opp til gode måter å utføre fokusgruppediskusjon og

intervju på. Tre medstudenter har også gitt innspill på intervjuguiden, for å kvalitetssikre denne.

5.3.2 OVERFØRBARHET

Overførbarhet handler om hvorvidt forskningen er overførbar til andre utvalg og sammenhenger (Shenton, 2004). Thagaard (2009) viser til at overførbarhet kan knyttes til at innholdet og tolkningen kan gjenkjennes hos lesere med kjennskap til temaet som studeres. Shenton (2004) viser til at vurdering om forskningen er overførbar vil det kreve at forskeren gir detaljert informasjon om prosessen og konteksten forskningen har. Kunnskap om mennesker kan ikke anses som absolutte, de vil variere i tid og tom. Antall organisasjoner som har deltatt i studien, antall informanter som deltok, hvilke datainnsamlingsmetode som ble brukt, tidsrommet datainnsamlingen foregikk er viktige faktorer Shenton (2004) som virker inn på en studies overførbarhet. Min studie handler om elleve informanters erfaringer knyttet til bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Mine funn kan neppe overføres til gjelde alle mennesker som jobber med enslige mindreårige flyktninger, da ethvert menneske opplever sin virkelighet ulikt. Min studie gir et innblikk i hvordan akkurat disse elleve informantene opplevde situasjonen og kan være med på å bidra til mer kunnskap rundt temaet. Likevel har jeg i detalj gjengitt prosessen og konteksten rundt datainnsamlingen min for å være med på å styrke overførbarheten.

5.3.3 PÅLITELIGHET

Pålitelighet omhandler at datamaterialet i studiet har blitt gjennomført på en tillitsvekkende måte. Jeg har i min studie gitt beskrivelse av konteksten og fremgangsmåten av studien for at andre skal ha mulighet til å følge stien jeg har gått for å oppnå lignende resultater (Shenton, 2004). Jeg har også sikret pålitelighet gjennom åpne og utforskende spørsmål i intervjuguiden. Grønmo (2016) viser til at troverdighet og pålitelighet utfyller hverandre da de begge viser til ulike forutsetninger for god datakvalitet.

5.3.4 BEKREFTBARHET

Shenton (2004) hevder at bekreftbarhet i en undersøkelse innebærer at forskeren forsikrer seg om så langt det lar seg gjøre at studien er et resultat av informasjon og funn fra informantene og ikke forskerens egne preferanser og meninger. I studiet mitt har jeg vist til min forforståelse for å gi leserne et innblikk i hvilke ståsted jeg hadde og har i min studie. Under datainnsamlingen anså jeg det nødvendig å få en bekreftelse på at jeg hadde forstått svarene informantene gav meg riktig. Jeg brukte spørsmål som for eksempel ”Når du forklarer dette

slik har jeg forstått det riktig derfor” jeg ba om en utdypning. Her fikk informantene mulighet til å korrigere det som ble sagt og min eventuelle oppfatning. Informantene ble også informert om at de kunne kontakte meg på e-mail i ettertid om de ønsket å tilføre noe til datamaterialet. Jeg har beskrevet analyseringsprosessen min nøye for å vise til at det er informantenes svar som skal komme frem i mine funn og at de til beste evne ikke blir påvirket av mine tanker og min forforståelse. Jeg har så langt det går holdt meg kritisk til egne tolkninger og sett at resultatene mine kan bekreftes av annen forskning (Shenton, 2004).

5.4 MULIGE SVAKHETER I OPPGAVEN

Å presentere mulige svakheter i oppgaven kan være med på å styrke troverdigheten i oppgaven (Shenton, 2004). Jeg har gjennom oppgaven presentert mulige svakheter ved valg som er tatt, som med valg av kvalitativ metode, fokusgruppe, analyse og kvaliteten i forskningen. Videre kan en mulig svakhet også foreligge i at jeg ikke har gjort en ”member check”, det vil si at jeg ikke har sendt transkripsjoner eller kapittelet med presentasjon av funn tilbake til informantene mine slik at de kan gå god for innholdet eller ikke. Under all datainnsamling presenterte jeg min oppfatning av informantene svar for å forsikre meg om at jeg hadde forstått informantene riktig i forhold til notater jeg hadde tatt og deres svar. Jeg informerte også informantene om at de kunne kontakte meg på e-post eller telefon i etterkant av datainnsamlingen om de hadde lyst å lese gjennom transkripsjon eller hadde mer å tilføre. Alle informantene var i full jobb og jeg anså det som tidkrevende for dem å lese gjennom transkripsjonene hvis de selv ikke ønsket dette, ingen av informantene fremla ønske om å lese gjennom transkriberingen som ble gjort av meg i etterkant av datainnsamlingen. Andre mulige svakheter som også kan forekomme er feil i kildehenvisning. Jeg har brukt endnote som hjelpemiddel i forhold til kildehenvisning. Jeg har også gått over kildene flere ganger i endnote for å sikre at det skal være riktig. Det kan likevel forekomme enkelte feil som er oversett.

6.0 PRESENTASJON AV FUNN

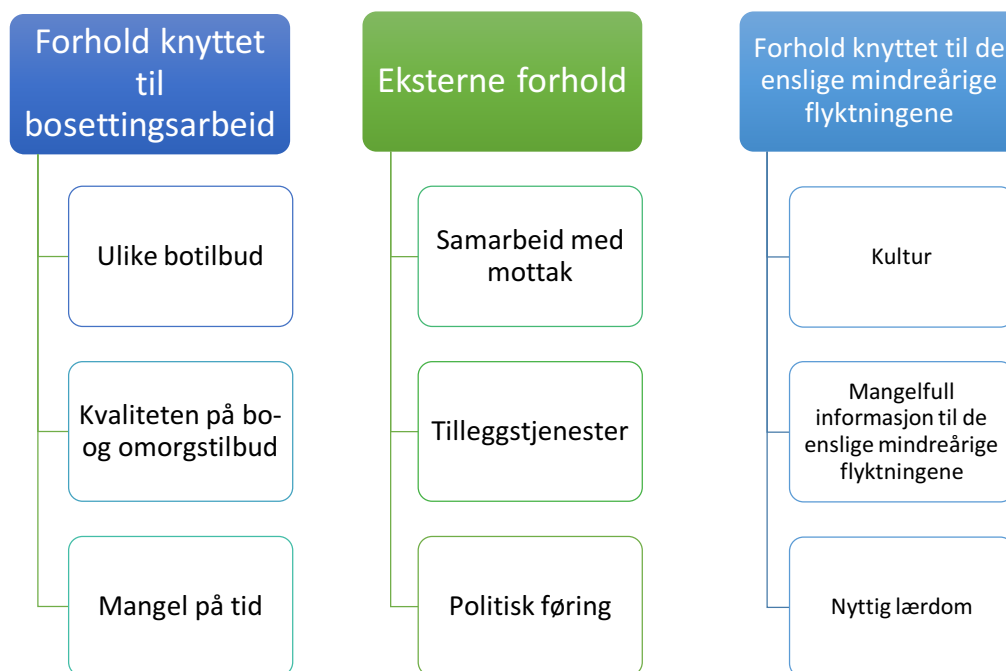
I dette kapitlet vil jeg presentere funn som ble fremtredende i analyseprosessen og som er med på å belyse min problemstilling, «*Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015*» og mine tre forskningsspørsmål:

1. *Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
2. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
3. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

Funn som presenteres reflekterer barnevernsarbeiderne sine perspektiv på hvordan de erfarte bosettingsarbeidet i den økte tilstrømningen av flyktninger i 2015. Alle informantene mine er erfarne barnevernsarbeidere som alle i sitt arbeid hadde jobbet med bosetting og bosatte enslige mindreårige flyktninger i 2015.

Jeg har valgt å strukturere presentasjonen av funn fra datamaterialet mitt med de samme tre tema med tilhørende undertema som jeg benyttet i analysearbeidet. Disse tre hovedtemaene omhandler; 1) forhold knyttet til bosettingsarbeidet, 2) eksterne forhold, 3) forhold knyttet til de enslige mindreårige flyktningene (se Figur 7). Jeg har valgt denne rekkefølges bevisst da hovedvekten av funn omhandler bosettingsarbeidet. Undertema vil bli presentert under hvert hovedtema. Jeg har i teksten valgt å skrive inn FG1 eller FG2 der det vil være relevant. Dette blir ikke nevnt i gjennom hele presentasjonen av funnene da det vil være av lite betydning å fremme i hele teksten. Funnene som er presentert vil bli drøftet opp mot forskning, teori og lovverk i kapitel 7.

Figur 7 – Tema med undertema

6.1 FORHOLD KNYTTET TIL BOSETTINGSARBEID

I datamaterialet ble det vist til tre fremtredende tema som var knyttet opp til bosettingsarbeidet. Informantene presenterte de ulike botilbudene som ble benyttet under bosettingen i 2015 og det ble beskrevet at det ble brukt kreative løsninger for å få bosatt alle. Kvaliteten på bo- og omsorgstilbudene som ble gitt i den økte tilstrømningen i 2015 fremkom som varierende mellom de ulike kommunene. Noen av informantene gav uttrykk for at mangel på tid var en utfordring i bosettingsarbeidet. Å ha nok tid og ressurser fremkom som viktige faktorer både i forhold til oppfølging av de enslige mindreårige og når selve bosettingsarbeidet fant sted.

6.1.1 ULIKE BOTILBUD

Funnene viser til at de tre kommunene hadde noe ulik tilnærming til boløsninger for enslige mindreårige flyktinger. Kommune 1 benyttet seg av ulike botilbud, stort sett bokollektiv, leilighet med oppfølging, godkjente barnevernsinstitusjoner og fosterhjem. Det fremkom at det i 2015 ble opprette flere nye tiltak for at alle skulle få et botilbud. Her ble det beskrevet at bofellesskap og bokollektiv med mindre tilgang til oppfølging ble benyttet for flere enslige

mindreårige flyktninger og at disse botilbudene opplevdes som dårligere i startfasen for enslige mindreårige flyktninger.

Kommune 2 derimot benyttet seg av bofelleskap godkjent som barnevernsinstitusjon, denne kommunen la frem at de hadde eldre enslige mindreårige flyktninger som ble plassert i ulike godkjente institusjoner med døgnbemanning. De fremla at det var positivt med døgnbemanning og den turnusordningen de hadde i institusjonene. Det ble gitt uttrykk for at det ble benyttet medlever turnus (hvor de ansatte jobber flere døgn i strekk) i institusjonene.

Kommune 3 hadde kun benyttet seg av fosterhjem, tidligere hadde de stort sett benyttet seg av slektsfosterhjem. Det fremkom at de i 2015 benyttet seg i større grad av fosterhjem med etnisk norske familier da det var vanskeligere å benytte seg av slektsfosterhjem i 2015. Informanten viste til positive erfaringer med bruk av fosterhjem, det blir fremlagt faktorer som tett oppfølging og god mulighet for integrering i norsk familie. Flere av de enslige mindreårige flyktningene også fremlagt et ønske om å få en fosterfamilie å forholde seg til.

Informantenes synes å ha delte meningen blant informantene i FG2 om bosetting i fosterhjem. Blant noen av informantene fremkommer det at de tror at det er for stor utfordring for godkjente fosterhjem at enslige mindreårige flyktninger, spesielt de eldre har vanskelig for å tilpasse seg en norsk familie uten andre av samme etnisitet rundt seg. En dialog mellom informantene i FG2 viser at de har noe ulike oppfatninger om egnetheten til fosterhjem som boløsning for enslige mindreårige flyktninger. En informant gir uttrykk for at det kan oppleves lettere for enslige mindreårige å bo i institusjon og at de har en trygghet i hverandre:

Informant 1: Her på institusjonen bor de flere enslige mindreårige flyktninger av samme etnisitet sammen. De ser på hverandre som søsken og det er gjensynsglede når de har vært borte fra hverandre. Om de bor i fosterhjem får de ikke oppleve samme relasjon til hverandre og ensomheten blir nok større. Det kan være vanskelig å tilpasse seg en norsk familie uten å ha noen av samme etnisitet rundt seg. Så det er nok undervurdert i fosterhjem, for de trenger de hverandre.

Informant 2: Men det er kanskje ikke lett å generalisere at fosterhjem vil møte samme problem, for det er noen som kommer veldig ung. Vi har et eksempel på en 12-13 åring som flyttet inn, som har en veldig tilpasningsevne som skulle tillate han til å klare seg fint i et fosterhjem i en norsk familie. Kan tilpasse seg situasjoner og

forandre seg. Men etter en viss alder så blir det vanskeligere å bosette de i fosterhjem, vil eg tro. Slik som 15, 16 år og oppover. Men 12-13 år har kanskje en større sjanse til å få det til da.

Informant 3: Jeg tenker at om man bosetter i fosterhjem burde det være de yngste. Altså, jo yngre de er jo større sjanse er det for å lykkes. Jeg skal ikke ta alle under samme kam og si at ingen av disse enslige mindreårige flyktingene vi har i institusjon hadde det gått bra med i fosterhjem. De fleste som trøbler seg litt ville nok og trøblet seg i fosterhjem, det hadde ikke nødvendigvis blitt mye bedre i et fosterhjem enn på institusjon. Men det går også på alder som jeg sa, hvis de hadde vært veldig ung som 12-13 år tror eg sjansene hadde vært større for å tilpasse seg fosterhjem. Det kan også være vanskelig for fosterfamilier fra Norge å ha et barn med annen kulturell bakgrunn. Noen kunne ha klart det greit i fosterhjem og andre ikke. Men sånn generelt tror eg ikke fosterhjem er noe bedre for de.

Informant 4: Jeg vet ikke om jeg er helt enig med at kun de yngste egner seg best. Jeg tenker av og til at institusjon er dårlig fordi det er så mange av samme nasjonalitet. Så sånn sett tror eg at de lettere hadde blitt integrert i en norsk familie. Men eg tror det er utfordrerne for den norske familien.

Dialogen viser også noe enighet om at fosterhjem fungerer best for de yngste, mens andre mener fosterhjem kan være det optimale også for eldre enslige mindreårige flyktinger. Det fremkommer også i dialogen fra informant 4 at det kan være lettere å bli integrert i fosterhjem.

Kommune 3 som hadde erfaringer med fosterhjems plassering deler sin erfaring rundt integrering i fosterhjem. Det blir fremlagt at det ikke alltid er enkelt for enslige mindreårige flyktinger å komme inn i en norsk familie. Spesielt det første året blir uttalt som krevende. Det blir gitt uttrykk for at integreringen i fosterhjem er bra. Det ble uttalt:

På lang sikt tror jeg det er veldig bra å bo i fosterhjem, det er integrering og langvarige relasjoner de fungerer for. De får jo da en ordentlig bust på å bli integrert på en måte, bo i norsk familie, de har mulighet til å ha lange relasjoner.

Særlig av en av kommunene synes å ha positiv opplevelse rundt bosetting i fosterhjem. Kommunen slapp nedleggelse av institusjoner og store økonomiske tap når det ikke ankom

like mange enslige mindreårige flyktninger som forutsett og rekruttering i fosterhjem ble fremlagt som lite utfordrende: «Min erfaring, når vi hadde en fosterhjem annonse ute, var jo veldig god. Jeg har jo inntrykk av at mange kommuner synes det var vanskelig å få tak i fosterhjem, men vi fikk jo kjempe respons på fosterhjemmannonsen».

Noen informanter gav uttrykk for at bosetting i institusjon med døgnbemanning var det beste boløsningstilbudet. Det fremkommer at tett oppfølging er en viktig faktor for et godt botilbud. «I institusjon med døgnbemanning har de både ungdommer av samme etnisitet og andre voksenpersoner rundt seg hele tiden. Dette tror jeg oppleves som positivt for ungdommene». Andre informantene fremla viktigheten av at bofellesskapene deres var multikulturelt. Flere av informantene barnevernsinstitusjon hadde flere ansatte med ulik kulturell bakgrunn. De fremla positive erfaringer rundt et multikulturelt samhold i bofellesskapet. Det ble gitt uttrykk for at det kunne bidra til en trygghet for de enslige mindreårige flyktningene. En av informantene beskriver:

Flere av institusjonene i denne kommunen har personale med ulik etnisitet og kulturell bakgrunn. Jeg tror dette er positivt for ungdommene som bor der. De føler kanskje at det er trygt at det er voksne der som kjenner til andre kulturer. Dette er selvfølgelig individuelt men det er slik vi oppfatter det.

Andre informanter er mer negative til institusjon og viser til at de enslige mindreårige flyktningene må flytte ut før de selv er klar:

De bodde lengre i institusjonene tidligere, de fikk mye sterkere oppfølging i starten. Det er jo en kanon godtanke det, tenker jo eg. Og ha tett oppfølging i starten for så å flytte ut og gjerne bo der litt lenge, til de gjerne selv føler de er klar. Nå har vi jo gjerne kjørt de ut for fort og de hadde lite oppfølging i etterkant.

Flere informanter var enige i dette og en annen informant uttaler : «Det var jo mye tryggere før når de flyttet ut, for de var mer klar og mer selvstendige kanskje. Og eldre.» Her gir en informant uttrykk for at det er for få institusjoner: «De må fort ut av institusjonen for at andre skal inn».

6.1.2 KVALITET PÅ BO- OG OMSORGSTILBUD

Ved diskusjon rundt bosetting og botilbud fremkommer det hos noen av informantene at kravene på botilbudene måtte senkes i 2015 slik at flest mulig skulle få et botilbud. Det ble gitt uttrykk for at de i startfasen opplevde en positivt stemning og engasjement i forhold til

bosettingen, men at det ble en større utfordring enn forventet i forhold til å bosette alle. En av informantene kommentert dette med å si:

Du kan si at det var en positiv stemning når vi mottok mange enslige mindreårige, men vi måtte jo tenke kreativt, nye løsninger og det dukket opp en god del utfordringer. Jeg føler jo kanskje at vi har gått litt ned på kravene med bosettingen for at flest mulig skulle få et tilbud. Så det er jo på en måte forståelig, samtidig som det har vært litt vondt i magen enkelte ganger. Jeg synes av og til at det har vært litt dårlig tilbud som vi har tilbydd.

Her spurte jeg om informanten kunne utdype hvilke krav som var senket i forhold til bosettingen. Det kom frem at flere av ungdommene hadde fått svakere botiltak med en mindre grad av oppfølging og omsorg. Dette ble beskrevet som en fremtredende utfordring som oppstod i forhold til den økte tilstrømningen av enslige mindreårige i 2015. Dette ble knyttet opp til at det var mindre tid til planlegging av bosettingen og oppfølging av botilbudene. Informanten sitt utsagn viser til at «Vi har fått mindre tid å planlegge bosettingen i 2015. Før var det sterkere tiltak med en gang for alle enslige mindreårige som i mye større grad fikk masse omsorg og oppfølging».

En informant gir uttrykk for at det har blitt bosatt på lettere tiltak enn tidligere. Det fremkommer at de yngste blir prioritert på de sterke tiltakene. Informanten uttaler:

Vi kan vel si det at det har blitt mye tyngre psykiatri enn det vi er vant til. Og det igjen går utover ressursene. Du kan si at før når vi hadde tiltak hadde vi sterke tiltak med en gang for alle. Da får alle i mye større grad masse omsorg og oppfølging. Her under flyktningkrisen sitter vi og tar noen på veldig lette tiltak og så etterpå tenker «nei de hadde trengt mye mer», men da har vi allerede plassert de feil, sant. For vi måtte prioritere de sterkeste tiltakene til de yngste, sant.

I diskusjonen rundt psykisk helse blir det gitt uttrykk for at traumebevisst omsorg har blitt tatt mer i bruk i ulike botilbud. Psykisk helse var ikke et tema jeg hadde i intervjuguiden på forhånd, men det var tydelig at informantene mine opplevde at dette vare sentralt for bosettingsarbeidet. Det fremkommer det at det burde bli et større fokus på psykisk helse, og da spesielt i forhold til traumebevisst omsorg: «Også kan det være som du sier, at fokuset på traumebevisst omsorg burde være større. Øvelse av personale til å være flinkere til å se ting».

Noen av informantene viser til deres arbeidsmåte for å gi best mulig kvalitet og ivareta de enslige mindreårige flyktingene i bosettingsprosessen. Informantene fra to av tre kommuner sier at de besøkte mange av ungdommene som skulle bosettes. Dette fremkom som en større utfordring ved økt tilstrømning i 2015, men de hadde likevel valgt å fokusere på dette. En informant uttalte: «Det var vanskelig å få besøk alle vi skulle bosette når det kom en økt tilstrømning [i 2015]. Men vi valgte likevel å fokusere på å få dette til».

Viktigheten av å ha et godt system i startfasen og introdusere de enslige mindreårige flyktinger for botilbudet blir poengtert. Dette virker å ha vært en positiv opplevelse for bosettingsprosessen. En informant uttaler:

Vi har et godt system i startfasen når vi skal ta i mot de enslige mindreårige flyktingene, da har du en brosjyre som du går med og du skal fortelle barnet litt om hvordan det er på huset der barnet skal bosettes. Så får du litt informasjon og kartlegging. Så da har du et arbeidsverktøy som gir deg mer informasjon om barnet.

En annen informant viser til påvirkningskraften denne arbeidsmåten hadde i forhold til ivaretagelsen av de enslige mindreårige flyktingene og uttaler:

Jeg tror de fleste [enslige mindreårige] følte seg litt ivaretatt [når de ble besøkt i mottak]. Det er noe med det at de har bodd på et mottak hvor de blir kjent med noen personer og så skal de flytte igjen. Men her hadde de møtt en person og fått møte de som de skal flytte til. Så når de kom her til vår kommune så hadde de fått informasjon og selv om vi ikke kjente de hadde de i hvert fall fått et ansikt å forholde seg til. Jeg synes det var en fin måte å møte de på når de kom her til og det virket det som ungdommene også synes.

6.1.3 MANGEL PÅ TID

Opplevelsen av mangel på tid gjør seg gjeldende både i forkant og i etterkant av bosettingen. Flere av informantene i den ene kommunen gir uttrykk for at barneverntjenesten hadde begrenset med tid i forhold til oppfølging av de bosatte ungdommene nå enn tidligere:

Vi sitter og bruker mer tid foran PCen nå. Vi får ikke mulighet til å bruke tid på ungdommen og den enkle etterlysningen som vi har fått i forhold til fra EM boligen. Når institusjonene spør om vi kanskje vil komme på besøk til de bosatte ungdommene. Bare det lille hintet der. Da blir det litt sånn, hvordan skal du klare å prioritere det innenfor de timene vi har.

En av informantene gir uttrykk for at det er utilfredsstillende å ikke ha tid til å følge opp de enslige mindreårige flyktningene like mye som ønskelig. Informanten uttaler:

Følelsen av å ikke kunne bli skikkelig kjent med ungdommene, bruke tid på å bli kjent og komme på besøk til de. Gjerne snakke med personalet som jobber i botiltaket om hvordan det går. Men du har ikke tid når du har så mange bosettinger. Så du må bare stole på at de ansatte gjør jobben sin og at ungdommene er ivaretatt.

En fremtredende utfordring som flere av informantene oppga, var tiden i forhold til når bosettingen skulle utføres. Det ble gitt uttrykk for en usikkerhet i forhold til når og hvor mange enslige mindreårige som skulle bosettes. I diskusjonen ble det nevnt at: «Utfordringen lå vel egentlig i at vi ikke visste hvor mange [enslige mindreårige flyktninger] som kom til å komme i fremtiden». En annen informant sier:

De politiske sidene nå er jo at de vil vente så lenge som mulig med å si noe om hvor mange vi kan ta i mot neste år. De vil hvert fall ikke gi oss de tallene før seint i november og da er det vanskelig å skulle klargjøre gode botiltak til alle om det blir en stor tilstrømming.

6.2 EKSTERNE FORHOLD

Hvordan kommunene arbeider med bosetting av enslige mindreårige flyktninger blir påvirket av eksterne forhold utenfor barneverntjenestens kontroll.

6.2.1 SAMARBEID MED MOTTAK

Viktigheten av informasjon

Kartlegging og informasjonsoverføring fra mottakene er et fremtredende tema. At det er viktig for bosettingsarbeidet kommer tydelig frem og en informant uttaler: «Kartlegging og informasjonsoverføring i forhold til bosettingsarbeidet er alfa og omega».

I en av diskusjonene blir det belyst hvordan samarbeidet mellom kommunen og asylmottakene ble verdsatt fra mottakets side. En av informantene deler erfaringer fra et av møtene de hadde med et mottak. Dette fremlegges som en positiv erfaring som ble verdsatt fra mottakets side. Det gis uttrykk for at dette ikke er vanlig fra alle kommuners side.

Informanten forteller:

Jeg var på besøk i en annen kommune og besøkte en ungdom som skulle bosettes hos oss. Vår kommune praktiserer det slik at når vi skal bosette en ungdom så reiser vi til mottaket hvor vedkommende bodde. Vi hadde med informasjon om botilbudet, traff ungdommen og personalet og de fikk opplysninger før de flyttet hertil. Det var helt tydelig at det var det ikke alle kommuner som gjorde. I følge mottaket var det mange kommuner som bare sendte de vedkommende til den nye bosettingskommunen og de (de enslige mindreårige flyktingene) ble tatt imot der, uten noe møte på forhånd. Det var ingen kontakt annet enn mottaksleder og bosettingskommunen. Vi hadde lik prosedyre på dette og besøkte de fleste vi skulle bosette, og akkurat det var veldig bra. Og det ble positivt mottatt hos mottakene og.

Synspunkter om mangelfull kartlegging og informasjon

Hos noen andre informanter blir det gitt uttrykk for at det er mangelfulle kartlegginger og informasjon som blir gitt i forhold til de enslige mindreårige flyktingene. En av informantene sier: «Det som eg ser og i dag er det at vi har et A4 papir med hva ungdommen heter og thats it på det verste.» Her svarer en annen informant i diskusjonen «Nei av og til står det ikke navn en gang».

Flere informanter uttrykker å oppleve varierende kartlegginger og at ikke alle stemmer eller er utfyllende: «Informasjonen vi fikk hos mottakskommunen, det var ikke alltid den stemte. Vi fikk kanskje masse papir som vi leste gjennom og slikt, men det var ikke alltid det stemte når vi møtte ungdommen. Langt i fra».

Dette er en utfordring som virker å samstemme mellom alle informantene. En informant uttaler opplevelsen i forhold til kartlegging slik:

Vi får jo kartlegginger også men den er jo ikke alltid så god, så det har jo variert veldig, hvor god den kartleggingen har vært. Men vi har jo flyttet barna før de har vært helt ferdig kartlagt, så det er jo mange ting man finner ut underveis.

Linken til økt tilstrømning

Samarbeid med mottak er en faktor som virker å ha påvirkning på bosettingsarbeidet. Noen av informantene gir uttrykk for at de opplevde at kommunikasjonen mellom dem og mottakene ble dårligere ved den økte tilstrømningen i 2015. Det ble opprettet mange nye mottak som informantene ikke kjente til. Dette førte til en usikkerhet rundt hvem de skulle kontakte og en dårligere informasjon om hver enkelt enslig mindreårig flykting. En informant forteller:

Det kom for mange enslige mindreårige og det var for lite oversikt slik at kommunikasjonen mellom mottak og oss ble dårlig. Det gjorde til at vi fikk veldig lite informasjon om den ungdommen vi skulle bosette. Før hadde vi hatt litt mer informasjon og hadde gjerne hatt god kontakt med noen mottak vi kunne ringe og få informasjon fra. Her poppet det opp nye mottak og de var ikke vant med denne bosettingsgreien, de visste ikke helt hvordan de gjorde det og hva som var viktig å si til kommunene. Derfor ble det en del dårlig informasjon til oss som gjorde at vi ikke alltid matchet så godt på hvilke tiltak hver enkelt ungdom skulle ha.

6.2.2 TILLEGGSTJENESTER

Særlig en av kommunene synes å ha et godt samarbeid med øvrige instanser i kommunene og var dermed i stand til å tilby tilleggstjenester som fremstod å ha en positiv virkning på de enslige mindreårige flyktningene. En informant deler sin erfaring rundt en tilleggstjeneste som har fungert godt i deres kommune:

Ja, i vår kommune har vi et godt samarbeid med andre instanser. Vi har et kompetansesenter som for eksempel tilbyr leksehjelp. Vi her har brukt de veldig mye til de vi bosetter. Da får de tilbud om leksehjelp 3 kvelder i uken, det koster jo en del, så da dekker vi det for dem. Så der er det både aktiviteter og de arrangerer en del turer. De får et varmt måltid og jeg tenker at for mange av våre har det vært veldig bra. Det gjør jo også at det er voksne der som så er det noen som har veldig tette relasjoner med voksne der. Så de som er bosatt i en fosterfamilie for eksempel en norsk familie, de har en mulighet til å møte noen av sine egne på en måte. Det er ikke alle som har benyttet seg av det, men det er et tilbud som flere og flere benytter seg av. Og bor dem ute på hybel sant, så har de en plass de kan gå tre ganger i uken å få lekse hjelp og de ansatte der har da også fulgt dem opp i forhold til skolene, de er på skolemøter, for de er jo også lærere flere av dem. Og kjenner godt skolesystemet og slikt. Dette har fungert så bra for oss og de enslige mindreårige flyktningene.

Informantene fra en av de andre kommunene viser også til en tilleggstjeneste som blir fremlagt som positiv for enslige mindreårige flyktninger. Det fremkommer at det finnes et senter som tilbyr leksehjelp for enslige mindreårige flyktninger, spesielt de som er bosatt i botiltak med lite oppfølging. En av informantene uttaler:

Ja, vi har et senter som tilbyr leksehjelp og voksenkontakt en gang i uken. Dette tilbudet blir stort sett benyttet av ungdommene som er bosatt i for eksempel et

botilbud med mindre oppfølging enn for eksempel på institusjon. Dette tilbudet har fungert greit for mange.

Andre informanter synes at alle enslige mindreårige flyktninger som er bosatt i godkjente barnevernsinstitusjoner får tilgang til leksehjelp av personalet i miljøet. Likevel er det noen som mener at det hadde vært behov for at andre kunne hjulpet dem med for eksempel lekser slik at det ikke var det samme personalet som var tilstede hele tiden som hjalp dem. Dette ble begrunnet med at det kunne være lite fokus på lekser og noen av de bosatte enslige mindreårige var ukonsentrert. En informant uttaler:

Det er miljøarbeidere i godkjente barnevernsinstitusjoner som hjelper til med lekser og annet. Men ungdommene har ofte lite konsentrasjon til å gjøre lekser eller prate om skolearbeid. Jeg kunne ønske at kommunen hadde et større tilbud som hadde fokus på skolearbeid og aktiviteter, det er det behov for.

6.2.3 POLITISK FØRING

Bosetting av enslige mindreårige flyktninger påvirkes ikke bare forhold i kommunene, men påvirkes også av politiske føringer fra sentralt hold. Dette var ikke et fokus i mine min tematiserte intervjuguide, men et innspill fra noen informanter som jeg anser som viktig å fremme. Noen av informantene gir uttrykk for hvordan påvirkningen oppleves for deres bosettingsarbeid:

Det er i hvert fall en, en slags bransje som det er litt vanskelig å se inn i fremtiden på, fordi at det er avhengig av hvilken politikk som føres i landet, som igjen styrer om hvor mange som får opphold eller ikke. Vi får et best bosettingsarbeid når vi i god tid vet hvor mange som kommer.

En annen informant gav uttrykk for at deres kommune hadde merket en sårbarhet i forhold til politiske svingninger som hadde påvirket bosettingsarbeidet i 2015.

Så vi er egentlig veldig styrt og sårbare for politiske svingninger og politiske vedtak og slikt. Så under den enorme tilstrømmingen var det på en måte stortinget og regjering som styrer hverdagen våres i mye større grad enn jeg har opplevd før. Nå er vi faktisk helt sånn styrt av statsbudsjett, regjering og storting. På hva arbeidsdagen vår er.

Det fremkom fra flere av informantene at det var mangel på nasjonale planer for de enslige mindreårige flyktninger, det var tydelig at noen av informantene mente at det måtte

fremkomme fra den politiske siden. Her gir en informant uttrykk for at den store tilstrømningen i 2015 gjorde de mindre forberedt og at det da var vanskelig å jobbe mot en felles retning:

Man var ikke forberedt på å ta i mot så mange enslige mindreårige flyktninger så det var ikke laget noen retningslinjer på hva vi skal gjøre med de. Så vi bare tar i mot de for å gi dem beskyttelse. Men hva skal vi gjøre med de i fremtiden? Det er jo det som er det viktigste spørsmålet. Hvis man ikke har svar på disse spørsmålene, hvis det ikke er noe nasjonal plan for de så jobber vi hver for oss i kommunene og ikke noe som går mot en felles retning. Og der bommer vi.

Det synes å være en enighet fra flere av informantene som deler samme opplevelse:

Informant 1: Vi burde kanskje få nasjonalplan, eller internasjonal plan som kan handle om enslige mindreårige flyktninger. Det finnes til flyktninger, som eg har vært med å jobbe med. Men det er ingen for enslige mindreårige flyktningen. Det må komme fra stortinget, stortingsmelding 49 handler om voksne flyktninger, ingen om enslige mindreårige flyktninger.

En annen informant i samme gruppe gir uttrykk for enighet i dette og uttaler:

Akkurat det som du sier der er sant, på mottak snakker de gjerne kun om materialistiske ting som økonomi og ting. De snakker ikke om «hva skal vi gjøre som flyktninger i Norge». De er opptatt av ting de får og ikke hvordan de skal integrere seg der de skal bo. Fra den dagen de kommer til Norge og i mottak må de jobbe med å gi de enslige mindreårige integrering og riktig informasjon.

6.3 FORHOLD KNYTTET TIL DE ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGENE

Det ble diskutert mye rundt kulturen til de enslige mindreårige og at det å ha kompetanse om de ulike kulturene kan være til hjelp for bosettingsarbeidet. Kultursjokk er også et omdiskutert tema blant informantene mine. Mangelfull informasjon til de enslige mindreårige flyktningene var også et fremtredende tema hos noen av informantene som vi skal se videre på. Til slutt ble det snakket om hva informantene hadde tatt nytte av under bosettingsprosessen i 2015, hva som kunne være nyttig å ha med seg videre. Jeg valgte å ta

dette med under forhold til de enslige mindreårige flyktningene ettersom det er de som kom i fokus fra informantene mine her.

6.3.1 KULTUR

Kompetanse rundt de ulike kulturene og etnisitetene omtales som viktige faktorer i forhold til bosetningsarbeidet. Kultursjokket enkelte enslige mindreårige flyktninger kan oppleve i forhold til en ny hverdag og en ny rolle omtales som viktig å være forberedt på. En informant uttaler:

For meg så tenker jeg at det handler mye mer om at vi har fått mer kompetanse på ulike landene, kulturene, folkegruppene. Det er på en måte det eg bruker tid på når jeg skal bosette. Når jeg fikk en ny ungdom så prøve å finne ut av hvor hen kommer han fra, hvordan ser det ut der, bruke google maps og google bilder for å se, hva er det de egentlig kommer fra. Dette for å kunne gjøre meg kjent med ungdommens kultur og bruke dette i bosettingsarbeidet.

En annen informant uttaler seg mer konkret om kultursjokket som kan oppstå.

Den største utfordringen når flyktningene kom var kultursjokk. De kommer til en helt annen verden. For eksempel når de var i hjemlandet var de voksne, de jobbet, de skaffet penger og skulle passe på hjemmet. Og plutselig kommer de her og er barn. Plutselig fra pappa rolle eller voksen og så komme hit og bli barn, det er et kultursjokk, det er og så mye mat for de. De tar bilde av kjøleskapet og sender til mamma og pappa. Det er et sjokk som er det verste egentlig. Vi må være obs på det. De får sjokk.

6.3.2 MANGELFULL INFORMASJON TIL DE ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGENE

Et aspekt som fremkommer hos noen av informantene er den mangelfulle informasjonen de enslige mindreårige flyktningene mottar. Det blir gitt uttrykk for at dette kan ha en sammenheng med den store tilstrømningen i 2015. En av informantene trakk frem behovet for egne introduksjonskurs for enslige mindreårige flyktninger:

Informant 4: Det jeg savner i startfasen ved bosetting av enslige mindreårige i kommunen er introduksjonskurs. Når man kommer som voksen flyktning så går man inn i et introduksjonsprogram, og i et introduksjonsprogram så sier introduksjonsloven blant annet at man skal være deltakende, du går på kurs, du går på aktiviteter utenom

kurset og så får du utbytte av det. Jeg sier ikke at det skal være helt det samme for de enslige mindreårige, men mer slik. Hele apparatet rundt de enslige mindreårige burde informerer de godt om hva deres rolle er, at de er mer deltakende og får mer informasjon enn de får nå, for nå virker det som de ikke vet så mye. Og kanskje de første dagene du er kommet til Norge får du informasjon slik at du vet hvilken rolle kontaktpersonen du møter har, og de som du møter på mottak, hvilken rolle de har i forhold til deg. De guttene eg møter for eksempel har ikke fått informasjon i starten om hva rollen til en miljøterapeut innebærer og hva rollen til en kontaktperson innebærer. Det kan gjøre at de kan tro at miljøterapeutene er tjenere og skal gjøre alt for dem hvis de for eksempel bor i institusjon.

Her gir Informant 5 uttrykk for å være enig: «Ja og det er nok ikke blitt gjort grunnet den store tilstrømningen[2015] tror jeg».

6.3.3 NYTTIG LÆRDOM

Flere informanter uttrykte ulike faktorer som de ønsket å endre på ved en eventuell ny tilstrømning. Flere av informantene gav uttrykk for hva de hadde lært og hva de ønsket skulle bli endret om en ny stor tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger oppstod. En informant gir uttrykk for viktigheten rundt å frembringe større kunnskap om enslige mindreårige flyktninger. Informanten gav uttrykk for at de enslige mindreårige flyktninger ofte blir omtalt som tall og at det var viktig å få frem mennesket bak alle tallene:

Så tenker eg, hvis det hadde skjedd på ny, så skulle vi vært mye flinkere til å sagt noe om at det er ikke bare tall, det er noen mennesker bak. Om den gruppen og kunnskap om denne gruppen og disse ungdommene, ja de er på mange måter som andre sårbare ungdommer, men det er noe i tillegg ikke sant, for det ble på en måte tall også.

En annen informant uttrykte at gruppen som arbeidet med bosettingen hadde stilt for lite krav i forhold bosettingsprosessen. Det virker som en enighet innad i gruppen når informanter uttaler:

Det å stille krav det tror eg på en måte ikke har vært så vant med i barnevernet og det har vi måtte vært flinkere til hvis vi skulle tatt i mot en sånn strøm en gang til. Vi har ikke fått bestemme nok i selve bosettingsprosessen noe vi burde.

Her svarer alle i fokusgruppen «ja og mhm» En annen gruppe uttalte seg i samsvar med dette:

Eg tror kanskje at vi måtte vært mer på hele tiden. Det som skjedde var at det var ikke vi som la frem planene våre om hvordan vi skulle ta i mot denne strømmen. Vi ble mer styrt inn i en annen retning av andre innad i instansen. Vi burde frontet det mye mer vi som jobber med enslige mindreårige flyktninger i barnevernet har hovedansvaret.

Samarbeidet med mottak var også en viktig faktor som fremkom fra en annen informant.

Informanten legger frem at samarbeidet burde bli bedre fra begge sider og uttaler:

Et bedre samarbeid med mottakene, både fra vår side og deres side. Da tror jeg at det vil bli lettere å utarbeide botilbud av sterk kvalitet til hver enkelt. Og nå tror jeg kanskje vi er litt mer rystet til en eventuell neste gang.

En informant gir uttrykk for at de ikke var godt nok forberedt på den store tilstrømningen, dette virket å ha en påvirkningskraft på integreringen noe som ble gitt uttrykk for at måtte endres i en eventuelt ny lignende situasjon:

Man var ikke forberedt på å ta imot så mange enslige mindreårige flyktninger så det var ikke laget noen retningslinjer på hva vi skal gjøre med de. Så vi bare tar imot de for å gi dem beskyttelse. Men hva skal vi gjøre med de i fremtiden? Det er jo det som er det viktigste spørsmålet. Integreringen er for dårlig. Hvis det kommer en ny tilstrømning vil jeg sette større krav til en bedre integrering for ungdommene.

7.0 DRØFTING

Hensikten med denne studien har vært å få innsyn i hvordan barnevernet håndterte bosettingsarbeidet ved den økte tilstrømningen av enslige mindreårige flyktninger i 2015 og belyse problemstillingen: «*Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015*» og de tre følgende forskningsspørsmålene:

1. *Hvilke utfordringer opplevde barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
2. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
3. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

For å besvare problemstilling og forskningsspørsmålene skal jeg i dette kapitlet drøfte funnene i studiet mitt i lys av teori og tidligere forskning som er presentert i kapittel 2 og 3. For å gjøre datamaterialet mitt mer oversiktlig har jeg valgt å dele drøftingen inn i to hoveddeler, botilbud og særlige utfordringer i bosettingsarbeidet og tverrfaglig samarbeid. Hver hoveddel har flere overskrifter for å sette lyst på hva som blir drøftet.

7.1 BOTILBUD OG SÆRLIGE UTFORDRINGER I BOSETTINGSARBEIDET

7.1.1 FOSTERHJEM OG BOFELLESSKAP

Botilbud og særlige utfordringer i bosettingsarbeidet, bofellesskap godkjent som barnevernsinstitusjon med døgnbemanning og fosterhjem er botilbudene som ble mest benyttet blant informantene i studien min. Nasjonal praksis og statistikk for SSB (Haugen & Dyrhaug, 2014) viser at det stort sett er barn under 15 år som har botiltak i fosterhjem og de over 15 år mottar botiltak i bolig eller hybel med eller uten oppfølging. Dette samsvarer også med mine funn som viser til at flertallet som ble bosatt i fosterhjem er yngre enslige mindreårige flyktninger. Den ene kommunen bosetter i fosterhjem uansett alder, likevel blir det vist til at det er lettere å få bosatt de yngste enslige mindreårige flyktningene. Det kan ta lengre tid å plassere eldre enslige mindreårige flyktninger i fosterhjem og at familier kan føle det lettere å ha ansvar for yngre barn. Det blir gitt uttrykk for at det de yngste blir bosatt på sterke tiltak og at det er lettere å plassere yngre enslige mindreårige flyktninger i fosterhjem.

Bofellesskap godkjent som barnevernsinstitusjon med døgnbemanning blir av flere informanter beskrevet som godt egnet for enslige mindreårige flyktninger. Her får enslige mindreårige møte andre med samme etnisitet og kan oppleve en tilhørighet sammen med dem. Kohli (2011) viser til at den sosiale konteksten bidrar til økt tilhørighet i landet. Når de enslige mindreårige flyktningene skaper et sosialt og trygt nettverk rundt seg vil det kunne bidra til å skape en mer normalisert hverdag. Bofellesskap og institusjon kan være med på å bidra til å skape en sosial kontekst mellom de enslige mindreårige flyktningene. De blir godt kjent med flere som har vært i samme situasjon og av samme etnisitet. Likevel kan det tenkes at det kan bidra til at de enslige mindreårige flyktningene da ikke blir like godt kjent med majoritetsbarn som kan svekke integreringsprosessen.

Flere av informantene gir uttrykk for de positive sidene ved bosetting i bofellesskap. Bemanning som jobber flere døgn på er fremtredende for de positive sidene i bofellesskap, da har de enslige mindreårige flyktningene alltid har noen voksenpersoner rundt seg. Noen av informantene gav uttrykk for at medlever turnus var godt egnet for enslige mindreårige flyktninger som bor i bofellesskap og institusjon med døgnbemanning. I følge Munthe-Kaas et al. (2013) gir medlever turnus en mulighet til å skape en mer naturlig familiefølelse i bofellesskapet/institusjonen. Gautun et al. (2006) sin kvalitative undersøkelse viser også til at ungdommene som ble intervjuet var mer positiv til medlever turnus i forhold til en vanlig tredelt turnusordning. Dette på grunn av alle vaktskiftene som kunne føles som stressende. På en annen side fremkom det ingen informasjon om hvordan de ansatte selv opplevde denne turnusen. Det kan tenkes at bemanningens opplevelse kan ha en innvirkning i hvor godt egnet turnusen er i forhold til de enslige mindreårige flyktningene.

Bosetting i fosterhjem var et fremtredende tema hos informantene og det fremkommer delte meningen rundt bruken av fosterhjem til enslige mindreårige flyktninger. På den ene siden var mange av informantene enig i at bosetting i fosterhjem egner seg best for de yngste enslige mindreårige flyktningene da de trenger hverandre rundt seg. På den andre siden er andre informanter uenig her og mener at enslige mindreårige flyktninger kan bo i fosterhjem uansett alder og bli bedre integrert der. Noen av informantene som har benyttet seg av fosterhjem viser til positive erfaringer rundt bruken av ordinære fosterhjem og slekts fosterhjem. Andre har noe ulik oppfatning rundt egnetheten til fosterhjem som boløsning. Utfordringene som blir diskutert er at enslige mindreårige flyktninger som bor i fosterhjem er i lite kontakt med andre

av samme etnisitet at eldre enslige mindreårige kan ha vansker med å tilpasse seg og sin kultur i norske hjem. Noen av informantene mener også at det kan være vanskelig for de etnisk norske fosterfamiliene å håndtere de enslige mindreårige flyktingenes situasjon. Andre erfaringene som fremkommer fra noen av informantene peker i retning av at fosterhjem er et sterkt botilbud som vil gi tett og langvarig oppfølging. At enslige mindreårige plassert i fosterhjem får bedre oppfølging og støtte samsvarer med både nasjonal og internasjonal forskning. Wade et al. (2005) viser til at de enslige mindreårige flyktingene som ble bosatt i fosterhjem ofte fikk best oppfølging og støtte av voksenpersoner.

B. Berg (2013) viser til at barna i fosterhjem får tettere oppfølging av to stabile voksenpersoner både i forhold til skole og ungdomstiden. Studien til B. Berg (2013) peker også på at når fosterhjem benyttes som boløsning til enslige mindreårige flyktninger får de nærhet og et holdepunkt i livet som de fortsatt kan ha selv etter barnevernets ansvar er utført. Dette samsvarer med flere av informantene som har erfart at fosterhjem gir en tettere oppfølging. Det blir også fremlagt av noen informanter at flere enslige mindreårige ønsker å bo i fosterhjem for å ha en trygg familie å forholde seg til. B. Berg (2013) sin studie viser også til at flere enslige mindreårige ønsket et tilbud om fosterhjem og voksne som de kan ha en varig relasjon med. Garvik et al. (2016) sine funn som viser til at fosterhjem kan sikre stabilitet, støtte og omsorg. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) understreker at oppfølging fra en voksen kan påvirke mestringen av skole og fritiden. Bo- og omsorgsløsningen som blir benyttet skal gi de enslige mindreårige flyktingene mulighet til å forholde seg til trygge voksenpersoner som gir stabile forhold og støtters deres utvikling (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Likevel skal de enslige mindreårige flyktingers kulturelle og etniske bakgrunn tas hensyn til i fosterhjem. Det kan tenkes, som fremlagt av noen av informantene at det kan være utfordrende for etnisk norske familier uten kunnskap om enslige mindreårige flyktingers kultur å ivareta deres kulturelle bakgrunn og behov på best mulig måte. Svendsen et al. (2010) viser til at enslige mindreåriges bakgrunn, kulturelle behov og nasjonalitet skal vurderes i forhold til bo- og omsorgstilbudet. Tonheim et al. (2015) fremlegger behovet for å rekruttere fosterfamilier fra forskjellige etnisiteter og kulturer slik at fosterfamiliene i størst mulig grad kan gjenspeile befolkningen og de enslige mindreårige. Det blir også anbefalt at fosterfamilier får god opplæring rundt de enslige mindreåriges situasjon og at søsken som ankommer landet bør så lang det lar seg gjøre plasseres sammen i botilbudet. Når fosterfamilier har kunnskap

om de enslige mindreårige flykningenes bakgrunn kan det tenkes at de lettere kan bidra som et godt støtteapparat.

Noen av informantene fremla viktigheten av å opprettholde et multikulturelt bofellesskap. Flere av informantene viste også til at bofellesskapene som var godkjent som barnevernsinstitusjon hadde flere ansatte med ulik kulturell bakgrunn. De fremla positive erfaringer rundt et multikulturelt samhold i bofellesskapet. Det var med på å bidra til en trygghet for de enslige mindreårige flyktingene. Dette samsvarer med Kohli (2011) sin teori som omhandler etablering av trygghet. Han fremlegger faktoren med trygge voksenpersoner som de enslige mindreårige flyktingene kan åpne seg opp for, få støtte og hjelp av. Dette kan tenkes å være lettere i et multikulturelt miljø hvor både ungdommer og ansatte kan kjenne seg igjen i den enslige mindreårige flyktingens situasjon på en annen måte enn en etnisk norsk person kan.

Kohli (2011) sin teori peker på relasjonen til trygge voksne som en viktig forutsetning for at enslige mindreårige flyktinger skal oppleve trygghet. Selv om de voksne er tettere på i en fosterfamilie kan også relasjoner til trygge voksne sikres i bofellesskap. Blant informantene i studien min blir det fremlagt at det er døgnbemanning i mange av institusjonene som ble benyttet som botiltak. Kohli (2011) sin egen forskning viser at mange av ungdommene han intervjuet så på omsorgsarbeiderne som de hadde mye kontakt med som en reservefamilie eller venner. Oppedal et al. (2009) sin studie derimot peker på at de offentlige ansatte er mindre tilgjengelig enn for eksempel en familie, som igjen begrenser tiden til å skape en langvarig relasjon til en voksen for den enslige mindreårige flyktingen. De legger derfor frem at det er viktig at offentlige personer starter en tidlig prosess med å finne voksne, stabile tilknytningspersoner som de enslige mindreårige kan etablere en stabil kontakt med.

7.1.2 MANGEL PÅ TID

Et fremtredende tema som fremkom fra flere informanter er opplevelsen av tid i forhold til flere arbeidsoppgaver. Flere av informantene gav uttrykk for at det var begrenset med tid i forhold til å følge opp de bosatte enslige mindreårige flyktingene. Det ble betegnet som en viktig del av arbeidet som ble nedprioritert da tiden ikke strakk til da det var mange enslige mindreårige flyktinger som skulle bosettes. Heggen et al. (2013) viser til at det kommunale barnevernet har fått større og flere oppgaver som skal utføres de siste årene, noe som også kan resultere i mindre tid. Hver kommune har en individuelt ordning i forhold til hvor

bosettingsprosessen forankres og gjennomføres. Men for å motta barn, må kommunen ha ressurser og et solid hjelpeapparat til disposisjon (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011; B. Berg, 2013). Det kan derfor tenkes at det ikke har vært gode nok ressurser i alle kommuner i forhold til bosettingsprosessen i 2015 ettersom begrensningen av tid var en fremtredende utfordring.

Noen av informantene gav uttrykk for at det var en usikkerhet i forhold til når og hvor mange enslige mindreårige som kom til å komme i fremtiden og bosettingen skjedde så plutselig og at det resulterte i at det ble vanskelig å klargjøre gode botiltak til de enslige mindreårige flyktninger. Bronfenbrenner (1979) sin teori setter lys på hvordan miljøene påvirker hverandre. Selv om både barneverntjenesten og de enslige mindreårige flyktingene aldri eller sjeldent er i direkte kontakt med regjeringen, påvirkes de av politiske beslutninger som blir tatt. Hvor mange enslige mindreårige som skal bosettes bestemmes etter politiske føringer, som da skal videreføres til bosettingskommunen og instansen de velger å forankre bosettingsarbeidet hos. Det kan derfor tenkes at de politiske beslutningene som tas har en stor innvirkning i bosettingsarbeidet som barneverntjenesten skal gjennomføre, som igjen påvirker bo- og omsorgstilbudene de enslige mindreårige flyktingene blir tilbydd. Dette samsvarer også med informanter som uttaler hvor sårbare de er i forhold til den politiske situasjonen.

En annen utfordring som kom i følge av den økte tilstrømningen i 2015 var muligheten til å besøke alle enslige mindreårige flyktingene på asylmottakene før de skulle bosettes. Likevel fremkom det at to av tre kommuner hadde fokusert på å gjennomføre dette selv om det var utfordrende. Flere informanter viser til gode erfaringer rundt dette for å ivareta ungdommene som skal bosettes. For å etterleve krav om at barnets/ungdommens synspunkter skal bli hørt er det viktig at bosettingskommunene tar seg tid til å snakke med de enslige mindreårige flyktingene de skal bosette (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Noen av informantene gir uttrykk for at de som har et godt samarbeid med asylmottakene viser til hvordan dette påvirker de enslige mindreårige flyktingene. Deres erfaring er at de enslige mindreårige følte seg ivaretatt og hadde fått et ansikt å forholde seg til når de skulle flytte til bosettingskommunen. Dette samsvarer med Glavin og Erdal (2000) sin teori om samarbeid. De viser til at samarbeid mellom de som jobber med barn og unge og barna selv kan bidra til et styrkende og sikrere oppvekstmiljø for barna. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) viser til viktigheten av kommunikasjon mellom ledelse og saksbehandlere og at prosessen rundt anskaffelse av boliger bør starte så fort det er mulighet

for det. Det blir anbefalt i forhold til bruk av mye tid til anskaffelse av bolig burde bosettingskommunene at den enslige mindreårige flyktingen som skal bosettes jevnlig orientere informasjon rundt dette for å hindre stor usikkerhet for den enslige mindreårige flyktingen. Det vil derfor være viktig at alle bosettingskommuner tar seg tid til å besøke de enslige mindreårige flyktingene som skal bosettes.

7.1.3 KULTUR I BO- OG OMSORGSTILBUDENE

I følge mine funn er det å ha kompetanse om kulturen og etnisiteten til de enslige mindreårige flyktingene en sentral faktor i bosettingsarbeidet. Flere av informantene gir også uttrykk for at enslige mindreårige kan oppleve utfordringer som kultursjokk når de skal møte en ny hverdag og nye roller og at det var viktig å ha kunnskap om slike reaksjoner. Både nasjonal og internasjonal forskning viser til at enslige mindreårige synes det er belastende å tilpasse seg norsk kultur og samtidig skulle bevare egen kultur (Oppedal et al., 2009; Wallin & Ahlström, 2005). Faktorer kan være språkutfordringer, vennskap, oppførsel og tankegang i forhold til den norske kulturen. Det vises videre til at de enslige mindreårige over tid tilpasser seg hverdagen i det nye landet og uttrykker tilfredshet med livene sine der de var (Oppedal et al., 2009; Wallin & Ahlström, 2005).

Et annet aspekt som påvirkes av hvilke botilbud enslige mindreårige flyktinger får er integrering. Informanter i min studie hevder at integrering kan være lettere i et fosterhjem. De enslige mindreårige flyktingene kan lettere lære seg språket, norsk kultur, levemåte og ikke minst ved at det gir en større mulighet å etablere langvarige relasjoner til en fosterfamilie i forhold til for eksempel et bofellesskap. Dette samsvarer med internasjonal forskning fra USA, Luster et al. (2010) som viser at fosterforeldrene spilte en viktig rolle for de bosatte enslige mindreårige flyktingene i forhold til veiledning og støtte til å integrere seg og oppnå en vellykket fremtid. Studien til Luster et al. (2010) finner at enslige mindreårige flyktinger som flyttet tidlig ut fra fosterforeldrene klarte seg ikke like godt for eksempel i forhold til utdanning som de som ble boende lengre. Også fostersøsken ble betegnet som å ha en viktig rolle i forhold til integrering. Noen av de enslige mindreårige hadde fått en større forståelse for hva amerikanske ungdommer gjorde, noe som kunne gjøre sosial interaksjon for eksempel på skolen enklere for dem. I sammenheng med dette utviklet de et bredt nettverk av venner blant majoritetsbefolkningen (Luster et al., 2010). Men kan god integrering gå på bekostning av tilhørighet til egen kultur? Dersom enslige mindreårige flyktinger får en fosterfamilie fra

sin egen etniske gruppe og kultur, vil dette kunne henne integreringen i den norske kulturen? Garvik et al. (2016) viser til at etnisk norske fosterhjem bidrar til en god start på integreringsprosessen i Norge. Likevel er kan det i noen tilfeller føre til at de enslige mindreårige flyktingene ikke opprettholder kontakten med sin egen etniske gruppe og miljøet. Etnisk norske fosterhjem kan derfor begrense muligheten for å opprettholde kontinuitet i forhold til egen etnisk, kulturell og religiøs bakgrunn.

B. Berg (2013) hevder at hvorvidt botilbudet som etableres gir rom for selvstendighet, trygghet, stabilitet og en god forberedelse på voksenlivet vil ha innvirkning i hvor god integreringen er. Det fremkommer også at det er individuelt hvilke botilbud som vil fungere best for hver enkelt enslig mindreårig flyktning og det blir fremlagt positive sider ved flere botilbud. Derfor kan man trekke frem at enslige mindreårige flyktinger kan integreres godt i andre ulike botilbud. Hvordan botiltakene fungerer i forhold til de enslige mindreårige flyktingene vil i bunn og grunn være den største faktoren for en vellykket integrering.

7.1.4 KVALITET I BO- OG OMSORGSTILBUDENE

Kohli (2011) viser til at de enslige mindreårige flyktingene trenger en opplevelse av støttende mennesker som ungdommene kan åpne seg for og bli respektert av. Kohli (2011) sin teori fremstilles som en viktig forutsetning uansett hvilke botilbud som blir benyttet i bosettingskommunene. Det fremkommer fra informantene en utfordring rundt bosettingen som kom som følge av den økende tilstrømningen i 2015. Noen enslige mindreårige flyktinger måtte bli plassert i botiltak med en mindre grad av oppfølging og omsorg enn tidligere. Noen informanter gav uttrykk for at det tidligere hadde vært mulig å tilby sterke botiltak til alle, men at det nå var de yngste enslige mindreårige flyktingene som ble prioritert. Oppedal et al. (2009) sin studie viser at enslige mindreårige flyktinger over 16 år har mangel på voksenkontakt og oppfølging. Dette kan resultere i en at en høy andel enslige mindreårige flyktinger blir ensomme. Dette er også noe som kan føre til at tryggheten, tilhørigheten og suksessen Kohli (2011) fremlegger som en viktig del av integrering i landet svekkes. Er kvaliteten på botilbudet lav kan de enslige mindreårige flyktingene miste mulighet til å oppleve trygg og stabil voksen kontakt, oppfølging i forhold til skole, kultur og utfordringer, sosiale arenaer og støtte ut i arbeidslivet som igjen kan føre til en lavere følelse av tilhørighet og suksess i eksillandet (Kohli, 2011).

I Econ (2007) sin studie understrekes det at målet med et bo- og omsorgstiltak skal være at den enslige mindreårige har en mulighet for å utvikle seg og få en god og trygg hverdag. Noen av informantene viser til at det var enslige mindreårige flyktninger som i 2015 ble bosatt på lette tiltak. Det kan tenkes at dette kan minske muligheten for å utvikle seg til det beste for de enslige mindreårige flyktingene. Dette støttes av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) som legger vekt på at det skal tas hensyn til barnet alder, omsorgsbehov og bakgrunn i bosettingsarbeidet. Svendsen et al. (2010) viser at det skal legges vekt på en balanse mellom trygghet og selvstendighet samtidig som det skal legges opp muligheter for å skape et sosialt nettverk for de enslige mindreårige flyktingene. I følge Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) kvaliteten på botilbudene som gis enslige mindreårige sørge for at barnet fullfører sin utdanning, får gode relasjoner til andre, har god helse og at barnet generelt får gode oppvekstbetingelser gjennom tilhørighet, trygghet, mestring og muligheter. Botilbud som da ikke fungerer for den enslige mindreårige flyktingen kan derfor svekke dette. Det fremkom fra informanter at det kan bosettes feil og det da er vanskelig å bosette til et bedre botilbud. Bronfenbrenners (1979) utviklingsøkologiske modell viser også til hvordan systemene påvirker hverandre og alt henger sammen med alt. Dette kan relateres til bosettingsarbeidet og botilbudene. Nære relasjoner til trygge voksne og skolearenaen kan inngå som et mikrosystem, men samspillet mellom de trygge personene og skolearenaen kan betegnes som et mesosystem. Disse systemene vil de enslige mindreårige flyktingene oppleve i bo- og omsorgstilbudene de blir plassert i og det kan derfor tenkes at det vil være viktig å se sammenhengen i systemene for å oppnå god kvalitet i botilbudene.

7.1.5 PSYKISK HELSE

Noen informanter gir uttrykk for at det har blitt tyngre psykisk helse hos de enslige mindreårige flyktingene i 2015 enn det var tidligere. Det blir gitt uttrykk for at de ankommer med større psykiske lidelser. Den store tilstrømmingen i 2015 kan tenkes at har påvirket flukten for de enslige mindreårige flyktingene, som igjen kan påvirke den psykiske helsen. Kvello (2015) sin studie som viser til at enslige mindreårige har høy risiko for å utvikle psykiske lidelser, noen ankommer landet med store utfordringer i den psykiske helsen som igjen kan føre til en høy risiko for utvikle større psykiske plager og lidelser. Det blir vist til at bemanningen og bosituasjonen kan ha en innvirkende faktor på den psykiske helsen og hvorvidt den blir utviklet eller arbeidet med. Dette samsvarer også med noen av informantene som sier at hjelpetjenester som jobber med psykiske lidelser kan bidra til en tryggere situasjon

for de enslige mindreårige flyktingene. Videre blir det fremlagt av en informant at traumebevisst omsorg har blitt tatt mer i bruk i noen botilbud enn tidligere og det er et ønske om at fokuset på traumebevisst omsorg blir større. Traumebevisst omsorg er utviklet som en modell som gir mulighet til å møte barn og unge som har opplevd ulike traumer. Modellen har vist seg å være effektiv i forhold til omsorgspersoner som skal jobbe med barn som er i krise. Traumebevisst omsorg setter anerkjennelse og respekt for barnet høyt (Jørgensen & Steinkopf, 2013). Dette samsvarer med Eide (2012) som hevder at høy kunnskap og erfaring hos de ansatte som jobber med enslige mindreårige flyktinger vil være viktig og avgjørende for blant annet en god integreringsprosess, skape god tilknytning og minske og følge opp utvikling av psykiske lidelser.

7.2 TVERRFAGLIG SAMARBEID

7.2.1 SAMARBEID MED MOTTAK OG OMSORGSSENTER

Flere informanten betegner samarbeid med mottak som en fremtredende utfordring. En årsak som blir presentert er at det på grunn av økt tilstrømning ble opprettet mange nye mottak som ikke var kjent med hvilken informasjon som skulle gis til kommunene, og at dette resulterte i dårligere informasjonsoverføring. Kartlegging og informasjonsoverføring blir betegnet som alfa og omega og at det er for lite av dette. Dette samsvarer med kommunene i Garvik et al. (2016) sin rapport som fremlegger at de er avhengig av kartleggingen for å gjennomføre et godt bosettingsarbeid. Garvik et al. (2016) viser også i sine funn at informasjonen om de enslige mindreårige flyktingenes alder, kjønn og nasjonalitet som blir overført til bosettingskommunene er god. Den mer detaljerte informasjonen som omhandler de enslige mindreårige flyktingenes spesielle behov, helsetilstand, bakgrunn og atferd fremkommer som mindre god.

Det blir i Garvik et al. (2016) sin rapport fremlagt at det ofte er asylmottakene som blir kritisert i forhold til kartlegging og informasjonsoverføring. Omsorgssentrene for enslige mindreårige under 15 år leverer oftere og bedre kartlegginger, i omsorgssentre har de også bedre bemanning som kan være et grunnlag for dette. Lidén et al. (2013) presenterer i sin forskning at bemanningen i flere asylmottak er lav og at de ikke har gode nok ressurser. Dette samsvarer også med Garvik et al. (2016) sine funn. De presenterer at det er for lite tilgjengelig personale og kunnskap, språkvansker og taushetsplikt er faktorer som påvirker informasjonsoverføringen og kartleggingsarbeidet. Det var også flere informanter som gav

uttrykk for at informasjonen de mottok fra asylmottak ofte bare inneholdt navn og alder på barnet som skulle bosettes. Det kan tenkes at disse årsakene som fremkommer gjør kartleggingsarbeidet vanskeligere for asylmottakene og ikke gjøres nødvendigvis med ond vilje. Det kan videre derfor tenkes at asylmottakenes situasjon må ta tak i for at kartlegging og informasjonsoverføringen skal bedres. Fra internasjonal forskning i Storbritannia blir det også vist til at flere av de enslige mindreårige flyktningene ikke opplever at retningslinjer og dokumenter laget i henhold av hvordan et mottak skal fungere, faktisk fungerer i praksis (Kohli, 2007). Det kan stilles spørsmål til om det oppleves slik i norske asylmottak også.

I lys av Barnevernloven (1992) § 5A-6 er også barneverntjenesten pålagt å foreta kartlegging av hvert barn, som videre skal danne et grunnlag for å gi best mulig botilbud for de enslige mindreårige. På den ene siden fremkommer det at barnevernansatte i min studie fokuserer mest på mangelfull informasjonsoverføring fra mottakene og mindre på den kartleggingen de selv er pålagt å gjøre. På en annen side fremkommer det at informasjon fra mottakene er helt essensielt for at barneverntjenesten skal være best mulig rustet til å ta imot den enkelte enslige mindreårige flyktningen. Dersom de mottar en god og detaljert informasjon fra mottakene kan dette bidra til at barneverntjenesten kan raskere gjennomføre sin egen kartlegging som igjen fører til en raskere bosetting i et tiltak som passer den enkelte best.

Glavin og Erdal (2000) sin teori om tverrfaglig samarbeid viser til at de ulike instansene som jobber mot et mål må møtes, dele erfaringer og kunnskap for at de kan danne seg et helhetlig bilde av barnet og barnets situasjon. I dette tilfelle må både mottaket og barneverntjenesten være mottakelig for et godt samarbeid som å utarbeide en riktig oppfatning av hva som er best for barnets situasjon. Flere av informantene viser at de er mottakelig for et godt samarbeid med mottak, men det fremlegges varierte erfaringer rundt kvaliteten på samarbeidet. Samarbeidet mellom mottak og barneverntjenester beskrives av noen informanter at samarbeidet praktiseres på en tilfredsstillende måte, andre beskriver samarbeidet som lite tilfredsstillende. Likevel fremkommer det en enighet om at samarbeidet bedres. Det fremkommer lite informasjon om mottakene har møter med bosettingskommunen og det blir gitt uttrykk for at det er noen som velger å besøke mottakene og andre gir uttrykk for at det ikke er tid til å besøke alle. Det kan derfor tenkes at det må fokuseres på et bedre samarbeid fra både mottakene og barneverntjenesten side. Det fremkommer også at det er for lite jevnlig kommunikasjon mellom barneverntjenesten og mottakene til at det jobbes mot felles

mål da det blir gitt uttrykk for at kartlegginger og informasjonsoverføringer fra mottak ikke alltid stemmer overens med barnevernstjenestens oppfatning.

Det vil klart være en sammenheng her mellom ulike system som påvirker de enslige mindreårige flyktningene. Hvordan de ulike mikrosystemene skaper et samspill og samarbeid som igjen blir omgjort til mesosystem kan tenkes å ha en stor betydning for å skape et best mulig kvalitetssikret botilbud. Det kan også tenkes at de kommunene som fokuserer på å besøke de enslige mindreårige flyktningene i mottakene og omsorgssentrene vil kunne bidra til økt informasjon rundt bosettingsprosessen til den enslige mindreårige flyktingen (Bronfenbrenner, 1979). Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2011) understreker viktigheten av at barnet er opplyst om bosettingskommunen, planen for bo- og omsorgstilbudet som skal opprettes, her kan bilder av botiltaket, det eventuelle personalet og nærområdet medbringes. Dette vil føre til at den enslige mindreårige flyktingen kan føle seg tryggere når det er gitt konkrete opplysninger som for eksempel bilder av bolig, ansatte og lignende.

7.2.2 TILLEGGSTJENESTER

Flere av informantene viser til tilleggstjenester som ble startet opp av kommunene i forhold til enslige mindreårige flyktninger som er bosatt i kommunen i 2015. Det ble gitt uttrykk for at dette var en støtte i forhold til hvor mange enslige mindreårige flyktninger som ankom i 2015. De fremlegger dette som svært positivt for enslige mindreårige flyktninger. Andre informanter savnet mer av tilleggstjenester som for eksempel leksehjelp i sin kommune, de fremla at de enslige mindreårige flyktningene hadde behov for dette. Leksehjelp, aktiviteter og turer har vært positivt for de bosatte enslige mindreårige. Flere av informantene som er ansatt i barnevernet gir uttrykk for å være hovedsakelig fornøyd og har gode erfaringer med samarbeid med andre tjenester i kommunen. Det har vært et tilbud hvor ungdommene har møtt andre med ungdommer i samme situasjon og fått kontakt med flere stabile voksne. Kohli (2011) sin teori viser også til at mestring er viktig for at de enslige mindreårige skal oppnå suksess i eksillandet. Leksehjelp vil også gi muligheter for å lykkes på skolen, noe som kan åpne mulighet for å oppleve mestring og tilhørighet i landet. FNs Barnekonvensjon (1989) artikkel 31 viser også til at alle barn har rett på en fritid, lek og kulturliv. Tilleggstjenestene som fremkommer fra informantene vil kunne gi mulighet for dette. Internasjonal forskning fra USA viser også til at enslige mindreårige flyktninger som fikk mulighet til å utdanne seg og jobbe opplevde suksess og følte seg vellykket (Luster et al., 2010). Det kan derfor tenkes at

det å skape arenaer som åpner opp fritidsaktiviteter og leksehjelp vil kunne bidra til både integrering og styrke fremtiden til de enslige mindreårige flyktingene. Her igjen ser man også hvordan systemene henger sammen med hverandre, hvordan barnevernet og tilleggstjenesten som mikrosystem spiller en rolle i forhold til å sikre den enslige mindreårige flyktingens en vellykket fremtid (Bronfenbrenner, 1979).

7.2.3 MANGELFULL INFORMASJON TIL ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTINGER

Kohli (2011) legger vekt på at enslige mindreårige skal få muligheten til å bli hørt. Med andre ord, det må legges opp til at de enslige mindreårige skal kunne legge frem sine meninger og erfaringer rundt avgjørelser som blir tatt. Dette er også en rettighet barn og unge er gitt gjennom (FNs Barnekonvensjon, 1989) og nasjonal lovgivning (Barnevernloven, 1992). Retten til medvirkning innbefatter ikke bare å si sin mening, men handler også om retten til tilstrekkelig og tilpasset informasjon. Min studie finner derimot at informasjonen de enslige mindreårige flyktingene mottar ofte er mangelfull. Det blir gitt uttrykk for at de enslige mindreårige flyktingene i større grad burde bli informert om rollene de ulike personene som skal involveres i deres liv har, og hvilke roller de enslige mindreårige selv skal inn i. Mitt datamateriale kan ikke si noe om dette er noe de enslige mindreårige selv savner, men dette er erfaringer flere av informantene har gjort seg. Flere informanter gir også uttrykk for at de enslige mindreårige flyktingene har lite retningslinjer rundt seg og det blir vanskelig å da skape et felles mål i botiltakene. Det kan derfor tenkes at et godt tverrfaglig samarbeid kan bedre informasjonen som blir gitt til enslige mindreårige flyktinger. Da vil instansene sammen kunne jobbe mot at hver enkelt enslige mindreårige flyktinger mottar nok informasjon i forhold til bo- og omsorgstilbudene.

9.0 KONKLUSJON

I denne studien har jeg undersøkt hvordan barnevernstjenesten håndterte bosettingsarbeidet i forhold til den økte tilstrømningen av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Den er basert på to fokusgruppediskusjoner og et individuelt intervju, med tilsammen elleve informaners opplevelser og erfaringer. Temaet er samfunnsaktuelt, og Norge har stått i utfordringer i forhold til et svært økt antall flyktninger og enslige mindreårige i landet. Tallet for enslige mindreårige flyktninger som skulle bosettes i 2015 var høyere enn noen gang, og min forskning ønsker å gi innblikk i hvordan barnevernet håndterte bosettingsarbeidet i forhold til den økte tilstrømningen i 2015 (Dalgard et al., 2018). Forskningen fokuserer på spørsmål i forhold til bosettingsprosessen, kvaliteten på botilbudene, utfordringer i forhold til den økte tilstrømningen av enslige mindreårige flyktninger og samarbeid med andre instanser. Jeg velger her å legge ved problemstillingen og forskningsspørsmålene mine: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.*

Forskningsspørsmål:

1. *Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
2. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
3. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

Jeg har i fremleggelsen av mine funn vektlagt hva informantene selv fremla som sentrale, for å gjøre temaet mest mulig dagsaktuelt. Jeg har presentert og drøftet mine funn fra barnevernsansatte som har erfaring fra bosettingsarbeid i perioden 2015, på bakgrunn av teori, lovverk, nasjonal og internasjonal forskning. Bosettingsarbeid, tverrfaglig samarbeid, enslige mindreårige flyktnings situasjon og kvalitet av botilbud har gjennom oppgaven blitt vektlagt for å belyse oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Oppgaven har sett på et lite utvalg av elleve informanter fra tre ulike kommuner. Funnene kan dermed ikke generaliseres, men de fortellers oss noe om hvordan noen kommuner velger å organisere arbeidet sitt. Funnene kan også fortelle noe om hvordan noen barnevernsansatte opplever arbeidsoppgavene og håndteringen gjort i forhold til en unormal økt tilstrømning av enslige

mindreårige flyktninger. Dette kan være av interesse for de som har omsorgsansvaret i praksisfeltet, barnevernsansatte og de berørte enslige mindreårige flyktningene. Oppgaven og funnene som er presentert kan gi et innblikk i hvordan det er å jobbe under press og hvordan det oppleves å jobbe med bosetting av barn og unge. Men med tanke på utvalget vil det være viktig å presisere at denne oppgaven kun presenterer deres opplevelser og erfaringer, og ikke er gjeldene for alle barnevernsansatte.

Som vi gjennom oppgaven ser er det varierte arbeidsmåter, erfaringer og opplevelser rundt håndteringen av bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i 2015. Noen av informantene opplever et mindre samarbeid med asylmottak enn andre. Det påpekes også det er behov for tilleggstjenester til de enslige mindreårige flyktningene. Informantene som har erfaring med tilleggstjenester, som for eksempel leksehjelp viser til en positiv opplevelse av dette. Det kan derfor tenkes at måten arbeidsoppgavene utføres varierer ut i fra hvilke kommune en jobber i. Videre blir også håndteringen av arbeidsoppgaven påvirket av som vist i denne oppgaven, den økte tilstrømningen, ressurser, tid, den politiske situasjonen og samarbeid med etater rundt seg.

9.1 IMPLIKASJONER

Masteroppgaven min besvarer problemstillingen: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015*, gjennom å presentere barnevernsansatte opplevelser rundt bosettingsarbeidet, utfordringer, kvalitet på botilbud og samarbeidet med andre instanser. Et av hovedfunnene i oppgaven er at informantene mine mener at eldre enslige mindreårige flyktningene får dårligere botilbud enn de yngre. Ut i fra dette er det å anbefale at botilbudene til de over 15 år styrkes. God kvalitet på hvert enkelt botilbud vil kunne påvirke livskvaliteten og veien videre i livet til de enslige mindreårige flyktningene. Som vist i tidligere forskning skal bo- og omsorgstilbudet til hver enkelt enslig mindreårig flyktning være av god kvalitet. Bo- og omsorgstilbudet skal gi mulighet for utvikling, trygghet og oppfølging (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011; Econ, 2007).

Det fremkommer også mye positivt rundt bosetting i fosterhjem, med dette kan det også anbefales at fosterhjem vurderes som botiltak uavhengig av alder. Å aktivt bruke fosterhjem i bosettingsarbeid vil kunne bidra til at de enslige mindreårige flyktningene får trygge omsorgspersoner rundt seg, som kan gi støtte på veien i å skape en hverdag i Norge. Det vil også kunne bidra til at de enslige mindreårige flyktningene får et familieforhold igjen, som

kan følge dem også etter de har fylt 18 år. Som vist i tidligere forskning skal de enslige mindreårige i sitt botilbud ha mulighet til å utvikle en god hverdag og ha støtte til å utvikle et godt liv i eksillandet. De enslige mindreårige flyktninger som var bosatt i fosterhjem hadde også fått best oppfølging og støtte av voksenpersoner (Econ, 2007; Wade et al., 2005).

Et annet hovedfunn er de positive erfaringene og viktigheten som fremkommer i forhold til besøk på asylmottak. Ut i fra dette kan det anbefales det at det politisk vurderes å pålegge kommunene at slike besøk gjennomføres. Besøk på mottak kan fremme tryggheten hos de enslige mindreårige flyktningene, de kan få et innblikk i bosettingsprosessen og botiltaket bosettingskommunen skal tilby. Som vist i tidligere teori og forskning kan et tverrfaglig godt samarbeid skape et bedre tilbud og tiltak til hvert enkelt barn. Å informere og oppdaterte forholdet rundt bosettingsprosessen til hver enkelt enslig mindreårig flyktning kan også bidra til å gjøre ungdommen trygg i situasjonen (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011; Glavin & Erdal, 2000)

9.2 BEHOVET FOR MER KUNNSKAP OG FORSKING?

Denne studien, samt både nasjonal og internasjonal forskning viser at det er et stort forbedringspotensial i forhold til bosettingsarbeidet. Det tverrfaglige samarbeidet og informasjonsoverføring er en fremtredende utfordring, spesielt mellom bosettingskommune og asylmottak. Det vil derfor det kunne vært interessant å forske videre på dette samarbeidet og få innblikk i begge parters erfaringer rundt samarbeidet. Det kan også anses som interessant å videre forske på hvordan de enslige mindreårige opplever samarbeidet på tvers mellom instansene som berører deres liv.

Et annet viktig og relevant spørsmål hvilke konsekvenser botilbud med lavere kvalitet får for eldre enslige mindreårige flyktninger. Det kan være interessant å forske videre på hvordan det går med eldre sammenlignet med yngre enslige mindreårige flyktninger på sikt. Herunder ville det vært interessant å få frem de enslige mindreårige flyktningene sin side og eventuelle botilbud de har vært i kontakt med og vokst opp i.

Et annet viktig område hvor det er behov for forskning er fosterhjem som omsorgsløsning for enslige mindreårige flyktninger. Hvilke kvaliteter og hvilke kompetanse er det viktig at fosterforeldre har? Hva kan være spesielle utfordringer ved å bosette enslige mindreårige i fosterhjem og lignende. Det fremkommer mye positivt i oppgaven min rundt bosetting i etnisk norske fosterhjem. Det stilles likevel spørsmål til kompetanse om de enslige mindreårige

flyktningers kultur og etnisitet. Det kan derfor være interessant å forske på slekts fosterhjem opp mot etnisk norske fosterhjem.

10.0 LITTERATURLISTE

- Ali, A. (2015). Et flerkulturelt barnevern? ; hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 92(2), 148-150.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405. doi: 10.1177/146879410100100307
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger : en håndbok for kommunene*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Lov om barneverntjenester (barnevernloven) (1992).
- Bath, H. (2008). The Three Pillars of Trauma-Informed Care. *Reclaiming Children and Youth*, 17(3), 17-21.
- Berg, B. (2013). Fra et liv på vent til bosetting i kommunene. I K. Eide (Red.), *Barn på flukt*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Berg, B. L. (2009). *Qualitative research methods for the social sciences* (7th ed. utg.). Boston: Allyn & Bacon.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss. Loss, sadness and depression*. (Vol. 3). New York: Basic Books
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design Ecology of Human Development - Experiments by Nature & Design*.
- Bø, B. P. (2015). Social work in a multicultural society: New challenges and needs for competence. *58*(4), 562-574. doi: 10.1177/0020872814550114
- Creswell, J. W. (2014). *research design* (4. utg.). los angeles, us: sage publications.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode : en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Dalgard, B., A. , Wiggen, S., K. & Dyrhaug, T. (2018). Enslige mindreårige flyktninger 2015-2016. Demografi, barnevern, arbeid, utdanning og inntekt (Vol. 03, s. 3-67). Statistisk sentralbyrå.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Econ. (2007). *Bo- og omsorgstiltak for enslige mindreårige i kommunene : utgiftskartlegging og vurdering av kvalitet* Vol. 32/2007.
- Eide, K. (2005). *Tvetydige barn : om barnemigranter i et historisk komparativt perspektiv*. Universitetet i Bergen, Bergen.
- Eide, K. (2012). *Barn på flukt : psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal.
- Eide, K. & Broch, T. (2010). *Enslige mindreårige flyktninger : kunnskapsstatus og forskningsmessige utfordringer*.
- Eide, K. & Hjern, A. (2013). Unaccompanied refugee children – vulnerability and agency. *Acta Paediatrica*, 102(7), 666-668. doi: 10.1111/apa.12258
- FNs Barnekonvensjon. (1989). FNs Barnekonvensjon. Hentet fra <https://www.unicef.no/barnekonvensjonen/full-tekst>.
- Fyrand, L. (2005). *Sosialt nettverk : teori og praksis* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Garvik, M., Paulsen, V. & Berg, B. (2016). Barnevernets rolle i bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Gautun, H., Sasaoka, K. & Gjerustad, C. (2006). *Brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjonene* (Vol. 9/06). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

- Giorgi, A. (1985). Sketch of psychological phenomenological method. . *Artikkel i Giorgi, Amedeo, (red.): Phenomenology and psychological research.*, 8-22.
- Glavin, K. & Erdal, B. (2000). *Tverrfaglig samarbeid i praksis : til beste for barn og unge i kommune-Norge*. Oslo: Kommuneforl.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Gulbrandsen, L. M. (2017). Urie Bronfenbrenner: En økologisk utviklingsmodell. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling - innføring i psykologiske perspektiver*. 2.utgave. Oslo: Universitetsforlaget
- Halkier, B. & Gjerpe, K. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Halvorsen, K. (2002). *Forskningsmetode for helse- og sosialfag : en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg. utg.). Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Haugen, J. Å. & Dyrhaug, T. (2014). *Enslige mindreårige flyktninger i barnevernet 2011* (Vol. 2014/7). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Heggen, K., Jørgensen, T. & Rød, P. A. (2013). Det kommunale barnevernet ; faglege argument i møte med kommunalpolitikk. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 90(2), 84-98.
- Hoel, M. (2014). Omsorg på dugnad? Bosetting av enslige mindreårige flyktninger.
- Høstmælingen, N., Kjørholt, E. S. & Sandberg, K. (2016). *Barnekonvensjonen : barns rettigheter i Norge* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg. utg.). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3. utg. utg.). Oslo: Abstrakt forl.
- Jørgensen, W. T. & Steinkopf, H. (2013). Traumebevisst omsorg. *Norsk fosterhjemforening*, 1(13), 13-16.
- Kohli, R. K. S. (2007). *Social work with unaccompanied asylum seeking children*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Kohli, R. K. S. (2011). Working to Ensure Safety, Belonging and Success for Unaccompanied Asylum-seeking Children. *Child Abuse Review*, 20(5), 311.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M. & Rygge, J. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M. & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvelling, Ø. (2015). *Barn i risiko : skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Langelo, I. T. L. (2016). Helsefremmende arbeid med enslige mindreårige flyktninger. Hentet fra <https://onedrive.live.com/view.aspx?cid=9039C20AAB1F5753&authKey=%21AlhXyUgOAb5MMQg&resid=9039C20AAB1F5753%21244&ithint=%2Epdf&open=true&app=WordPdf>.
- Lidén, H., Eide, K., Hidle, K., Nilsen, A. C. E. & Wærdal, R. (2013). *Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøker*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Lindseth, A. & Norberg, A. (2004). A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 18(2), 145-153.
- Luster, T., Qin, D., Bates, L., Rana, M. & Lee, J. A. (2010). Successful Adaptation among Sudanese Unaccompanied Minors: Perspectives of Youth and Foster Parents. *Childhood: A Global Journal of Child Research*, 17(2), 197-211. doi: 10.1177/0907568210365664
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning : en innføring* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.

- Malterud, K. (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforl.
- Munthe-Kaas, H. M., Hammerstrøm, K. T., Kurtze, N. & Nordlund, K. (2013). *Effekt av og erfaringer med kontinuitetsfremmende tiltak i barnevernsinstitusjoner* Vol. nr. 4-2013.
- Myhrer, H. R. & Stenerud, E. (2011). Enslige mindreårige flyktninger i kommunene ; faglige perspektiv på bosettingsarbeidet. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 88(2), 82-92.
- NESH, D. n. f. k.-. (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Hentet fra https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf.
- Oppedal, B., Seglem, K. B. & Jensen, L. (2009). *Avhengig og selvstendig : enslige mindreårige flyktningers stemmer i tall og tale* Vol. 2009:11.
- Paulsen, V., Thorshaug, K. & Berg, B. (2014). Møter mellom innvandrere og barnevernet. Hentet fra https://samforsk.no/Publikasjoner/Kunnskapsstatus_barnevern_og_innvandring.pdf.
- Shenton, A. K. (2004). strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects.
- Stang, E. G. (2007). Barns rett til deltakelse i barnevernsaker. *Kritisk Juss 1-2*, 36-56.
- Svendsen, S., Berg, B. & Thorshaug, K. (2010). *Boløsninger for enslige mindreårige flyktninger : erfaringer fra to bykommuner*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering.
- Søftestad, S. & Andersen, I. L. (2014). *Seksuelle overgrep mot barn : traumebevisst tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Sønsterudbråten, S., Tyldum, G. & Raundalen, M. (2018). *Et trygt sted å vente : omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindreårige* (Vol. 2018:5). Oslo: Fafo.
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (3. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Tonheim, M., Derluyn, I., Rosnes, E. V. & Zito, D. (2015). Rehabilitation and social reintegration of asylum-seeking children affected by war and armed conflict. Hentet fra https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/asyl/fou-rehab-reintegration-2015.pdf.
- Wade, J., Mitchell, F. & Baylis, G. (2005). *Unaccompanied asylum seeking children : the response of social work services*. London: BAAF Adoption & Fostering.
- Wallin, A.-M. M. & Ahlström, G. I. (2005). Unaccompanied Young Adult Refugees in Sweden, Experiences of their Life Situation and Well-being: A Qualitative Follow-up Study. *Ethnicity & Health*, 10(2), 129-144. doi: 10.1080/13557850500071145
- Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper : om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Aadland, E. (2004). *"Og eg ser på deg-" : vitenskapsteori i helse- og sosialfag* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.

Foto:

<https://www.unicef.no/node/21035>

Foto: Unicef, hentet 18. April 2018.

Dikt:

<https://www.flyktninghjelpen.no/om-eg-var-flyktning2/marie-spikkeland-holm-11-ar/>

Dikt: Marie Spikkeland Holm. Flyktninghjelpen, hentet 18. April 2018.

Vedlegg 1: Temabasert intervjuguide fokusgruppediskusjon

Problemstilling: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.*

Forskningsspørsmål:

1. *Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
2. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
3. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

Fase 1: Rammesetting

Presentere tema for samtalen, (bakgrunn for valg av tema og formål).

Synliggjøre ønske om informantenes erfaringer og opplevelser i forhold til tilstrømningen i 2015.

Gå gjennom samtykkeskjemaet. Informere om formålet med fokusgruppen og hva det skal brukes til, å forklare taushetsplikt og anonymitet.

Kontroll sikre at informantene og jeg har felles forståelse av hvilke tema som spørsmålene omhandler.

Informere om transkriberingsmetode.

Redegjøre informantenes tilgang til å kontakte meg på mail/telefon etter endt fokusgruppe.

Fase 2: Tema/spørsmål

Informasjonsrunde informantene:

- Arbeidserfaring
- Alder
- **Arbeidsmetoder og håndtering i forhold til bosetting av enslige mindreårige flyktninger ved den økte tilstrømningen i 2015.**
- Hvordan ble arbeidet påvirket av den store tilstrømningen i 2015?
- Hvilke boløsninger ble brukt i forhold til de enslige mindreårige flyktningene i 2015?
- Hvordan opplevde dere kvaliteten på disse botilbudene?
- **Samarbeid med andre etater i 2015**
- Hvordan opplevde dere samarbeidet med andre etater?
- Hvordan opplevde dere samarbeidet innad på arbeidsplassen?
- Hva har dere lært i denne perioden av bosettingen?
- **De enslige mindreårige flyktningene**
- Hvilke kontakt hadde dere med de enslige mindre flyktningene som skulle bosettes?
- Oppfølging, erfaring og opplevelser rundt de enslige mindreårige flyktningene.

- **En ny tilstrømning av enslige mindreårige**
- Var det noe dere ville gjort annerledes ved en eventuelt ny tilstrømning av enslige mindreårige?
- Hvilke opplevelser og erfaringer ville dere tatt med dere inn i en ny bosettingsprosess?

Fase 3: Tilleggsspørsmål

Hva opplevde dere som positivt i forhold til den økte tilstrømningen i 2015?

Hva opplevde dere som negativt i forhold til den økte tilstrømningen i 2015?

Ser dere en sammenheng mellom deres håndtering av bosettingsarbeidet i 2015, og de bo- og omsorgstilbudene som ble gitt? Gi konkrete eksempler.

Oppfølgingsspørsmål og sjekkliste:

- Gi eksempler på arbeidsmåter og tiltak som fungerte for dere.
- Var det andre utfordringer utenfor deres arbeidsplass som påvirket håndteringen av bosettingsprosessen i 2015?

Oppsummere notater og ”funn”: Er det noe dere vil legge til? Har jeg forstått det riktig?

Vedlegg 2: Temabasert intervjuguide semi-strukturert intervju

Problemstilling: *Barnevernets håndtering av bosettingsarbeidet ved økt tilstrømning av enslige mindreårige flyktninger i 2015.*

Forskningsspørsmål:

4. *Hvilke utfordringer opplever barnevernsarbeidere under bosettingen av enslige mindreårige flyktninger i perioden 2015?*
5. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne det tverrfaglige samarbeidet under bosettingsarbeidet i 2015?*
6. *Hvordan opplever barnevernsarbeiderne botilbudene og kvaliteten på tilbudene de enslige mindreårige flyktningene fikk i 2015?*

Fase 1: Rammesetting

Presentere tema for samtalen, (bakgrunn for valg av tema og formål).

Synliggjøre ønske om informantens erfaringer og opplevelser i forhold til tilstrømningen i 2015.

Gå gjennom samtykkeskjemaet. Informere om formålet med intervjuet og hva det skal brukes til, å forklare taushetsplikt og anonymitet.

Kontroll sikre at informanten og jeg har felles forståelse av hvilke tema som spørsmålene omhandler.

Informere om transkriberingsmetode.

Redegjøre informantens tilgang til å kontakte meg på mail/telefon etter endt intervju.

Fase 2: Tema/spørsmål

Informasjonsrunde informanten:

- Arbeidserfaring
- Alder
- **Arbeidsmetoder og håndtering i forhold til bosetting av enslige mindreårige flyktninger ved den økte tilstrømningen i 2015.**
- Hvordan ble arbeidet påvirket av den store tilstrømningen i 2015?
- Hvilke boløsninger ble brukt i forhold til de enslige mindreårige flyktningene i 2015?
- Hvordan opplevde du kvaliteten på disse botilbudene?
- **Samarbeid med andre etater i 2015**
- Hvordan opplevde du samarbeidet med andre etater?
- Hvordan opplevde du samarbeidet innad på arbeidsplassen?
- Hva har du lært i denne perioden av bosettingen?
- **De enslige mindreårige flyktningene**
- Hvilke kontakt hadde du/dere med de enslige mindre flyktningene som skulle bosettes?

- Oppfølging, erfaring og opplevelser rundt de enslige mindreårige flyktingene.
- **En ny tilstrømning av enslige mindreårige**
- Var det noe du ville gjort annerledes ved en eventuelt ny tilstrømning av enslige mindreårige?
- Hvilke opplevelser og erfaringer ville du tatt med deg inn i en ny bosettingsprosess?

Fase 3: Tilleggsspørsmål

Hva opplevde du som positivt i forhold til den økte tilstrømningen i 2015?

Hva opplevde du som negativt i forhold til den økte tilstrømningen i 2015?

Ser du en sammenheng mellom din/deres håndtering av bosettingsarbeidet i 2015, og de bo- og omsorgstilbudene som ble gitt? Gi konkrete eksempler.

Oppfølgingsspørsmål og sjekkliste:

- Gi eksempler på arbeidsmåter og tiltak som fungerte for deg/deres arbeidsplass.
- Var det andre utfordringer utenfor din arbeidsplass som påvirket håndteringen av bosettingsprosessen i 2015?

Oppsummere notater og ”funn”: Er det noe du vil legge til? Har jeg forstått det riktig?

Vedlegg 3: Godkjenning NSD

Milfrid Tonheim
Christiesgt. 13
5015 BERGEN

Vår dato: 11.09.2017

Vår ref: 55674 / 3 / HJT

Deres dato:

Deres ref:

Tilbakemelding på melding om behandling av personopplysninger

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 04.09.2017.

Meldingen gjelder prosjektet:

55674	<i>Barnevernets håndtering av bosetting for enslige mindreårige flyktninger i flyktningkrisen 2015</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Bergen, ved institusjonens overste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Milfrid Tonheim</i>
Student	<i>Kari Cecilie Sælstø Egeland</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget [skjema](#). Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en [offentlig database](#).

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.07.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Dersom noe er uklart ta gjerne kontakt over telefon.

Vennlig hilsen

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Marianne Høgetveit Myhren

Håkon Jørgen Tranvåg

Kontaktperson: Håkon Jørgen Tranvåg tlf: 55 58 20 43 / Hakon.Tranvag@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Kari Cecilie Sæstø Egeland, karieland@hotmail.no

Vedlegg 4: Samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet «Bosetting av enslige mindreårige flyktninger i flyktningkrisen 2015»

Bakgrunn og formål

Forskningsprosjektet har som overordnet mål å bidra til å frembringe kunnskap om bosetting av enslige mindreårige flyktninger under flyktningkrisen i 2015. Jeg søker etter kunnskap, erfaringer og refleksjoner ovenfor hvordan arbeid med bosetting ble påvirket for barnevernet av flyktningkrisen i 2015.

I denne delen av studiet er jeg særlig interessert i hva barnevernsansatte mener om påvirkningen av flyktningkrisen og deres arbeidsoppgaver i forhold til bosetting av enslige mindreårige med oppholdstillatelse. Jeg ønsker å benytte fokusgrupper for å få frem informantenes synspunkter og erfaringer. Du er invitert til å delta i studien på grunn av den kunnskapen du har tilegnet deg gjennom lang erfaring som barnevernsansatt. Spesifikke erfaringer fra hvordan å arbeide med bosetting før, under og etter flyktningkrisen er ønskelig, men taushetsbelagte og person-identifiserende opplysninger skal ikke deles i gruppen.

Hva innebærer deltakelse i forskningsstudien?

Data som registreres vil inkludere skriftlige notat og lydopptak av fokusgruppe samtalen. Jeg behandler og oppbevarer all informasjon jeg får som konfidensielt materiale. Lydopptakene vil raskt bli transkribert og transkripsjonene vil bli vil bli nummerert og anonymisert. Av bakgrunns- og personlig informasjon vil jeg kun innhente opplysninger som arbeidserfaring og kjønn. Det beregnes 1-2 timer for å gjennomføre fokusgruppe samtalen og jeg er fleksibel i forhold til hvor fokusgruppe samtalen kan foregå, gjerne det som passer best for informantene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juli 2018. Etter at studien er avsluttet og resultatet publisert vil transkripsjoner og notater slettes. I prosjektperioden er lydopptak og utskrift av fokusgruppe samtalen transkribert, anonymisert og trygt lagret på datamaskin med passordsbeskyttet tilgang.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn, du kan også velge å ikke svare på enkelte spørsmål som kan bli stilt under fokusgruppe samtalen.

Studien er meldt til og godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk senter for forskningsdata AS. Dersom du har spørsmål til studien ta kontakt med Kari Cecilie Selstø Egeland, tlf. 46423775 eller e-post: karieland@hotmail.no

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta.

(Signert av prosjektdeltaker + dato) / Send skannet versjon av samtykkeskjema eller e-post bekreftelse til Kari Cecilie Selstø Egeland (karieland@hotmail.no)